



This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

### Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

### About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>



103-6-31

*Biblioteca Complutense*

71 *Ildefonsina. 9*

E. *Do. C. 7. N. 13.*

Revisado 1969





ber  
n° 16234



# DACTYLIOTHECA

*S E U*

GEMMARUM ANNULORUMQUE

*E X*

ABRAHAMI GORLAEI

*ALIORUMQUE ERUDITORUM*

CIMELIARCHIIS PROMPTUARIUM.









ABRAHAMI GORLAEI  
ANTVERPIANI  
**DACTYLIOTHECAE,**

SEU

ANNULORUM SIGILLARIUM  
Quorum apud Priscos tam Græcos quam Romanos usus,

Ex Ferro, Acre, Argento & Auro

P R O M P T U A R I I

*PARS PRIMA,*

Collectis aliunde & ineditis & editis Annulorum  
figuris auctior;

Cum explicationibus

JACOBI GRONOVII.



LUGDUNI BATAVORUM,  
Excudit HENRICUS à DAMME, Bibliop.

c15 15 c c vii.

ABRAHAM GORLAEI  
ANTVERPENSIS

DACTYLIOGRAPHIA

ANNUUS SICILIAE

Quintus ab initio Christianae religionis

EX LIBRIS

PROF. J. J. VAN DER

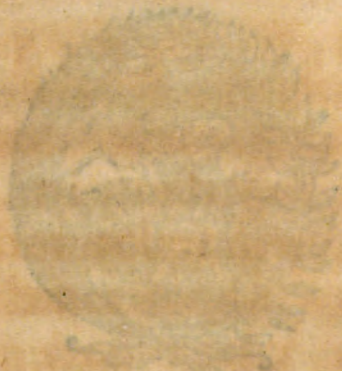
PAULUS

CHIESA DI SAN GIUSEPPE

ANTICA

CHIESA DI SAN GIUSEPPE

JACOBI GONZALEZ



ADRIANUS VAN

FRANCIS HENRICUS A DAMME, Bishop

cl. 15 c. 11

*PERILLUSTRI VIRO*

**D. ANTONIO  
HEINSIO**

PRIMARIO HOLLANDIÆ  
MINISTRO,  
SIGILLI MAGNI CUSTODI, &c. &c.

Felicitatem & observantiam m.

JACOBUS GRONOVIVS.



Annulos hos & va-  
rios in gemmis  
sculpturarum ty-  
pos ante sæculum  
ex eadem urbe,  
quæ Te, Vir Illu-  
† stris,,



## DEDICATIO.

stris , ad magnum honorem  
laboremque emisit , progres-  
sus summo cum favore & ap-  
plausu excepit orbis eruditus.  
Nam & ingenia , quæ tunc in  
his ipsis regionibus excelle-  
bant , & cum Gorlæo versaban-  
tur , certatim ad eorum laudem  
se excitarunt ; & extranei  
tum statim , tum deinde sem-  
per gavisi sunt eos contemplari,  
& inde partes petere ad orna-  
menta suorum propositorum.  
Possem contexere ingentem lon-  
gamque seriem eorum , qui ob  
hanc ipsam congeriem in nomi-  
ne Gorlæi citando exsultave-  
runt toto medio tempore , & ad  
memoriam posteritatis scriben-  
do

## DEDICATIO.

do id testari non dubitarunt. Neque mirari oportet; quum sine dubio agnoscerent gratissimum sibi venire, ut oculis viderent ea ipsa, quorum molestas & intellectu non tam faciles nec apertas descriptiones in monumentis auctorum veterum legerant. In qua parte quum fere primus hic ipse Gorlæus adjuvaret suo sumptu publica omnium studiosorum commoda, & privato velut stipendio instrueret communem Minervam; fieri vix potuit, quin grata voluntate & acclamatione tantam ex Batavia benignitatem omnes prosequerentur: præsertim quum indies magis magisque etiam experiendo animad-

## DEDICATIO.

verterent mirabilia supplementa ex his ipsis sculpturis ad eruditionem, si non vere consummandam, utique multis partibus augendam trahi. Fuerunt enim infinita in usu apud Græcos simul & Romanos, quorum nulla oportuna mentio in historicis voluminibus vel occurrere potuit ob varias causas, vel non visa est auctoribus digna quæ haberetur ampliter: quum tamen hortante & exigente etiam occasione poëtæ & alii compellerentur ea obscurè tangere, posteris omnino non comprehendenda, nisi auxilium ex hoc genere & hac vetustatis parte arcessatur? Unde ego simulatque in ipsa pueritia

## DEDICATIO.

ritia ad hunc ipsum librum delatus fui, cum immensa lætitia solitus fui percensere, ita ut nunquam ab eo discefferim ad hanc usque ætatem. Quin potius increvit cupido hujus contemplationis tanto ferventius, quanto magis paulatim intelligebam, veteres, quorum admiratione captus vivo, morosiores fuisse in his deliciis, testante vel uno Æliano Tarentinorum etiam vilissimos & tenuissimos id curavisse, ut haberent sigilla non minus decem minis æstimanda, præcipue scilicet ob nobilitatem artis in gemmæ nota. Sed & is ipse summæ elegantiae scriptor quum fateatur se non obiter nec de-

† 3 fun-

## DEDICATIO.

functorie solitum spectare statuas  
& imagines πλασκάς; quidni in hac  
miseranda vetustarum rerum lace-  
ratione capi me paterer usurpatione  
eorum, quæ residua manserunt,  
quum tam egregia quotidie adju-  
menta inde mihi easdem Camœ-  
nas amanti venire deprehende-  
rem? Quidni celebrarem eos,  
quorum ope ac bonitate ab inte-  
ritu ea fuerunt ante me vindicata?  
in quibus vel maxime numerari  
meretur hic ipse Gorlæus, cui, ut se  
ipse vocat, Antverpiano per istos  
annos videntur Batavi Delphi, ut  
etiam ipse appellat, secessum com-  
modum præbuisse ad hæc sic di-  
gerenda & his chartis danda, ut  
ita loquar, numina. Hæc ante-  
hac



## DEDICATIO.

hac muta & sæpe particulatim viris doctis declarata tandem interpretatione integra illustrari & qua fieri poterat accessione locupletari quum in hoc oppido desideraretur, nequivi me subducere, quin ad utrumque exuerer, & prout licuit, fortunante Deo perfeci.

Quam operam non tantum Tibi innotescere, sed etiam in perinclito nomine Tuo apparere & exire desidero, vel communi causa stimulante. Te enim vigilante & in his asperimis temporibus præbente consilia non huic chartæ, sed annalibus dicenda, contingit nobis hæc honesti otii tranquillitas; ut si  
quo

## DEDICATIO.

quo proventu in publicum commodum id exornari accidat , plurima ejus pars ad Tuam prudentiam laudemque debeat redundare. Sed etiam quum magni sigilli patriæ custodiam optime penes Te locatum iri decernerint Supremi Ordines ; merito hæc sigilla , multorum fidei olim conficia & arcanis ceris imposita , etiam nonnisi Te sciente a me discedere & per cives nostros licite servari ac circumire decebat ; præsertim quum ejus essent generis , ut Tibi jucunda quoque esse possent , sic in republica versari solito , ut ab curis Tuis liberales doctrinas nequaquam excludas. Quorum  
omnis

## DEDICATIO.

omnis varietas quum delectare possit ; tum in his spectaculum residet tanto perfectioris amœnitatis , quod constet antiquos sua sigilla exquisitis quibusdam & placitis inventis exornasse , & aut ipsorum numinum heroum-que , aut magnorum Regum, amicorumve vultibus, aut historiæ memorandæ nota usos fuisse. Certe nulla in his fallacia , nec opus est abominatione falsitatis, qua sæpe pravi principes & aularum corruptores per adulationem fucarunt ipsos nummos, qui cum tanto furore nunc contrectantur. Tacitæ istæ & simplices gemmæ quantopere illis præferendæ, etiam inde amabiles, quod & si qui non ament nimis seria, ipsi lepores & incisa ludicra habeant sane, quo eruditum specta-

††

to-

## DEDICATIO.

torem pascant. Sed ego ante omnia id spectavi, ut hujus libri delegatio mihi inserviret ad proximam quandam reverentię & obsequii mei declarationem. Ad hanc enim quum multa vincula & immensa Tua comitas in admit- tendo diu me adstrinxerint, hæc occasio induxit, ut Te ad consci- entiam laboris mei invitatum sic venerarer. Huic itaque uni si te- statione ista satisfactum esse judi- cabis, & mihi & vermiculatis his antiquæ elegantię vestigiis gratu- labor. Faxit Deus, ut adjuvante Tua sapientia, oportunitatum caute provida, in his virulentis ac letiferis totius Europæ vulneribus ac calamitatibus, patriam since- ram & in universas partes confir- matam mansisse omnis ætas agne- scat. Lugduni a.d. iv Nonas Mart. cio dcxcv.



# JACOBUS GRONOVIVS

LECTORI ET SPECTATORI S. P.



*Gnoscis , mi lector , antiqui voluminis novam magnitudinem. Ad quam ut illud extendi curarem , fecit longa oblectatio & plurima commoditas , quam mihi votisque meis contulit. Nec minori stimulo fuit ipse ævi nostri genius , me quoque compellens velut inlicium visere & priscarum manuum lineas spectare. Sed & præcipitem me egit ipsa regio , ubi primum processit. In qua quum me quoque Deus posuerit , insitus erga eam amor impulit , hoc , quod certe ornamento illi fuisse , quum ederetur anno primo hujus sæculi , judicaverunt maximi popularium , pro egregio habere : præsertim quum istud tempus esset , quo pretium & dignitas hujus ex antiquitate partis non ita vulgo innotuissent , nec tantas impensas contemnere quisquam sustineret , ne dum ut quis putaret ea posse exercere sumptum suum. Tunc Abrahamum hunc Gorlaeum divinitus excitavit melior doctrinæ ac magnanimi propositi indoles , ut egregiam patrimonii partem in hac suppellectile collocans efficeret , quod ne in his quidem*

†† 2

rebus



## JAC OBI GRONOVII

*rebus ad liberalem eruditionem pertinentibus patria ulli genti , nec vel Italiae ipsi cederet.*

*Sicut autem hæc administratio propter morbos quam longa notissimas mihi gemmas illas fecit ; sic quoque ipsum Gorlæum cognoscere familiarius cupivi, & quæ causa illum induxisset patriam Batavia mutare ; præsertim quum dissona de eo memorarentur , sic ut ibi quoque mori & sepeliri novem annis post voluerit. Ipse in præfatione postrema videtur se describere eum , qui publicis quotidie distringeretur muneribus ; & qualia ista fuerint resciscere non magis potui , quam id ipsum quod modo dixi. Etiam à primis adolescentiæ annis delectatum se fuisse liberalibus studiis , & hinc rerum præstantium indagine ætatem omnem occupatam habuisse in priore præfatione refert. Itaque & condiscipulum habuisse Andreæ Schottum scribit Franc. Sweertius etiam ipse familiaris Gorlæo. At quantopere hinc deviat , quantam famæ invidiam concitat Pet. Gassendus , non dubitans palam Vitæ Peiresciane inferere , Gorlæum Latinæ linguæ non studuisse , sed tamen & tantum intellexisse libros omnes circa rem nummariam Latine conscriptos? Quid quod etiam Clarissimus olim in hac Academia Doctor Pet. Cunæus præloquium , quod sub nomine Abrah. Gorlæi præfixum est Dactyliothecæ , sustinuerit Eliæ Everhardo Vorstio vindicare in laudatione hujus funebri? Sed & in furiam incidit Joh. Kirchmannus cap. 3. de Annulis palam allegans Eliæ Everhardi Vorstii commentarium de Annulorum origine , quem Abrahamus Gorlæus Dactyliothecæ suæ præfixerit. Sic illis scribere &*

## P R A E F A T I O.

re & existimare licet ; mihi videtur tenerior inter Gorlaeum & Vorstium fuisse conjunctio , satis ab hoc expressa per epistolam editam ad ipsum Gorlaeum , quàm ut tale quid ab nostro admitteretur. Quid quod quum sic isti flagellent Gorlaeum , Chisletius tamen ad Abraxica pag. 127 in isto præloquio vituperans , quod dicatur Alexander Trallianus tradidisse imaginem Herculis supine jacentis leonemque strangulantis annulo inclusam , prodesse ad morbos quosdam , Gorlaei , non Vorstii nomine abutitur ? Miror apud hos adeo parum favoris Gorlaeo residuum fuisse , ut siue auctor fuerit , seu secus , & siue ubi laudabile creditur præloquium , siue ubi vitiosum , tamen ab his ille vapulet. Nec nobis censere in hac causa licet , quibus tantummodo hæc sculpturarum congeries cordi fuit , partim ut augerentur , partim ut singula explanarentur. Quod postremum meo Marte conatus sum facere , & fecissem intra comperendinationem , si imbecillitas & gravissimæ vexationes non interpellassent. Prius dum ambit hic liber etiam perfecte exsequi , grate quidem adscivit , quæ ab benignitate aliorum , qui vita & egregio labore jam defuncti quiescunt , poterat nasci : interim tamen ut simul aliquid novi fructus efferret , vivis quoque , quos sospitet Deus , se applicare studuit ; quod sic ei cessit , ut apud eos non leve æs alienum contraxerit , in quibus Reverendos & Clarissimos humanitatis antistites Jo. Georgium Grævium , & Joan. Smetium ; & florentissimæ spei juvenem Joan. Koolium. Sed præcipue meministi Tu , Politissime & Sapientissime Petre Deinote , quantum sit , quod illi queas imputare , qui ingentem illam

## J. GRONOVII PRÆFATIO.

*gazam tuam manibus nostris committi & in alienam urbem ad tempus transferri passus es, ut de singulis, prout inspexissemus, arbitrari daretur. Etsi aliunde jam vobis ipsi celebritatem eximiam circumdederitis, tamen permittite, ut hic liber, dum exstabit, Viri Maximi, inter buccinas vestrae in studia comitatis circumeat; qualem certe futurum credite ut bonæ fidei debitorem, qui propterea, mi Lector, in principio te admonet tui in hos officii. Ego quemadmodum jactari in hoc incerto me permiserim, & tentaverim singulis sua nomina reddere, res ipsa indicabit. Plura vellem, sed infirmitas negat. Itaque hoc, qualecunque est, tu frue-  
re & vale melius, quàm mihi per hos quinque menses contigit.*

Reverendissimo & Serenissimo

PRINCIPI AC DOMINO

D. E R N E S T O,

D. G. ARCHIEPISCOPO COLONIENSI,  
*S. R. 7. per Italiam Archicancellario, & Principi  
Electori, Episcopo Leodiensi, Administratori Mo-  
nasteriensi, Hildesheimensi ac Frisingensi; Principi  
Stabulonenfi; Comiti Palatino Rheni; utriusque  
Bavariae, Westphaliae, Angariae & Bullonii Duci;  
Marchioni Francimontano &c. Domino suo sermo*

ABRAHAMUS GORLÆUS

S. D. P.

**N**OVELLO huic fœtui quem potissi-  
mum defensorem contra vitilitiga-  
torum morsus deligerem, anxie mi-  
hi disquirenti, commodum se obtulit  
tui, Serenissime Princeps, recordatio; cœpi-  
que extemplò mecum has inire rationes, non  
posse hunc meum Libellum aut digniori aut  
meliori offerri Patrono. Et cum propè innu-  
mera essent quæ in hoc me animarent; fami-  
liæ,

A

liæ, inquam, tuæ toto terrarum orbe clarissimæ decus atque splendor : imperii quod in tot populos geris magnitudo : animi regii tam augustæ virtutes, ac ingenii divini adeò præclaræ dotes. fecit tamen inprimis insignis quæ in te splendet erga omnes humanitas, & in litteras, earumque Professores studium, ut auderem. Quidni autem auderem, cùm te publico mortalium consensu, bonarum artium Præstitem, ac seculi nostri Musagetem appellari audiam; & ut omnium elegantiorum disciplinarum peritissimum, ita & Rei Antiquariæ summum admiratorem atque cultorem eximium esse intelligam? Est quippe Antiquitatis hoc studium Bavaricæ stirpi jam inde à multis seculis peculiare, & quasi gentilitium, quod à majoribus tanquam per manus traditum etiam nunc in seris magis magisque viget Nepotibus. Testis mihi locuples locupletissimum illud Serenissimi Fratris tui Willelmi Bavaricæ Ducis Museum, quod Monachii visitur, in quo præter rerum naturalium, dico fossilium, plantarum exoticarum, animalium peregrinorum incredibilem copiam, spectare licet Rerum Antiquarum, Statuarum, Marmorum, Numorum, Gemmarum, & si quid est  
est

est quod ab arte & vetustate aliquam meretur  
laudem, tantam congeriem, ut in stuporem  
det spectatores quosvis, adeò ut primas inter  
omnia Principum Europæ Tameia meritò  
obtinere censeatur. Hæc causa fuit, Serenif-  
sime Princeps, quod te huic meo labori ceu  
tutelarem Deum legere ausus fuerim: qui vel  
hoc solùm nomine tibi gratus acceptusque  
sit etiam atque etiam obsecro, quod ab offi-  
cioso profectus animo, tuo præsidio tutissi-  
mum se fore persuasum habet. quod si cogno-  
vero, abunde impensis, abundè industriæ,  
abundè mihi satisfactum putabo; eritque in  
posterum animus vel majora sub tanto muni-  
mine moliri. Summus Parens, rerumque  
conditor Deus, vota consiliaque tua, Serenif-  
sime Princeps, ad Reip. Christianæ salutem  
secundet. Delphis Bat. Kal. Octob. Anno  
CIO IO CI.

C A N D I D O  
DACTYLIOTHECÆ  
M E Æ I N S P E C T O R I

S. D.

**R**ecte, ut reliqua omnia, a primo rerum Parente comparatum est, quod hominum singuli latente naturæ instinctu in tam diversa rapiamur vitæ studia: cum enim tam innumera ac discrepantes habeantur vitæ professiones quibus indigamortalitas se tuetur, ac oblectat, nec unus hominis ingenium omnium possit esse capax; quis non in eo summam admirabitur Providentiam, quod non omnibus unam indiderit mentem Deus? Perpulchrè Poëta:

Mille hominum species, & rerum discolor usus.

Velle suum cuique est, nec voto vivitur uno.

*Huic literæ ac Musæ, illi arma sunt cordi; est quem Agricultura paternaque delectant rura; est alius cui Mercatura & Lucrus ille Deus curæ. hunc Architectura, illum Pictura afficit. Sunt & ignobiliores animæ quibus magis arrident Sutoria, Fullonia, & si quæ aliæ sunt artes illiberales, ac sordidæ. quæ tametsi singula quasi sociatis operis mortalium commoditati, ac saluti generis humani studeant, longè inter hæc exuperant, quæ quod libero sint digna homine, vique potius ingenii quam externo manuum adminiculo constant, Liberalia censentur studia. Hisce ego à primis adolescentiæ annis delectatus, rerum præstantium indagine etatem*

*etatem omnem occupatam habui; præcipuè verò Historia & Antiquitatis cognitioni (sine quâ vita nostra mera caligo & tenebræ plusquam Cimmeriæ) non minimam temporis partem locavi. Postquam enim partim propriâ industriâ, partim doctorum virorum (quibus, ut Lepades scopulis, perpetuò adhæsi) colloquiis rerum priscarum notitia sensim mihi succrevisset, nescio quo fato in antiquorum Numismatum *ἡμεῶν* delapsus, reique dulcedine allectus, totum me trado huic contemplationi: & tanquam in Collegium *III* virorum Monetalium cooptatus, nihil præter Numos veteres somnio. nec satis mihi fuit omne scriptorum genus qui hoc argumentum tractarunt, accuratè evolvere, & ad vivum expressas in chartis effigies intueri, quin ulterius progressus cœpi ipsemet in ipsa archetypa studiosè inquirere. quid plura? habui, & tanta ubertate ut voto sim superatus meo. Nam præterquàm quòd ferè omnia quæ passim apud Hubertum Goltzium, fulgidissimum illud Rei Antiquariæ sydus, Antonium Augustinum, Antonium Pisonem, Fulvium Ursinum, Sebastianum Ericium, Gulielmum Choulium, & Aeneam Vicum extant, ad manus nostras pervenerint, tam fausto sydere Pop. Rom. Genius me afflavit, ut complura alla Numismata consecutus sim, quorum apud hos nulla extat memoria, aut delineata effigies; inter quæ palmam obtinent Græca ex argento aurove. Quæ res efficit, adhortantibus maximè amicis, ut cœperim cogitare de Paralipomenis Numismatum antiquorum edendis, intelligo Appendicem eorum quæ hætenus aliis intacta & indicta Autoribus. Sed cùm nondum ad eum me pervenisse numerum viderem, ut justo complendo volumini sat essent, extrema adhibita*



*diligentia, ad notos, & ignotos æque perscribo amicos, inquirant sedulo etiam atque etiam moneo, ut quicquid Rei Numariae quâ pretio quâ prece haberi possit, ad me transmittant. Dum in hanc curam incumbo, & undique quod in usum meum facere possit corrado, magna Anulorum Antiquorum ex omni metallo, & Gemmarum felici illo artium seculo incisarum, copia ad me mittitur. Quo tanquam incomparabili comperto thesauro, statui priori consilio aliquantisper immutato, Paralipomenumque editione in commodius tempus rejecta, de Anulis aliquid scribere, & Dactyliothecam hanc præmessa loco tibi dare. idque duabus potissimum de causis, primum quod ob rei novitatem, & argumenti jucunditatem ab amicis, ut hoc facerem, pænè convitiis urgerer, secundo quod hæc Anularia materia Numorum cognitioni sit affinis adeo, ut mutuas sibi præstent operas, & altera alterius indigeat luce. Fuerat quidem animus libellum hunc adauctiorem, moleque majorem tibi afferre, sed operarum ignavia, ne dicam perfidia delusus, voto meo, & fortè etiam tuo satisfacere non potui. Interim hoc nostro quasi abortivo fœtu utere, fructu: qui exploratoris vicem obiturus, si lata retulerit, seque tibi gratum fuisse renuntiet, propediem reliquam non solum Anulorum Gemmarumque, sed & signorum, fibularum ac monilium antiquorum, Deo vitam & vires largiente, expectato editionem: tandemque Numismatum illud rariorem opus, modo diutius nos sol aspexerit, aspicias & inspicias. Hac spe Vale, ac nostris conatibus fave animo, linguis.*

ABRA.

ABRAHAMO GORLÆO

V. C.

AEL. EVERARDUS VORSTIUS

M E D I C U S

S. D.

**P**ost continuam quindecim annorum peregrinationem, quâ plerasque Europæ Sapiëntiam addiscendi studio adii & insedi regiones, domum postliminio reversus, cum res etiam patrias noscendi, virosque doctrinâ claros salutandi desiderio, Bataviam nostram obirem, famâ nominis tui excitus Delphos ante omnia mihi contendendum putavi; ubi pro singulari tuo candore humanissimè acceptus, fatis eloqui non possum quantis promeritis me tibi obnoxium reddideris. Nam si quid unquam in hac vita mihi accidit jucundum, fuit paucorum illa quibus apud te fui dierum consuetudo, præ quâ, ita me Phœbus amet,

*Εγώ τ' ἂν ἔτ' Αμαλθείας βυλοίμην κέρας,*

*οὔτ' ἔτεα πιντήγι' αὖ καὶ ἐκὰ πὺν Ταρῆϊος ἔβασιλεύσει.*

Non faciliè dixerim quàm inter reliqua mihi fuerit volupe uberrimam illam Rerum antiquarum apud te conflugem summo cum animi mei stupore intueri, singulaque minutim perlustrare, ac digitis contrectare. Dispeream si quid in hoc genere vidi præclarius, rarius, & simul copiosius unum in locum congestum: quo nomine te faciliè cum quovis condo hujusmodi reliquiarum adservatore posse certare, fere juraverim.

Con-

Contigit quidem mihi toto illo novennio , quo Italiam incolui, omnesque ejus perreptavi angulos, multa eaque præclara antiquæ supellectilis inspicere conditoria, præsertim Romæ, Neapoli, Florentiæ, Bononiæ, Venetiis, aliisque claris Italiæ oppidis: Vidi & aliquot in Germania, aliisque in locis: vidi, inquam, & diligenter inspexi: sed ingenuè dico, & citra ullam adulationis notam (nec enim palpo alicujus esse didici) nullibi tam præclara, tam rara, tam copiosa unum apud hominem simul collecta. Testes mihi in hanc rem erunt quicunque Vetustatis gnari, tuum, & aliorum perlustrarunt Tameia. Hinc tantum ex inopinato conspicatus venerandæ Antiquitatis thesaurum, in stuporem datus, in hæc Poëtæ verba eo tempore me prorupisse memini.

*Venimus ad summum fortunæ: pingimus atque  
Psallimus, & lætatur Archivis doctius unctis.*

Ratus nullum amplius superesse culturæ ingenii genus Belgis nostris hodie incognitum; & ut omnis elegantioris litteraturæ gloriâ, ita & Rei Antiquariæ laude nostrates nulli jam concedere genti, nec Romulea propemodum excepta. Cœpi itaque ab eo tempore magis magisque te amare, colere, & ὡς ἱερὸν ἔργον admirari plurimum. Cùm verò complura apud te visu adserventur dignissima; tribus tamen potissimum mihi præcellere visus es: Primo Numorum Græcorum, ac Romanorum Consularium, seu qui Reipublicæ & libertatis temporibus magna ex parte cusi sunt, raritate copiosa, copiaque rarâ: Secundò, Anulorum sigillarium ex omni metallo, numero & pulcritudine: Tertiò Gemmarum summâ arte olim excisarum aut incisarum abundantiam incredibilem. Quorum trium  
cùm

cùm per se singula ad laudem & nomen comparandum satis videri possint, quid tibi deberi putabimus, qui hæc omnia simul collecta servas? & ita servas, ut fructio sit publica? Æternam profectò ab ingenio & industriâ famam: quam non levi accessione auctum iri arbitror, si quæ inter hæc latent plurima, peculiaria, aliisque indicta Antiquitatis scriptoribus, in lucem bono publico etiam protrahas, typisque vulganda eures. Daëtyliothecæ, seu Anulorum antiquorum, qui apud te extant, editionem, te parare intelligo. si ita est, est quod ex animo læter, cum tui, tum Reipublicæ litterariæ causâ: tui, quòd hinc immortalem tibi comparatum iri gloriam certò prævideam, cum homo Belga primus in hanc arenam descenderis, nostræque Genti rem Romanam non minus & notam & curæ esse, quàm ipsis Italis ostenderis: Reipublicæ verò, quòd studia litterarum hisce opibus & tanquam copiis auxiliatricibus non mediocriter locupletata & adaucta iri confidam. Hortor igitur, & communi omnium litteratorum nomine te obsecro, ut cœpto operi insistas, propediemque novam & avidè concupitam nobis exhibeas Daëtyliothecam: quâ interim frui liceat, dùm in Numis & Gemmis eandem præstiteris operam, in quibus sat scio quod miretur habebit Italia, habebit Germania, habebit Gallia. Cui desiderio publico si parueris, Laurinos, Goltziosque redivivos in te suspiciet Belgica, suspiciet Orbis. Vale, Vorstiique tui (nescio quod me tibi temperat astrum) memor vive. Lugduni Batavor. Kal. April. Anno cío. 10. xcix.

B

IN

IN  
ABRAHAMI GORLÆI  
DACTYLIOTHECAM  
& Gemmarium.

*Sicut ab anellis lapides, & flava sororum  
Transferre in calices succina ludus erat :  
Sic e thesauri medio Gorlæus in istum  
Has gemmas librum transtulit ipse sui :  
Ut quæ vix poterant auri mercede parari,  
Has vili partas Lector haberet opes.  
Musæ, quæ doctis scriptoribus atque libellis  
Et decus & laudem præmia rara datis,  
Gorlæo e vestris gemmis properate coronam.  
Sin minus, e gemmis instruat ille suis.*

Josephus Scaliger Jul. Cæs. F.

---

IN  
ABRAHAMI GORLÆI  
DACTYLIOTHECAM  
JANI DOUSÆ

Scazontes Trimetris intermixti.

*C*ontinuo ab usu, temporisque longinqui  
Edacitate Aurum ANNULOSQUE consumi,  
Ipsasque Gemmas; nec pretio esse tam carum

*Ra-*

*Rarumve quidquam, quod diurnet in terris;  
Vetus querela est; cui fidem ipsa res fecit.  
Sed hæc prius fuere; nunc rerum vices  
Fors vertit, ex quo Patriæ expensum suam  
DACTYLIOTHECAM ferre comit as cœpit  
GORLÆA; cujus arte & ingeni primùm  
Virtute factum est, ANNULI ut perennarent.*

---

IN V. C.  
ABRAHAMI GORLÆI,  
Affinis sui  
D A C T Y L I O T H E C A M  
BALDUINI BERLICOMI  
Puri Jambi.

**N**ihil diūtunum esse sub Polo, & minus  
Perenne quidpiam potest.  
*Id Orbis universa ubique machina,  
Id Orbis anguli & plagæ;  
Id Oppida, imò Regna, & Imperantium  
Sepulcra seu Cadavera,  
Id Equora, atque Montium ante culmina,  
Iisque plura sat docent.  
Et hinc mage obstupenda, quæ tot his libris  
Vetusta, prisca; at integra  
Dat intuenta RARUS AUCTOR; oppidò  
Vetustâ, & integrâ fide.  
Et hîc Imagine; at domi inque scriniis  
Reapse, veraque exhibet.*

*Ità ergò quisquis ista nota non prius  
 Stupore percitus vides ,  
 Magis vide , atque nosce rara munera ,  
 GenIque & ingenI decus ,  
 Quibus relucet AUCTOR , & simul stupe ,  
 Notaque Diligentiam  
 Eò usque pervenire , ut ipsa TEMPORUM  
 PERENNITATE polleat.*

---

## IN E A N D E M DACTYLIOTHECAM.

**O**bticuit Grajis , Latiis mutescit APOLLO;  
 Cum Libyaeque Asiam barbarus hostis habet.  
 ROMA jacet , magni quondam compendia mundi ,  
 Ad se exornandam delitiasque trahens ;  
 Quaeque uni sua cuncta anademata contulit urbi ,  
 Vincitur à victà barbarie ITALIA.  
 Sic fallax mutat , vertit , vorat omnia tempus ,  
 Et nil perpetuum sole sub esse sinit.  
 Ast oritur nova lux BATAVIS , ubi DELPHICA laurus  
 Incepit virides spargere fronde comas ;  
 Leydaque pro ROMA , canitur pro THYBRIDE RHENUS ,  
 Et surgit vasto PHOEBUS ab OCEANO.  
 Mars , Musæ , PALLASsuprema ad littora regnant ,  
 Nec fluctus BATAVOS SUADA MEDULLA timet .  
 NEPTUNUS domitis cæpit mitescere in undis ,  
 Quem sequitur vitreis cærule Diva choris :  
 Prælia MARS docuit , docuerunt carmina MUSAE.  
 Dat mentem BATAVIS Docta MINERVA suis.  
 Haud erro , nec me Phæbi cortina fefellit ;

*Quæ*

*Quæ video vera hæc mystica signa docent :*  
*Nam quæcunque diu multo collecta labore*  
 GORLÆUS propriis usibus obtinuit,  
 GORLÆUS, quem tot rerum miracula & artes  
*Adjungunt summis ingeniis Batavum,*  
*Publicat, antiquis non inferiora metallis,*  
*Non his, jam notus quos novus Orbis habet.*  
 SARDIUS, hic, Jaspis varius, viridisque SMARAGDUS,  
*Et quicquid rarum terra beata tulit.*  
 Hic quoque Romano signandis ANNULUS usu  
*Rebus, at in fastu quo placet usque minor.*  
*Addit ars pretium, pretium super addidit ætas,*  
*Artificesque Asiæ quod valuere manus.*  
 Maeste animo GORLÆE bono, qui talibus ausis  
*Non consumendas has tibi Inquis opes:*  
*Invideat quicumque velit, vel ROMULA tellus*  
*Frendeat, hæc tota DACTYLIOTHECA tua est.*  
 A. Buchellius J.C.

---

HVGONIS GROTII  
 Carmen in Dactyliothecam  
 V. C.

ABRAHAM I GORLÆI.

**A**NNULE Principii nusquam pereuntis imago,  
*Et cui vel finis nulla, vel ipse tibi:*  
*Annule, qui Cæli specie redeuntis in orbem*  
*Telluris cohibes omniparentis opes:*  
*Annule, qui rigido Lapidem redimite Met oall*  
*Fixa Prometheâ vincula rupe refers:*  
*Annule, qui tribuis quod jus Natura negavit,*  
*Ingenuosque tuo solus honore facis:*

B 3

Annule



*Annule testis opum, quo plebs Romana carere  
 Cogitur, Angustus quem sibi Clavus habet :  
 Annule, Legati sacra quem, quem Judicis aequa,  
 Quem scutata manus Centurionis amat :  
 Annule, quem donant Reges, quem donat amator,  
 Quem fovet in tepido dulcis amica sinu :  
 Annule, cui commissa penus, commissa supellex  
 Servitii fures non metuere manus :  
 Annule, qui missae signas arcana tabella,  
 Legitimi sacrum pignus & arrha thori :  
 Annule secreti vindex, custodia veri,  
 Qui perhibes pactis, muneribusque fidem :  
 Annule, cui moriens & villas credit, & agros,  
 Tutelamque suae prolis, opesque pater :  
 Annule, qui pestem, fœdumque arcere venenum  
 Pectore, qui Philtri crederis esse loco :  
 Annule, qui Magicæ non ferris inutilis arti,  
 Cum tua sideris est rota picta notis.  
 Annule, quo solo si cedit dextra sinistra  
 Fallitur : armillis est, puto, juris idem :  
 Annule, quem minimus digitorum gessit, & Index :  
 (Scilicet hinc Achares, hinc Coriannos eras :)  
 Annule, quem poscit minimo qui proximus ungui est,  
 Eque tuo digitus nomine nomen habet :  
 Annule, subtili vis ad præcordia venâ  
 Cujus inexplicitâ traditur ire viâ :  
 Annule, quem ferro procudit, & ære vetustas :  
 Optimus, argenti non grave pondus eras :  
 Annule, sed cassum cui nunc vix sufficit aurum :  
 Tale tamen prisca læva Dialis habet :  
 Annule, qui totos minimo comprehendere census,  
 Qui pretium fundi claudere parvus amas :  
 Annule,*

*Annule, qui mistis etiam spectare metallis,  
 Unaque quem totum gemma cavata facit:  
 Annule, qui Sardâ fulges, qui vinctus Achate,  
 Quem decet ex Arabum littore vetus Onyx:  
 Annule Beryllo renitens, viridique Smaragdo,  
 Cuique Adamas, & cui fulvus Jaspis adest:  
 Annule, qui totos hyberno Sole premebas  
 Articulos: pretii cui modus, ætus erat:  
 Annule sigillum cui mobile dextera mollis  
 Ventilât, & gemmam vertit in orbe suo:  
 Annule, Pyrgoteles duro quem incidere ferro,  
 Quemque Dioscoridæ scalpere docta manus:  
 Annule, cui scalpro quæ sæpè incisa figura est,  
 Hæc aliàs cæli munere tuber habet:  
 Annule, materies in quo ne sola placeret,  
 Sæpè Triumphales adjiciuntur avi:  
 Annule, qui Sphingas, qui turpia corpora ranas,  
 Sed tamen & magnos dignus habere Deos:  
 Annule, Cæsareos qui fers in imagine vultus:  
 (Ab capital Paulo quàm prope crimen eras!)  
 Annule, qui Gygi Lydorum Sceptra dedisti,  
 Qui te, Perseæ cassidis instar habet:  
 Annule, at Euphratis quem contrâ ripa Seleuco  
 Abstulit, & regni spem dedit esse ratam:  
 Annule, qui Samio jactura negat a Tyranno,  
 Quem miser, heu, nôllet non periisse sibi:  
 Annule, Cannensis quo sanguinis indice, mensa est  
 Carthago modiis Romula castra tribus:  
 Annule, Proscriptor Noni: quo Cæpio Drusum  
 Odit; & in Syllam se tulit ira Mari:  
 Annule, quem Fatum docuit Demosthenis, & quem  
 Annibalis celerem mortis habere viam:*

*An-*

*Annule, quem loculo varium qui condidit uno  
 Romuleâ primus Scaurus in urbe fuit;  
 Annule, quo Magni laurus ditata, Latinus  
 Cum Mithridateas Juppiter hausit opes:  
 Annule, quem senis distinctum à Cæsare thecis,  
 Marmoreâ Genitrix vidit in æde Venus:  
 Annule, non unum quem sacra Palatia servans  
 Marcello acceptum pulcher Apollo refert:  
 Annule, te quicquid (nam non est omnia nostrum  
 Dicere) quæ sequitur charta fuisse docet:  
 Annule, qui quondam gemmis insignis, & auro,  
 At nunc GORLAEI parva papyrus eris:  
 Annule, quem gemmis, & quem nec præferat auro,  
 Quisquis erit, veterum quem Monumenta juvant:  
 Annule, priscorum Vindex rediuvive dierum,  
 Hei mihi, cur lucem nox premit atra tuam?  
 Annule, qui nobis Latium, qui reddis Athenas,  
 Hei mihi, cur turpi conderis ipse situ?  
 Annule, Vir magnus prohibet, qui sorde remotâ  
 Dat tibi candorem, quem neque gemma dedit:  
 Annule, sic carie tamen, & rubigine scabrâ  
 Roderis, antiqui temporis ista nota est.  
 Annule, ne pudeat: numerat non pondus, at annos  
 Qui sapit, & vitium diligit ille tuum.  
 Annule, quot longos senuisti marcidus annos,  
 GORLAEI totidem patre renatus ages.  
 Annule, nunc te iterum Procerum manus atteret, & tu  
 Nunc iterum dignum Principe munus eris.  
 Annule, qui THECAM poteras habuisse sepulchrum,  
 Hæc natalis erit nunc tibi, THECA, locus.*

IN

I N  
DACTYLIOTHECAM

V. C.

ABRAHAMI GORLAEI.

**O** *Mnia quæ priscæ gremio fovistis ATHENÆ,  
Auctaque sub ducibus Martia ROMA tuis,  
Una domus gestat BATAVO sub sydere, quæque  
Non fuerant gentis unius, unus habet.  
Una domus binas superi complectitur urbes,  
Et veteres diti culmine condit opes.  
Vidimus (hæredes LATII gaudete BATAVI)  
Ardua ROMANOS lumina ferre viros.  
Vidimus immensi trabeam fulgere QUIRINI,  
Vidimus & lituos dux TIBERINE tuos.  
Vidimus optatas LATIO fulgere secures,  
Aureaque in titulos surgere Rostra suos.  
Vidimus undantem spoliis procedere currum  
Dum premit arduos murice CAESAR equos.  
Vidimus horrentes immania corda tyrannos,  
Sceptraque consuetas, vincula ferre manus.  
Vidimus AEGIDAE validas & CECROPIS arces,  
Quæ volucrem gestant diva Minerva tuam.  
Maximus hic nondum LATIO sat notus JACCHUS,  
Qui TRIVIAE proles mystica matris erat.  
Ipse pater magno demissum nomen JULO  
Obstupuit tantas SCALIGER inter opes.  
Ipse pater vastæ miratus munera ROMAE  
CAESAREAM natus CAESARE vidit humum.  
Ignea GORLAEI veteres mens tollit honores,  
Et rapidas fati non finit esse manus.*

C

*Qui*

*Qui toties doctas quoties lubet ambit ATHENAS,  
In BATAVIS maneat cum tamen ille suis.  
AUREA qui regnans, ARGENTEA, FERREAQUE  
unus*

*Et tria SATURNO secula major habet.  
JUPITER exulabi: profugum mutamur in aurum;  
Aurea qui nobis tempora reddat, erit.  
Esse Jovis poterat genitor, nisi JUPITER esset,  
Ipsaque cum ferro jungeret æra suo,  
Inque manus seræ jam posteritatis amore  
Reliquias veterum didere gessit opum,  
Queisque solent prisca digitos ornare LATINI,  
Non digitos; totas instruit ille manus.*

*ROMA domus GORLAE tua est: (DATE FAUSTA  
QUIRITES*

*OMINA) MARS tectis præsidet ipse tuis.  
Illa triumphorum moles operosa minaxque  
Quam toties ROMÆ conspicias esse, tua est.  
Longa dies ROMAM domuit, ROMA omnia: cessit  
Temporibus victus MARSPATER, illa tibi.  
Quæque latet LATII pars jam sibi redditur; ergo  
Ne lateat LATIAM qui sibi reddit humum.  
Scilicet ignotos digiti qui monstrat honores  
MONSTRETUR DIGITIS EXTERA TURBA TUIS.*

Ludibundus scripsi

DANIEL HEINSIUS.

ABRA-

ABRAHAMI GORLAEI  
IN  
DACTYLIOTHECAM  
SUAM  
PRÆLOQUIUM,

*De Anulorum origine, variis eorum generibus & usu apud Priscos.*

**I**psum gestare digitis Anulos non esse nuperi institutum notum quàm quod notissimum; quo vero tempore horum usus primùm cœperit non æquè constare arbitror. C. Plinius Secundus, qui multus est in hâc materiâ Anulari & copiosior quam reliqui Scriptores omnes cùm Græci tum Latini, Troianis temporibus posteriorem esse malè putavit, ductus auctoritate Homeri, apud quem nullibi extat Anulorum mentio, utpote qui nodi, non Anuli notâ, in condendâ & obfignandâ pretiosiore supellectile prisci illius ævi, homines usos referat. Fabulæ primordium à rupe Caucaſeâ tradunt, Promethei vinculorum interpretatione fatali, quem Poëtæ Jovis irâ, quod ignem è cœlo furtim surripuiſſet, Caucaſo adalligatum ferunt; liberatumque postremùm ab Hercule Jovis indulgentiâ; hâc tamen lege, uti in memoriam poenæ vinculorum Anulum gestaret ferreum, cui saxi fragmentum eſſet inclusum: hoc fuiſſe Anulum, hoc Gemmam; hocque exemplo mortales in gratiam & honorem Promethei Anulos primum induiſſe digitis. Fabulæ etiam proximum; quod de Gygis Lydorum Regis Anulo, quo circumactò gestantem nemo cerneret, fertur, quamvis ejus rei auctorem habeamus Platonem. Nobis <sup>In Politi-</sup> <sub>ci.</sub> certò

*Genes. C.*  
41. 42.

*Anno*  
*Mundi*  
c15. c15.  
cc. lxxx.  
*Genes. 38.*  
18.

A. V. C.  
cccc. |  
xlvi.

certo constat longè ante bellum Trojanum Anulorum usum fuisse celebrem, idque ex Sacrà Hebræorum Historia, quæ omnes aliarum gentium Annales antiquitate & Fidei certitudine excedit. Tradit enim Moyses Pentateuchi Lib. I. Pharaonem Ægypti Regem post somnii regii interpretationem à Josepho factam, Anulum digito suo detractum ejusdem Josephi manui indidisse. Et eodem Libro paulò antè refert inter ea quæ pignori sibi à Judâ dari postulabat Thamar, poposcisse Anulum. quamvis vox Hebraica, quâ ibi utitur Moyses, Sigillum non Anulum denotet proprie, idque *σφραγίς* pro Anulo sigillari. Fuit itaque pervertus hujus gestaminis usus, nec facile dixeris quis primùm instituerit. Regum & Principum ab initio fuisse insigne verisimile, deinde gliscente paulatim luxu sine discrimine sumptum. Venit autem à Græcia uti plæraque alia ad Romanos, nec à principio adèd frequens: nam præter Numæ & Servii Tullii Regum nullam in Capitolio statuam Anulos habuisse auctor est Plinius; frequentior usus non ante Cn: Flavium Annii F.prehenditur. P. Sempronio Longo & L. Sulpitio Coss. quo tempore tanta Senatus indignatione in plebem exarsit ob Cn. Flavium Libertino patre genitum & Appii Cæci Scribam, in Aedilem Curulem ac Tribune Pl. invitis Patribus creatum, ut Anulos ab universo eo Ordine abjectos referant Annales. Fuit autem deinceps promiscuus Anulorum usus. Victoria demum Pompei Magni de Piratis, Asia & Ponto ad Anulos gemmasque mores Romanorum omnino declinavit. Simples primùm fuere Anuli, è metallo simplici, ferro, ære, argento aut auro; postea multis hoc modis vitiavit luxuria, gemmas addendo exquisiti fulgoris, censuque opimo digitos onerando. Ferreo Anulo utebantur Spartani & Macedones: ferreum à matre dono habuisse Seleucum Regem tradit Appianus, quem cum juxta Euphratem casu amisisset, iisdem in locis postea, uti matri prædictum erat rerum potitus est. Longo quidem tempore ne Senatum quidem Romanum Anulos habuisse aureos constat, siquidem iis tantum, qui Legati ad externas gentes ituri essent publicè dabantur: neque aliis uti mos fuit, quàm qui ex eâ causâ publicè accepissent, idque in publico tantum; nam intra domos ferreis utebantur & Mario cum de Jugurtha.

5

gurtha triumpharet Anulus in digito ferreus erat, nec ante tertium Consulatum aureum sumplisse traditur. Divo Augusto Decurias ordinante major pars Judicum in ferreo Anulo erat, scribitque Plinius avorum memoriâ multos illustres viros Praturâ functos in ferreo consensuisse Anulo, sicuti Calpurnium, Manilium & L. Fuffidium, idemque tradit sua adhuc ætate sponsæ Anulum ferreum & sine gemmâ à sponso mitti solitum. Ex ære argenteo ve quis primò gestaverit mihi incompertum. Fuisse tamen horum apud Veteres frequentem usum ostendit ingens eorum qui cottidie eruuntur numerus. Ex integris etiam gemmis neglecto metallo fieri solitos, is quem penes me pulcherrimum ex Sarda habeo argumento est. Placuit & tandem vario artificum ingenio ipsa metalla miscere, aurum æri, argento, ferrove (quod etiam servitia in summâ corruptelâ morum factitarunt) addendo. Habeo & quibus cum circulus totus sit aureus, sigillum tamen est gemmæ loco argenteum: & è contra quibus circulus est argenteus, sigillum verò aureum. Sunt & quibus sigillum ipsum est mobile, & hinc inde versatile. Cassum Litteratiores appellant Anulum qui simplex est & sine gemmâ, quo Flamines Diales apud Romanos usos esse constat; similis hodie ex auro sponsæ datur loco ferrei veterum.

Modus gestandi Anulos non unus apud antiquos Romanos, ut & nobis hodie: sinistrâ manu gerere admodum erat familiare; hinc Plinius: *Manus & prorsus sinistra maximam auctoritatem conciliavere auro.* idque studio & datâ operâ in principio autumat factum ab eo, quem inventionis puderet. nam si honos securus fuisset, dextrâ, ait, erat ostentandus: & si impedimentum in eâ quis obiecerit, longè majus in lævâ prætendi posse, quâ scutum rapiebatur, nisi fortè avaritiæ hoc datum quis putaverit, quo scilicet minus attererentur. Dextrâ etiam gestari solitos illustri ex sacra Historiâ exemplo comprobari potest, dico ex Jeremiâ prophetâ apud quem Deus in hanc formam loquitur: *Etiam si esset Conia filius Jojakim regis Juda sigillum in manu dexterâ meâ, tamen inde evellam ipsum.* Ex quo loco colligitur Anulos signatorios dextræ manui aptari solitos, utpote digniori & magis conspicuæ. Digitis qui minimo proximi sunt gerere mos fuit primum, postea pollicis proximo induere, idque etiam in Deorum



simulacris: deinde juit & minimo dare: qui indici dabatur *καρίαν*, qui minimo *ἀναρὲς* dicebatur Græcis. Galliæ Britannięque in medio dicuntur usæ, qui solus olim apud Romanos excipiebatur, quia infamiæ contumeliâ notatus ab Atheniensibus, *κατάπυγος* dictus ob eandem causam, quasi cinædus & scortum. Cæteri omnes onerabantur, atque etiam privatim articuli minoribus aliis; erant qui tres uni minimo congerebantur: huc spectat illud Martialis:

*Sardonychas, Smaragdos, Adamantas, Faspides uno*

*Portat in articulo Stella, Severe, meus.*

Alii verò huic unum tantum dabant præsertim quo signanda notabant. Hinc fuit ut major Anulorum sigillarium qui hodie reperiuntur pars circumferentiâ (*Περιφέρων* Græci dicunt) adeò sit arctâ seu angustâ ut nisi rarò admodum alii quàm minimo digito aptari possint. de hoc Anulorum genere Plinius: Conditur, ait, ut res rara, & ad injuriæ usus indigna velut à Sacrario promitur; & unum in minimo digito habuisse pretiosioris est in recondito suppellectilis ostentatio. Maximinus Cæs. ut & hoc *ὡς πάρεργον* addam, pollice erat tam vasto, ut, referente Julio Capitolino, uxoris dextrocherio uteretur pro Anulo. Illud non omittendum, antiquis persuasum fuisse in Anulari digito esse venam quæ à corde derivata eò pertingeret, hincque digitum illum præ reliquis magis aureâ coronâ condecoratum, gemmasque additas quo vis earum abdita subsidio hujus venulæ in cor deferretur, idque munitur adversus venena, pestem aliasve injurias internas & externas: in quem finem, quâ parte inseritur Anulo gemma, ab adverso aurum non habet, quò scilicet ipsam cutim contingeret, promptiusque vires suas cordi fundere possit, cum omnis actio, teste Philosopho, fiat per contactum, sed hæc *λῆροι λήρων*. Constat enim ex corporum sectione & Medicorum scriptis, non magis Anulari quam aliis digitis à primo hominis ortu concessas venas arteriasve, quæ à principio suo & fonte in singulas corporis partes distribuuntur ita, ut digitus Anularis in hac partitione peculiari non gaudeat privilegio, aut naturæ indulgentia, ut non necesse fuerit ob hanc causam eum reliquis præferri digitis. Causa finisque gerendi Anulos ab initio fuit luxus opumque ostentatio quo la-

tioris

*Agell. l.*  
*10. Cap.*  
*10.*

*Macrob.*  
*Saturnal.*  
*L. 7. Cap.*  
*13.*

7  
rioris fortunæ à tenuioris conditionis hominibus distingui se cupiebant, & quamvis, uti diximus, primi Anuli rudiores & ex simplici metallo extiterint, argumentum tamen erant opum & splendidioris fortunæ; postea cum gemmæ addi cæpere, hæc vera luxuriæ æstimata gloria digito urbis aut fundi gestare pretium, nec scio an in ullo magis peccatum magnitudine pretii, ut non immeritò exclamaverit Plinius; Pessimum vitæ scelus fecit qui Lib. 33  
Anulum aureum primus induit digitis; proximum huic qui primus Cap. 1. 6  
ex auro denarium signavit, quod & ipsum latet auctore incerto. <sup>3.</sup>  
Hisce initiis cœpit auctoritas in tantum amorem elata ut Polycrati Samio Tyranno felicitatis suæ (quam nimiam fatebatur esse ipse) satis piamenti in unius Anuli voluntario damno videretur, planeque & abundè ab invidiâ ejus se redimi putaret, si hoc unum doluisset. Assiduo ergo gaudio lassus, profectus navigio in altum Anulum merisit: at illum piscis eximia magnitudine regi natus in culinam domini rursus fortunæ insidiantis manu reddidit. Sardonychem hanc gemmam fuisse ait Plinius, ostensumque si libet credere, adhuc suo tempore Romæ in Concordiæ delubro cornu aureo Augustæ dono inclusum. Herodotus tamen & alii Smaragdum fuisse asserunt. Inter Cæpionem & Drusum ex Anulo in auctione venali inimicitia cæpere, unde, pudendum dictu, origo Socialis belli & exitia rerum. Nonii Senatoris Anulus xx mill. Sestertiûm æstimatus, nonne patrono suo causâ proscriptionis & exitii fuit? Postremum tanta Romanorum in hoc gestamine vefania fuit, ut Anuli ad anni tempora commutarentur coque luxus perventum ut leviores æstate, ponderosiores hyeme gestarentur. Quo spectat illud Juvenalis.

*Ventilet æstivum digitis sudantibus aurum.*

Sat. 1.

Proh rerum dominos gentemque togatam! quorum majoribus interdum & noctu scutis ponderosissimisque armis gravare grave non fuit, iis scilicet molestum erat solidiores æstate induere Anulos. Elagabalus Princeps ad omnia fœda natus, cottidiè novis digitos onerabat Anulis, quosque pridie gestarat, postridiè rursus sumere dedignabatur profligatæ vitæ homo. Sed hæc perditæ luxuriæ vestigia. Verum enimverò quantumvis ad ornatum luxusque ostentationem primum adinventos libenter fateamur Anulos,

los, originemque concedamus pudendam; factum tamen deinceps ut ad honestiores usus translati sint, signandi dico munus: quam etiam unicam inveniendi Anuli causam apud Macrobius assignat Attejus Capito. Anulis verò signare esse antiquissimi instituti ex plurimis Sacrae Scripturae locis doceri posset, præcipuè ex Geneseos Cap. 38. 18. ubi vox Hebraica chotam, hoc est sigillum, pro Anulo sigillari à Moyse usurpatur. Et Exodi 28. 11. item Exodi 39. 6. 14. idem Moyses meminit sigillorum & gemmarum sculptarum inter ornamenta summi Sacerdotis. Isabel prætereà Achabi Samariae Regis uxor literas quibus Naboth iniuste occidi jubebatur, regio sigillo obsignasse legitur. Romani ab exteris acceptum hunc Anulis signandi ritum, tam avidè amplexi sunt, ut non solum in Epistolis ultrò citroque mittendis, aut rebus pretiosis condendis uterentur, quin etiam cibos & potus hac ratione à rapinâ vindicarent, clavesque etiam ipsas signarent. Certè matronam quod loculos, in quibus erant claves cellæ vinariae, resignasset, à suis inediâ mori coactam inter vetera exempla legimus. Hinc & illud Comici: Omnes relevi serias; scripsitque M. Tullius matrem suam lagenas etiam inanes obsignare solitam fuisse, ne dicerentur inanes aliquæ fuisse quæ furtim essent exsiccatae. Anulo testamenta subsignabantur, poterantque omnes testes uno anulo id facere, idemque quando non erat arra velocior, ad sponsiones exiliebat. Ægyptiorum Sacerdotibus nullum animal licebat attingere quod sacro sigillo non fuisset notatum. In Lemno insulâ Sacerdos Dianæ Rubricam terram ex antro quodam effossam, caprinoque sanguine subactam, caprae imagine in Anulo expressâ signabat, nec aliter vœnui exponebatur: unde Lutum hoc σφραγίδα, quasi dicas signaculum, vocarunt Græci. Erant itaque olim, sicut & hodie, Anuli fidei & voluntatis nostræ symbola & mentis secretæ fidi indices: unde Alexander Magnus Anulo Hephæstionis ori indito silentium illi hac ratione imperasse legitur, ne scilicet, quas illi monstrarat literas, alicui vulgaret. In fidei & amoris conjugalis signum sponsus sponsæ olim mittebat Anulum, quem pronubum appellat Tertullianus; nec, teste Isidoro Hispalensi, foemina utebantur aliis Anulis, quàm quos virgini sponsus miserat, neque amplius quàm

bino

3. Reg.  
21. 8.

1. de culen  
amin.  
1. 2. de E.  
symol.

• binos aureos in digitis habere solebant. Quod in primis nuptiis, idem ait, Anulus à sponso sponſæ datur, fit nimirum vel propter mutæ dilectionis ſignum, vel propter id magis, ut eodem pignore eorum corda jungantur, unde & quarto Anulus inſeritur digito, idè quia in eo vena quædam, ut fertur, ſanguinis ad cor uſque perveniat; de qua re quid ſentiendum paulò ante monuimus. Ab hoc ſignandi uſu Græci & Latini Anulum uno conſenſu Symbolum, quem priſci Graii à digitis *Δακτύλιον*, Latini Vngulum dicebant, nam Anuli nomen à circulari figurâ deſumptum vulgò notum eſt, quod & podici ob eandem cauſam datum, Anum enim quaſi Anulum vocamus.

L. 2. de  
Divin. off.  
L. 15.

Quæ Anulis inſculpi ſolebant variæ & diverſarum rerum erant effigies, prout cuique libitum foret aut in mentem veniſſet: modò Deorum Dearumve, modò hominum animaliumque brutorum imagines ſingendo; modò rei geſtæ Hiſtorias exprimendo. Divorum effigies in Anulis an geſtari conveniat diſfuſe apud Macrobiū diſputat Attejus Capito, & Plutarchus in Numa. Fuit autem olim ut & hodie duplex exprimendi effigies in quacunque materia modus. Scalptura & Cœlatura; illam *γλυπτικήν* vel *Διγλυφικήν*, hanc *ἀναγλυφικήν*, aut *ἀναγλυπτικὴν* appellant Græci; illa excavando materiam opus ſuum ſcalpro exercet, inciſaſque exhibet imagines rerum; illa circumcidendo materiam cælo eaſdem prominentes vel protuberantes exprimit; opponunturque ſibi mutuò ſcalpere & cælare. Plinius Secundus Nepos *Ἀποσφράγιſμα* vocat omne id quod ſigillo inciſum. Hac arte apud Græcos ante omnes excelluit Pyrgoteles, à quo ſolo Alexander M. vultum ſuum in gemmis exprimi volebat & Dioſcorides ſigillorum Auguſti ſcalptor nobilis. Ab initio autem quando innocentior erat ætas, non in gemmis ſed in metallo incidebantur aut cælabantur, ſimplici ferro, ære, argento, & auro. Quem Seleucus Babylonix & Mediæ poſteà Rex à matre dono habuit, ancoræ effigiem ferro inciſam habuiſſe autor Appianus. Claudii etiam Cæſ. principatu nullas admittebant gemmas in Anulis cælatas ſcalptaſve; at auro ipſo ſignare tunc ſolemne fuit: Et quibus liberti Principis adeundi poteſtatem indulſiſſent, imaginem ejus in Anulo ex auro dabant.

D

meis

meis unum aut alterum quos suo loco exprimendos curavi. At hominum vanitas non contenta puro metallo, gemmas addidit, in quibus varias iussit fingi cælarique imagines, ut alibi ars, alibi materia esset in pretio. Nec ullum fuit lapidis pretiosi genus modo aut scalpro aut cælo corrumpi posset, quod Antiquis illis luxuriæ Magistris intactum sit relictum. Soli Adamanti ob indomitam, ut credebatur, duritiem parcitum: sed hunc quomodo vitaret ætas etiam nostra reperit, primusque hujus inventi auctor celebratur Mediolanensis quidam Jacobus Treccia, qui Philippi Hispaniarum regis gentilitia insignia Adamanti summâ arte insculpsit. Etsi verò, ut dixi, omnes ferè gemmæ ad usum sigillorum inciderentur aut cælarentur, tres tum maxime omnium ad hos usus aptabantur Achates, Onyx, & Sarda, eò quod ceram non traherent, pulcherrimeque ac sine labe effigiem exprimerent. Porro quisque ut libitum erat, & prout cuique in mentem venerat, hoc vel illo Aposphragismate utebatur. Ismenias Choraules Amymonem Danai Regis filiam Smaragdo insculptam in Anulo gestabat. Scipio Aphricanus imaginem patris, Lentulus avi, multi ipsius Epicuri, hoc fausti ominis generi & nomini suo arbitrati fore. Sulla traditione Jugurthæ semper signavit, unde discordiarum origo inter eum & Marium. Lucullus Ptolomæi Regis Ægypti in smaragdo effigiem inter rarissimos habuisse dicitur. Pompejus leonem ensẽ ferentem sigilli loco habebat. Lacedæmoniorum Rex Arius, teste Josepho lib. 12 Cap. 2, Aquilæ sigillo utebatur draconem unguibus comprehendentis. Intercatiensis ille Hispanus, cujus patrem Scipio Æmilianus ex provocatione interfecerat, pugnæ ejus effigie signabat, vulgato Stilonis Præconini sale, quidnam fuisse acturum eum, si Scipio à patre ejus interemptus esset: Mæcenæ Ranâ signavit. D. Augustus inter initia Sphinge, mox, ad evitandum convitium, Alexandri Magni imagine, notavit & suâ, quam illi Doscorides artifex similem admodum expresserat. Dicitur Alexander devicto Dario, quas in Europam destinabat litteras, suâ; quas verò in Asiam, Darii imagine signasse. Trebellius Pollio in vita Quietæ Macriani scribit, in familiâ Macrianorum peculiare fuisse cum fæminis tum viris, nunquam aut domi aut foris sine imagine Alexandri Magni esse.

Prin-

Principes qui Augustum sequuti sunt, partim Augusti ipsius, partim suomet vultu signarunt, ex parte etiam alia imagine pro libitu; quemadmodum Nero qui Marfyæ effigiem ab Apolline superati & ad arborem excoriati in sigillo gerebat. & Commodus Amazonis signo notabat. Reliqui illustres Romani Cæsarium, qui pro tempore rerum potiebantur, vultu signabant. Hos Anulos quemadmodum & Numos latrinæ aut lupanari inferre, locove obscæno admoveere, capitale erat sub Tiberio, quo tempore fuit accusandi frequens & penè publica rabies, quæ omni civili bello gravius togatam civitatem confecit. Nota est Paulli viri Prætorii apud Senecam historia, qui cum in convivio quodam cœnaret, imaginem Tiberii Anulo gerens excisâ & eminente gemmâ, accidit ut fortè matulam sumeret ad lotium reddendum, quod factum simul & Macro ex notis illius tempestatis vestigatoribus notavit, at servus ilicò patrono ebrio & non sentienti Anulum detraxit, cumque Macro convivas testaretur admotam esse imaginem Cæsaris obscænis, & jam subscriptionem componeret, ipso etiam reo fatente, ostendit in manu sua servus Anulum, atque ita calumniatorem frustratus est. Neroni Principum flagitiosissimo Sporus Eunuchus, in signum nefandi conjugii more inaudito inter ipsos contracti, dono dedit Anulum, in quo Proserpinæ raptus cælatus erat. Galbam Imp. majorum suorum signo semper usum auctor Suetonius, cane nimirum caput sub prorâ navis inclinante. Effigies vultusque proprios in Anulis circumferre, plebeis etiam admodum erat familiare. Hinc leno apud Plautum effigiem militis in literis agnoscens Purus putus est ipse ait novi herus machæroplacides. Hactenus de signandi ritu seu secundo Anulorum usu: reliquum ut & de aliâ Anulorum prærogativâ loquamur. Anulus aureus apud Romanos Equitum peculiare erat ornamentum, bellicæque virtutis insigne, distinguebatque Equestrem ordinem à plebe, sicuti tunica lati-clavia ab Anulis senatum; jusque Anuli aurei habere perinde erat ac Equestri dignitate præditum esse. Unde milites cum magnis præmiis à J. Cæsare sollicitarentur Arimini ut Rubiconem transirent, isque digito arrecto fidem promissis daret, putavêre sibi singulis Anulum & cum eo Equestrem dignitatem promitti. Plebi enim militibus-

que gregariis, stante adhuc Republicâ & veteri disciplinâ, fas non erat aureos gestare Anulos. Hinc Asdrubal Centurionum & Tribunorum cadavera cognovit, iisque à Scipione rogatus jus sepulturæ concessit. Et trimodia illa à Pæno Duce Carthaginem missa, aureorum erant anulorum, referente Plutarcho, quos Tribunis, Centurionibus & Equitibus Romanis detractos, ad cladis magnitudinem demonstrandam in patriam misit Annibal. Verum quidem est multos Equitum & Senatorum, uti paulò antè retulimus, ferreo usos esse Anulo veterum exemplo, & sanctorum morum memoriâ: Cæsar Augustus cum jam conclamatus videretur, saluti ab Antonio Musa Medico est restitutus *ψυχροποσίας* & *ψυχρολασίας*, quo nomine pecuniâ amplâ fuit donatus & statuâ à populo ære collato, Anulo præterea aureo ornatus, concessumque idem juris non modo præsentibus sed & futuris qui Medicos se profiterentur. Tiberii principatus anno nono constitutum, ne cui jus esset Anuli aurei, nisi cui ingenuo ipsi patrique & avo paterno sestertia cccc. m. census essent, & lege Juliâ Theatrali in xiiii Ordinibus sedenti, verum paulò post gregatim insigne id appeti cœptum, ut etiam servitute liberati manumque missi, ad ornamenta ea passim transilirent, adeoque promiscuum id esse cœpit, ut apud Claudium Cæs. in censura ejus unus ex Equitibus Flavius Proclus quadringentos ex eâ causâ reos postularet. Sept. Severus Imp. Jus Anuli aurei omnibus militibus sine discrimine concessit. Postremum fuit & Anulorum usus ad præstigia & medicinas translatus: Veterum enim superstitioni multum iis in hac re dabat auctoritatis, existimans eos remediis atque incantationibus accommodatos. Huc spectant illa apud Aristophanem: *ἐδὲν περ τιμῶσα, φορῶν δὲ πριάμεναι τὸ δακτύλιον τόνδε παρὶ δὶδάμω δροσχμῆς.* Fuit hic Eudamus præstigiator notus, veteris Comœdiæ convitiis proscissus. Fiebant autem olim quemadmodum & hodie à quibusdam malè feriatis hominibus Anuli, certis imaginibus atque Characteribus insigniti idque sub certo Zodiaci signo & ad certum astrorum aspectum, conjunctionem & quadraturam, ut vocant. Ita confectos qui gestaverit, perpetuò victorem & insuperabilem fore, nec venenorum maleficio obnoxium, amabilem & acceptum hinc reddi Principibus & Magnatibus

bus, præcipueque hac ratione conciliari optatæ puellæ amorem impudenter asserunt. Apollonium Tyanzum Anulos ab Jarcha Gymnosophistar. principe dono datos instar numinis habuisse ferunt, ita ut hisce quotidie per vices variatis, maximorum inde secretorum particeps fieret. Sunt & ex Medicis qui plurimum hisce Anulis ad remedia tribuunt, inter quos Alexander Trallianus non postremæ notæ Medicus, qui tradit imaginem Herculis supinè jacentis leonemque strangulantis Anulo inclusam digitoque gestatam peculiare amuletum esse ad dolorem Colicum. Apud Aristotelem legimus veteres Medicos implicamenti quibusdam, seu, ut ipse ait, plegmatiis digitos inserere consuevisse, quæ contexta forent veluti acetabula & cirramenta in piscium quorundam pedibus. Arabes quinetiam videntur plurimum fidei hisce deliramentis tribuisse, unde & hodie adhuc multi reperiuntur characteribus Arabicis notati: Talismanos id genus Anulorum patriâ linguâ vocant. Tolerabiliores sunt qui gemmis ipsis plurimum attribuunt facultatis ad diversos corporis & animi affectus mulcendos curandosque, quamvis & hi in extollendis illarum viribus nimii, ne dicam, vani, sunt; talia hisce affingendo, quæ per somnia ut puto in mentem ipsis venerunt; inter quos Albertus Magnus primum obtinet locum: ut mirer Cardanum, virum & Philosophum & Medicum doctissimum in investigandis causis harum nugarum, bonas horas tam malè locasse. Sed tædet amplius per has impietates & deliria decurrere, receptuique canam, dum hoc solum non *ὡς πάρεργον ἀνάλωμα* addidero: desperatorum hominum ingenia excogitasse venena Anulis cludere, quo vitæ tædio affecti quotiescunque luberet necem sibi asserre possent finemque, uti existimabant, miseræ suæ imponerent. Demosthenes summus Oratorum Græciæ hoc mortis genere prævenit Archiam Thurinum à Rege inimico immissum. & Annibal simili occubuit letho, ne infidi Regis scelere hosti traderetur Romano. Cum M. Crassus duo milia auri pondo è Jovis Capitolini solio à Camillo ibidem condita rapuisset, ædituum custodiæ ejus deprehensum, fractâ in ore Anuli gemmâ statim expirasse, & indicium ita extinctum referunt Scriptores. Elagabalum mortis gratiâ etiam habuisse Anulos traditur, quamvis monstro illi tam sedata mors non



contigerit. Dactyliothecam porrò seu Anulorum Conditorium primus habuit Romæ Scaurus privignus Sullæ diuque nulla alia in urbe fuit, donec Pompejus M. eam quæ Mithridatis Regis fuerat inter dona in Capitolio dicaret multum prælatam Scauri, ut M. Varro alique ejusdem ætatis auctores confirmant. Hoc exemplo Cæsar Dictator sex Dactyliothecas in Æde Veneris Genitricis consecravit & Marcellus Octavia genitus in Palatinâ Apollinis Æde unam. Hæc sunt quæ è variis decerpta autoribus huic nostro operi præmittere libuit, longè vero plura in hanc rem afferri potuisse non me fugit. Sed hoc in rem nostram arbitratus sufficere, manum de tabula.

## ABRAHAMUS GORLÆUS

### CANDIDO DACTYLIOTHECÆ

SUÆ LECTORI.



**H**ACTENUS, Amice Lector, re ipsa magis quam sermonibus figuras Annulorum, gemmasque, & quæ in iis consideratione tua digna videbantur, exhibuimus tibi: in quibus fortasse tam omnibus nos satisfecisse certum est, quam nondum satisfecisse nobis. Ad alios enim quod attinet, aliquid necesse est quivis hac in parte tribuat nobis, cum nulli possit amplius. Nec enim metuendum fuit mihi ne quis hoc argumentum aut præoccuparet, aut ante nos invaderet. Ipsi vero quod ne ita quidem satisfecerimus nobis, ingenuitatis nostræ, & candoris est, quo etiam fortasse meremur tuum: cum tantum ad summam operis totius perfectionem deesse putemus, quantum soli nos, ex iis quæ apud nos latent, judicare possumus, multa enim quæ luce donari merebantur, alii vel tomo vel tempori reservavimus. Quod ipsum tamen nequaquam vitio meo factum, qui prodigus potius in promovendis literarum studiis, quam parcus tenaxque esse soleo, ut omnibus probe innotuit, quibus aut ego aut mea. Sed enim vero partim penuriâ sculptorum, partim aliis de causis, ut & supra in Epistola editioni huic præfixa monui, quid daturus sim aliquando verius, quam quid nunc dederim ostendere libuit. Cujus qui-

quidem culpa idem ego periculum omne deposco, nisi abunde quicquid pratermissum est a me suppleri possit. Demonax glorianti cuidam ejusdem se artis inventorem πρῶτον & μόνον esse; acute respondebat, εἰ μὴ πρῶτον, & μόνος εἰ ἢ μόνον, & πρῶτον. Nos vero ne hoc quidem, quod plerique in maxima laudis parte ponunt sufficere nobis arbitramur, si primi hæc tractasse dicamur, nisi etiam secundi simus. Non quod aliis quicquam preceptum hac in re velimus: aut cuiquam eadem felicius tractandi viam intercludamus: Sed ut æquum lectorem non modo habeamus; verum etiam si fieri possit demereamur. Ceterum cum illud præstare, quod a nobis ipsi exigimus, ejus sit verius qui in umbratica rerum contemplatione, & desidiæ literarum torpescit, quam qui publicis quotidie distringitur maneribus; aliis relinquemus quod optari possit; nobis quod ad nominis nostri existimationem, publicamque utilitatem sufficiet reservabimus. Abunde autem non tibi modo sed & nobis satisfactum putabimus, si libro sequenti, ea qua vel hic desideraveris tu, vel nos ad pleniorum porro operis consummationem ἐπεὶ τοῦ nostro suppeditare possumus exhibuerimus. Ibi namque non antiquitates modo cum historia nostras, numismata cum Annulis, Annulos cum gemmis, sed & singula inter se diligentissime confereamus. Cum enim nuda rerum harum considerationes per se, vel nihil quibusdam, vel parum ad pleniorum autorum utriusque lingua intellectum conferre videantur, operam dabimus ut ex hac duarum rerum, nummorum Annulorumque, diligenti comparatione tertium quid nascatur HISTORIARUM Lux plena. Cum autem quod in Annulis a nobis præstitum est, primam nobis numismatum editionem vindicare non possumus, quod proximum tamen est præstabimus, & in ἀνεδότῳ tantum nostra versabitur industria. Porro cum artes omnes inter se disciplinaque tanquam Homericæ quadam catena cohæreant, fatum hoc peculiare Antiquariorum est, ut uni scientia prodesse non possint, quin ad aliam quamvis tantundem lucis accedat. Non dicam hic quantum sæpenumero Dio, Plutarchus, Appianus, Polybius, Livius, & qui in parte Liviani operis admirandus est, magnus ille dicendi magister Halicarnassensis Dionysius, uno, non raro, ad locum quenuis obscurissimum numismate adhibito illustrari possit. sed vel in uno Tranquillo, ne longius recedamus, quantum ad accuratam Historia Romana cognitionem hac nostra κειμήλια conferant; demonstrari posse

con-

*confido. Et tamen hoc si a nobis tentaretur, magni tantummodo operis praludium, & solidioris studii specimen futurum esset. Nec enim in duodecim Caesarum illorum isoeia opes nostras quæ ad Romanarum antiquitatum scientiam spectant, nisi mire prodigi effundere possemus. Annulorum porro tam ferreorum, aneorum, argenteorum, quam aureorum, qui in hac Dactyliotheca nostra, aut verius Dactyliotheca nostra parte priori representantur, numerus ad centum sexaginta sex excurrit. Gemma vero sunt centum quadraginta octo, quæ omnes numeris suis seorsim distinctæ sunt. Unum tamen est, de quo monendum te maxime putavi, a via nimirum quam in ipso operis exordio ingressi sumus, non deflexisse nos, præterquam in expositione illa, quam singulis Annulis subjunxeramus. eam nos in postremis aliquot circa finem paginis, cum satis sit præiuisse, lectori harum rerum perito per se expendendam reliquimus. Quem valere iubemus: & nostra æquibonique consulere optamus.*

---

## DANIEL HEINSIUS

sub nomine auctoris.

E I D E M.

**H**ACTENUS in digito, Lector studiose, moramur.  
 Et digitus tantum scribere iussit opus.  
 Vindicat hunc totum, pars corporis illa, laborem:  
 Nec satis est: posthæc plurima, plura latent.  
 Annule te, ferrumque tuum testabor & aurum,  
 Gemmaque, Romanæ quam tenuere manus,  
 Non ego possedas educam in lumina merces,  
 Alterius nunquam munere dives ero.  
 Annule noster amor, sed jam non Annule noster,  
 In manibus cunctis, Annule noster, eris.  
 Annule te primas in vitæ misimus auras.  
 Tu domino reddas, quod dedit ille tibi.  
 Jam quoque cunctorum quod munus es, Annule, nostrum est.  
 Hoc etiam, nostro munere, munus habes.  
 Annule, te magno dominus sibi vindicat ære,  
 Sed tamen ille suas omnibus erit opes.  
 Sint aliis privata: domus res publica nostra est.  
 Difficiles, certè, non habet illa fores.  
 Illa patet Musis communibus, illa Minervæ:  
 Divitias cunctis possidet illa suas.  
 Hoc igitur noster quod non eris, Annule, nostrum est,  
 Quodque meus posthac non potes esse, meum est.


F I N I S.

# JACOBI GRONOVII

## EXPLICATIO FIGURARUM

### IN ANNULIS

#### ABRAHAMAMI GORLÆI ET ALIORUM.

Num. I.  Upa gemellorum altrix, quam suas quoque arculas ornare scribit Laur. Pignorius in Symbolicis Epistolis.

- 2 Genium esse credidit Gorlæus, utque ipse voluit hanc suam appellationem æri incidi, meum non fuit eam delere & omittere. Neque tamen ex vero conjecit; quum dubitari nequeat, quin sit Bonus Eventus, dextra pateram, sinistra spicas tenens, ex descriptione notissima Plinii lib. xxxiv cap. 8; & notavit eruditus interpres Croyanorum numismatum tab. xxviii num. 16, ubi totus est nudus.
- 3 Julii Cæsaris caput laureatum cum stella in vertice, ut jam consecratum innuat.
- 4 Hercules, ut ab Gorlæo additur, Romanus, & sequitur interpres thesauri ex thesauro Palatino selecti pag. 89, quum inter Commodi nummos talis occurrat. Fatendum tamen est illic faciem ejus esse magis oblongam, quum hîc exhibeatur teres, plane ut in nummis Lepidi inter Croyanos tab. vi.

\*

5 Gor-

5 Gorlaeus interpretatur Fidem publicam, ut videtur, ex nummo Domitiani, quem allegaverat in ejus expositione Anton. Augustinus dialog. 11, in cuius libri editione Italica exhibetur tab. 17, eumque vidi in locupletissimo nostri orbis gazophylacio, quod collegit Vir Politissimus mihi que quod lætor amicissimus Jacobus de Wilde, quum ipse possideam Hadriani nummum, ab cuius altera parte signatur hæc FIDES PUBLICA, ignotum antiquariis, quantum video. Quin etiam exhibetur hæc ipsa figura in nummo Aurelii Cæsaris inter Croyanos tab. XLV num. 18, ubi doctissimus interpres male judicavit esse Pietatem cum canistro, deceptus nummo Pii tab. XLI num. 7, ubi femina elevat quidem talem calathum, sed stat ante aram, & dextra prendit animalculum, ut sint hæc diversa. Describit autem Augustinus hoc modo: *Femina stantis habitu spicas binas altera gestans, altera lancem fructibus plenam aut aviculis, aut cordibus, vel denique, ut existimo, cymbam spicis refertam, sive ea tritici mensura est.* Quæ quum non satis essent ad mentem explanatoris Thesauri ex thesauro Palatino pag. 48, addit ille publicam hanc fidem dici respectu personarum vel rerum, & publicæ fidei esse proprium, ut regionum ea felicitatem contineat: hanc rationem esse, cur non spicas tantum teneat, sed & calathum præferat variis frugum generibus repletum. Verum spicæ, verum talis calathus potest esse & personarum privatarum, & rerum æque privatarum privatorumque agrorum. Sunt alii, qui  
ne

3

ne nihil dicant, credunt indicari sic ea, quæ Fidei publicæ in sacrificio fuerint oblata. Mihi hæc fides publica non alia videtur, quam cui contrarium dicit Quintilianus in nobili ista declamatione XII. *Non enim vulgaris illa labes frumenti fuit, nec qualis aliis ab agricolis accusari solet perfidia terrarum & ingratae messis irritus labor.* Et de quâ Plinius lib. II Hist. Nat. c. 63 terram laudans: *Quam bona fide creditum sævus reddit.* Habeo ante oculos meos nummum Antonini Caracallæ, de quo scribitur in Occone [FIDEI PUBLICA, figura stolata stans, sinistra pateram cum frugibus, dextra spicam cum papavere, ut Boni Eventus] Sic ediderat Occo: postremas voces omisit nupera editio Mediolanensis, & *spicam* mutavit in *spicas*, perinde ut Domitiani nummo sub consulatu XII [FIDEI PUBLICÆ S. C. Figura stolata, sinistra pateram, dextra spicas cum papavere.] Omnino papaver in eo nullum, nec spicæ plures quam duæ, plane ut scribitur de Domitiani nummo sub consulatu XVI [FIDEI PUBLICÆ S. C. Figura stans, dextra duas spicas, sinistra pateram cum frugibus.] Sed mihi nummum Caracallæ acrius inspicienti patet manifeste caput Cybeles, extantibus tribus turribus cum una crinium spira dependente ad latus, plane sicut illa ipsa profertur in ipso isto thesauro; ut res dubia jam non sit: quum tamen muliebri ad communem morem caput exstet in nummo Hadriani. Est eadem in gemmis num. 83.

6 Abundantiæ typum tradidit Gorlæus. Sed Ab-

- 4 undantia exprimitur prorsus in nummo Trajani Croyan. xxxiv 6, & alio habitu n. effundentis nummos ex cornu Copiæ lv, 22. lvii, 10. lix, 4. lxiv, 2. Itaque Felicitatis publicæ typum dixisse præstat ex Severi nummo Croyan. liii, 8.
- 7 Victoriæ terra marique partem judicabat esse Goriæus, cujus sane perobscurum ænigma est. Procedit id forsitan in spica, quam ad rem papaver? Non si Victoria tenet aliquid, quod alicubi exoritur, ideo partem illic Victoriæ significare potest. Clarius exprimitur Victoria populi Rom. vel Augusti, terris & mari felicitatem procurans, quæ maris ac terræ felicitas per clavum & spicas iterum denotatur num. 42.
- 8 Romæ typus ex observatione Goriæi. Et potest credi. Sed & Mars Victor similiter exhiberi poterat.
- 9 Ales Jovis, ut explanat ipse Goriæus. Sed certe aliud fingi ejus rostrum debebat, quod in hac ave nihil discrepat ab sequenti, quum in aquila id sit magis pandum, ut vides num. 91, 135, 157, 174.
- 10 Corvus Apollinis, ut vidit Goriæus; nunc adfessor tripodis, quum gemm. num. 111 insideat tripodi, in Vitellii nummo sub cortina ponatur pedi tripodis insidens.
- 11 Taurus umbram quærens sub arbore.
- 12 Victoria Pacifera, quam Goriæi interpretationem adiuvat Tristanus in Addendis ad tomum primum Commentariorum, ubi sunt plura similia.

- 13 *Æquitas*, ut commode Goriæus, sed quæ sæpius in nummis Croyanis hastam levat. Hæc cornu copię sustinens petita ex nummis Catinensium, dein Romanos nummos ornare incepit sub Pertinace, unde sequuti posteriores. Et utique in nummo Pescennii, quem nuper ad lætitiã temporis nostri fovendam Vir Eximius Jacobus de Wilde publicavit, est hæc ipsa prorsus; cum literis *JUSTITIA AUGUSTI*. Immo in nummo Honorii, quem servat Genaveva Parisina, hic ipse typus exprimitur cum literis *EXAGIUM SOLID*. ubi notant satis aliena.
- 14 Mu. Scævola, ut videtur, ab fanaticis creditus ad certas vires valere, si sub insigni astrorum positu fuisset sculptus.
- 15 Spes, florem suum ostentans & messem in herba.
- 16 Victoriæ maritimæ, seu verius, maris domiti & imperio subjecti typus. Equus marinus aliquoties infra in gemmis.
- 17 Mars Gradivus, ut sæpe in nummis.
- 18 Testatur loco citato Pignorius ornari quoque arculas suas flore, cui papilio infidet. An hanc ipsam gemmam innuat, viderit. Hæc certe est apes flori insidens ad colligendum mel, unde forsant thymo, ut Horatiana 4. od. 2
- 19 Corvus Apollinis iterum indicatur ab Goriæo. Sed vere est cornix prædicens ab ilice, ut explicuit Virgilius.
- 20 Tropeum.
- 21 Capræ inequitans Cupido cum cratere ardente,



nisi forsan hic est loco aræ, quò eam compellit sacrificaturus Baccho. An Juventatis typus exhibetur per lasciviam animalis & vectoris ac ardorem flammæ, ut in Aurelii nummo, ubi non patera seu scypho aromata altaris foco imponuntur, ut consideravit Ant. Augustinus, sed adstat lychnucho ardenti.

- 22 Commodi opinor caput juvenile.
- 23 Felicitatem publicam ita Senatus sub Volufiano exhibuit, ut mulier columnæ nixa teneret caduceum & hastam puram. Sed quum hæc sit ferrata, opinor notari duo tempora, belli pacisque, bene firmata, aut hastæ simul & caducei oblationem, ut pax eligatur vel bellum.
- 24 Spes florem suum ostentans, de qua notarunt multa viri docti ad nummum Claudii cum literis SPES AUGUSTA.
- 25 Neptunus in tridente, sed *ερωτις θυς*, unde per pedem orbi terrarum impositum declarat se ejus dominum.
- 26 Leda cum suo Jove cygno ludens, quæ frequens in gemmis.
- 27 Minerva Victrix, prout exhibetur in nummo Caracallæ, atque etiam describitur; nec dissimilis est nummus Græcus Temnitarum sub Alexandro Severo. Utrumque vulgavit Tristanus. Sed & sub eodem habitu eam signarunt Corinthii in gratiam Juliæ Domæ apud Vassantium tom. II de Coloniis. Sed jam ante placuit ea vehementer Lysimacho, in cujus nummis sedensingitur; verum ut hoc loco stans in nummis Ariarathis & Ariobarzanis.

22 Mais

- 28 Mars.
- 29 Genius dicam, an Pantheos, radiis Solis & simili malarum lævitate, vase Sarapidis, cornu Ammonis, serpente Æsculapii, an Mercurii? exornatus, quem ideo miror inter Abraxica non retulisse Chifletium, quum barbatum ex Gorkæi num. 193 inter ea posuerit, qui non magis illic locum tuetur, quam Antonini Pii nummus plane iisdem illis instructus, Croyan. XL, 22, aut alter quem sub Genio P. R. viri docti ad Gallienum referunt.
- 30 Puella servitio amoris liberata, ideoque & pileum velut vindictæ impositum levans, & Satyriscum suum erigere jubens tropeum.
- 31 Cupido sollicitans Pana ad modulationem cicutæ.
- 32 Serpentinum numen, in quo Abraxam consideravit Chifletius in tab. xv, cuius nequit admodum vera esse fides, quum & in nummis Jopolitarum ac Dionysopolitarum toties hic serpens ita conspiciatur, & ab Cois sub Caligula etiam nummum eo insignitum referat Cl. Patinus.
- 33 Porcus inter duos lychnuchos ardentes, ut solenne fuisse in sacris notarunt eruditi ad illustrationem nummi Antonia, in quo celebratur SACERDOS DIVI AUGUSTI, ad cuius notam illic excusæ sunt duæ faces. An proprie hæc hostia mactata fuit Cereri in sacro nocturno, ut notum?
- 34 Nympha marina velo circumdata & junctis unicorn-

- cornibus vecta aurigante Cupidine , ut videtur, ipsa Galatea amoris ergo ad Acin suum festinans.
- 35 Ovis, sive Romana, quæ Idibus Jovi solebat cadere; sive Græca, certe formosissima, ut ipsam Theophanen scires, quam a Neptuno commutatam in ovem formosissimam scribit Higinus fab. 188. Sed & nonnulli ex Antinoi nummis hanc ipsam præferunt.
- 36 Aquila divaricata, qualis in Trebelliani nummo exprimitur consecrationem denotans. Nuper quoque ea ipsa in hoc conspicuo gestu edita est in nummo Coloniae primæ provinciæ Syriæ Palæstinæ sub Trajano Decio, quam simili modo interpreter, non de Symbolo Romani imperii.
- 37 Procris & Cephalus, ut colligo ex jaculo, quod hic tenet, ac cane accurrente, quum illa explanare videatur fidem jaculi ferientis omnia, in quæ fuerit emissum.
- 38 Spes iterum, ut ann. 24.
- 39 Salutis vultus cum insigni suo serpentino.
- 40 Columna cum instante imagunculâ hastatâ, & pinus arbor unum fructum efferens, plane ut in Admirandis Romanarum Antiquitatum tab. 56; in medio adstat adolescens vestem retro utraque manu diducens ramumque una tenens, quasi indicaret expiationem alicuius, & forsan ipsius Liberi Patris.
- 41 Magicum quid innuunt literæ ΕΤΕΡΟV.
- 42 Spicæ duæ, inter quas gubernaculum navis,  
maris

- maris ac terræ usum & festivitatem denotantes: an frumentum ex provincia transmarina ad-  
vectum?
- 43 Manus duæ implexæ, unde duæ spicæ cum ramo oleæ procedunt, testantes concordiam originem felicitis annonæ ac lætitiæ. Sic enim potius contemplamur, quam concordia, pacis & abundantia typum cum editore.
- 44 Victoria clypeo ad palmam suspenso titulum inscribens, plane ut in nummo Augusti Græco apud Anton. Augustinum, & altero Latino Vespasiani, nisi quod in illis stet, in hoc sedeat.
- 45 Inter Abraxica numerat Chifletius & leonem & scorpionem; ut mirer hanc gemmam illis non infertam, ubi jungitur uterque: tanto magis quod opiner eandem sententiam hujus gemmæ esse, quæ est apud Leonard. Augustinum num. 173, etsi is coronet quoque leonem, interpretans signa cœlestia. Sed verius existimem Africæ typum, quæ in nummis Hadriani nunc leonem, nunc scorpionem ostentat.
- 46 Fascinum ex duobus humanis vultibus & elephantino, cuius proboscide tenetur tridens, forsân contra pericula maris: modo singula bene sint expressa, & alter vultus non fuerit ad similitudinem Socratis, ut in Chifletiano num. 14, quod hîc exhibetur num. 309.
- 47 Navis ad vulgare instar arcæ Noachicæ.
- 48 Cupido, vel vim amatoriam immittens anseri, vel eum impellens ad matris currum, qui sic trahitur in gemma 5. Etiam hi ipsi anseres sunt,
- \* \*
- qui

- qui in nummo ~~Kyprion~~ ex Cypro excuduntur apud Goltzium, tacente Nonnio, Harduino cygnos interpretante (ut notissimus ille currus Veneris est) sed ipsa alitum figura anseres dicitur.
- 49 Messor, si forte, Vertumnus, non ex corbe, sed ex falce & spicis defectis, ut milites Romani in tabula 83. Columnæ Trajanæ.
- 50 Julius Cæsar Pontifex maximus & Augur ex apice, & sympuvio & pullo, ut sæpe in nummis.
- 51 Bacchus velut Phrygion gestatus ab duobus pueris.
- 52 Gallinaceus & spica: an augurium de ubere frumenti proventu, quale etiam videtur occurrere num. 76. In gemmis Leonardi Augustini num. 199 gallinaceus tenet ore spicam, & ille aliter interpretatur. Posset esse etiam imago solis, quo temperante maturescunt segetes, ut constat etiam soli sacrum fuisse.
- 53 Arion tridente, id est, Neptuni vi delphinum, cui inequitat, regente pulsans citharam.
- 54 Equi quinque, ut judico, consecrati, & forsitan illi ipsi, quos ab Rubicone trajecto Julius Cæsar vagos & sine custode dimisit.
- 55 Pan tubicen, & ut videtur, ad ostenti exemplum, quod ad Rubiconem contigisse Cæsari narrat Suetonius cap. 32, ut rapta ab æneatore tuba ingenti sonitu classicum exordiretur.
- 56 Caput Romæ vel Palladis, fere idem, quod in gemmis num. 126
- 57 Cupido Victor.

58 Bac-

- 58 Bacchi satelles cum lynce, cui videtur defundere vinum, plane ut in Sidonis nummo sub Alexandro Severo apud Patinum & Vaillant.
- 59 Fœmina stans & exorare cupiens hominem media plus parte nudam sub arbore adsidentem; an Ceres Triptoleum, aut aliquem e Lyciis pastoribus?
- 60 Esculapius.
- 61 Alius Bacchi satelles cum nebride, pedo, quale in Arateis Grotiana tenet Engonasm & Arctophylax, & uva, fere ut in gemmis num. 153.
- 62 Leo, in ea figura, quam de Roma prædicebat Ovidius iv fastor. 857 *Victorem terris impossitura pedem*, ut notaret jus ac dominium fortitudinis: nisi pertineat ad simulacrum sigilli Philippi post somnium de natura Olympiadis obsignata.
- 63 Pavo, & quidem cum quatuor pullis, in quo adulatur Domitiæ nummus apud Tristandum.
- 64 Eques in ipso impetu alicuius ferendi hasta, quomodo sæpe Romanos Imperatores expriment nummi: an est Adrastus unus in bello Thebano beneficio equi creptus apud Higinum fab. 70?
- 65 Ceres pileata, spicas dextra tenens, sinistra incumbens velut arundini: si modo hæc vere sit exsignata, & non potius sit ipsa fax, prout in Neronis nummo hæc ipsa exhibetur in Croyanis xx, 10. Alioqui sic cum ramo solet fingi hilaritas.
- 66 Crater sine ansis cum emblemate Pegasi.

- 67 Sus foeta, ut num. 154, apud varios populos ad immolandum electa.
- 68 Mars hastatus & galeam contemplans.
- 69 Masinissa & Sophonisba, ut videtur, dum fervet bellum, connubii foedere coeuntes.
- 70 Mercurius cum crumenis, atque adeo faustus, sub quo tamen Principes Romani quoque Pietatem suam jactarunt.
- 71 Concilium corvorum, insistentium partim cornubus copiae, partim altari, quomodo occurrunt quoque in gemmis num. 55 & 172. An sunt cornices, quae conjugalis fidei symbola agnita, ut interpretes nummorum Domitiae & Faustinae scribunt? & hinc laetitiam abundantiamque rerum secundarum ac pietatem signant?
- 72 Baccha libans ad altare Bacchi sub vite.
- 73 Vespasius fulmini advolans: in quo ænigmate Chifletius videre potuit Augustum Festina lentè, in Abraxicis.
- 74 Pastor nudus cum pedo & patera, tanquam sacrificaturus.
- 75 Mercurius itidem ut num. 70, sed appositis ante pedes duabus spicis, & innixus globo, quem sustinet columna.
- 76 Gallus ut præco felicitatis publicae mari perinde ac terra ut num. 7. Cui similis nuper edita est in Spicilegio antiquitatis pag. 53, sed alia interpretantis sententia. Quippe primo annotata vigilantia, cuius interdum symbolo servit galinaceus, deflectit ad Pausaniam, ab quo pugnacissima hæc avis scribatur; atque ita jungit  
vigi-

- vigilantiam armatam. Relinquimus hæc illis, quibus placent. Nos non credimus talia ad manum fuisse sculptori.
- 77 Sol oriens in quadriga : an ex Plauti Amphitruonis loco toties in præfationibus de sigillis allegato? sed stans in plauastro, non secus ac magna Mater *Ipsa sedens plauastro porta est inuenta Capena* apud Ovidium 4 Fastor. ut innuat inde pendere agriculturam, cujus inter præcipua instrumenta plaustrum.
- 78 Fere eadem, quæ num. 5, nisi quod una tantum porrigitur spica: & videtur hic aliquid virile præferre, quum in Thesauro Palatino pag. 46 & hæc sit fæmina, licet duas quoque spicas tenens, quum tamen ex veste dependente in postica pateat eandem sculpturam esse.
- 79 Juvenecus, forsân Faliscus ad immolandum, an ut symbolum pacis apud nonnullos.
- 80 Puer nudus cum capra ludens.
- 81 Roma hastata & Victrix sedens.
- 82 Vinitor, non quilibet, sed, quum adscriptum sit LIB. CON. unde patet auctorem Libero Conservatori eum sacravisse, ipse vindemitor cœlestis, de quo Ovidius 111 Fast. 408.

*Ampelon intonsum satyro nymphæque creatum  
Fertur in Ismariis Bacchus amasse jugis.  
Tradidit huic vitem pendentem frondibus ulmi,  
Quæ nunc de pueri nomine nomen habet.  
Dum legit in ramo pictas temerarius uvæ,  
Decidit: amissum Liber in astra vehit.*

\*\* 3

Unde



- Unde etiam passim ille videtur adesse in solennibus Bacchi cum ipso isto instrumento, quod & num. 61 fuit, & temere, ut opinor, strigilem bis interpretabatur Jac. Sponius in Miscellaneis pag. 28.
- 83 Cupido cantharo velificans.
- 84 Mars & Venus dextras jungentes in foedus.
- 85 Trium elementorum aeris, terræ, & maris, quæ præcipua ad hominem, ordo sub ænigmate capricorni, cornucopiæ, & tridentis.
- 86 Matrona serpentem aræ circumvolutum ex patera pascens, hoc est, Saluti sacrificans, plane ut in Hadriani & Faustinae minoris & Juliae Maxima & Maximini nummis, ubi etiam illa, quæ sacrificat, fedet, quum in multis & Græcis & Latinis stans exhibeatur: sed istud majoris est securitatis signum.
- 87 Pallas hastam vibrans, velut protectura sacrum sibi serpentem, ut olim notarunt viri docti ad nummos Julii Cæsaris & Neronis. Modo & Græci nummi hoc idem docuerunt, ut Messalinæ apud Patinum, Gortiniorum (scribitur enim ΓΟΡΤΙΝΙΩΝ) in thesauro Palatino. Sed & gemmam hanc citavit Tristanus in Addendis tomi primi.
- 88 Capricornus, orbi incumbens, supposita nave rostrata. Et illius quidem sideris nota celeberrima est propter Augusti thema natalicium, tam in nummis, quam scriptoribus historiæ: sed & postea in nummis Vespasiani ac Titī, item Cornelie Paulæ, ac Gordiani celebratum semper

- per exinde ut felix & auspicatum fidus. Trimis aut admodum raro aut nusquam additur, & clavus subjici solet. Ut videantur notari fausta auspicia Augusti terra marique vigentia.
- 89 Juno Regina sedens cum sceptro & ferto; de priore testatur ipsa apud Ovidium VI fast. 38. *Aurea cur dextra sceptradedere mea?* Posteriore forsan coronatura victorem in ludis ejus.
- 90 Vultus L. Ælii Cæsaris ab Hadriano adoptati.
- 91 Aquila aræ insistens & rostro fertum gerens, quasi victoriæ index. Sed & consecratio interdum sic exhibetur.
- 92 Caput muliebri comptum ad speciem Hispaniæ in nummo Galbæ, vel fæminæ apud Jasonem in Spicilegio antiquitatis nuper edito p. 123.
- 93 Caput laureatum Neronis.
- 94 Junctæ dextræ, unde procedunt spicæ duæ & papaver, cui simile emblema jam occurrit num. 43.
- 95 Vultus Julii Cæsaris, cui frons bene capillata sine lauro tribuitur velut ante raptam dominationem, tantum pontifici & auguri.
- 96 Caput Neronis cum cithara.
- 97 Caput Hadriani.
- 98 Caput Domitiani cum lituo & apice, ut num. 50.
- 99 Agrippina inter signa posset videri, nisi persæpe in nummis hoc ectypum occurreret, ubi declaratur modo FIDES MILITUM, modo CONCORDIA MILITUM, nunc FIDES EXERCITUM.

100 Venus cum Cupidine suo jocans.

101 Vultus Commodi in exuviis leonis.

102 Victoria laurifera, tropeo sertum imponens, ut in Neronis nummo apud Tristandum tom. 1 pag. 225. An potius erecto tropeo digreditur Victoria, ut senatus accepto victoriæ nuntio decernat supplicationes? In his enim coronati & lauream in manu tenentes supplicabant, quæ sunt verba T. Livii lib. XL c. 37, etsi non illæ ob victoriam.

103 Vultus Caligulæ ac Drusillæ.

104 Vultus Hadriani geminus cum Mercurio ad latus in annulo magico, ut videtur. unde is inspicitur studiose ab Chifletio de Abraxa pag. 61, ubi ad Carpocraten & Gnosticos refert.

105 Facies solis radiata cum planetarum notis. quem referri iussit Chifletius in Abraxicis tab. 20 ad Basilidianos pertinentem.

106 Minerva hastata, & dextra gerens ramum oleæ, ut sit PACIFERA. Est enim prorsus eadem figura, quæ in nummo Clodii Albini inter Croyanos tab. LII num. 23; vel Postumi apud Tristandum tom. III pag. 160, ubi inscribitur FAUTRIX, qui etiam nummum Græcum ΣΙΑΗΤΩΝ cum hac eadem imagine sub Caracalla protulit tom. II pag. 225.

107 Roma sedens victrix accincta, ut in nummo Neronis Croyan. XX, 16 & sæpe.

108 Herculis arcus, clava, & pharetra, eodem modo & ordine in hac gemma exhibiti, prout in nummo Commodi inter Croyanos, Postumi apud

17

apud Trifanum, & nonnullis Græcis Alexandri.

109 Juntæ dextræ unde prodeunt duo cornua copiarum & caduceus: quibus nemo attribuerit certior declarationem, quam nummus Augusti prorsus hæc ipsa sic referens inter Croyanos tab. xv num. 7 cum literis PAX.

110 Fascinum ex capitibus gallinæ, leonis & equi, ex quorum inferiori parte existunt duo serpentes post gyrum discedentes: neque enim placet cum Chiffletio in Abraxicis ad gemmam quartam pag. 37 huc advocare Macrobiana de potestate solis apud Ægyptios sub capite leonis, canis & lupi; licet etiam hæc tria ad solem commode referas.

111 Apollo præbens Scythæ cultrum ad excoriatum Marfyan, vel potius Scythæ eum reddens Apollini, quum jam pellis derepta infra ad imam arborem projecta conspiciatur. Sic enim contemplari malo; & hoc Goriæ sigillum longe exactius opiner, quam quod edidit Leonard. Augustinus part. 11 num. 9, & ipse explicat ex sedili pendentem personam Sileni, utpote ipso Marfya ibi exhibito tanquam Sileno cum cauda, non tanquam satyro; quod nescio quid velit. Certe pellis pendens docet jam excoriatum, & ideo fatuum esse, si barbatus adhuc sedeat, quum & barba & pelle & crine careat. Fuisse autem hoc sigillum Neronis nimium multi dicunt: quæ enim de his rebus instituta præfatio aut oratio id non occinit?

\*\*\*

cinit? Adfunt effigies duæ, Neronis & Agrippinæ, ut vult Gorlæus, & perinde Leon. Augustinus. Sed hac viva nondum videtur adeo insanivisse in cithara; & occisa ea demum se effudisse in hæc dedecora notat palam Tacitus lib. 14. annal. & vultus fæmineus est juvenilior, quam ut Agrippinæ conveniat: & omnino refert Poppæam.

112 Venus victrix, Juno sedens hastata & pateram porrigens, & aquila capiti bovino victimæ insistent cum apposita lauru velut infula, item literis JOVI OPT. MAX. SACR. Alioquin nummi Alexandriae Troadis tali aquila & bovino capite insigniri solent, obscura etiamnum causa.

113 Numen marinum pisce suo vehens Nereida, tanquam sumptum ex tabula 51 Antiquitatum Romanarum. An potius Neptunus ex tridente videbitur vehens Amymonem suam quam inter Ismeniae sculpturas celebrem olim memoravit Plinius, & fabulam refert Higinus fab. 169.

114 Gallinacei pugnantes de corbe frugum plena, quam evertere incipiunt.

115 Olla utrinque ansata inter duas stellas cum tribus literis PLI; an est crater coelestis? qui tamen in Arateis Grotii aliter depingitur.

116 Quadriga, cui superlatus est tridens, ad denotandos ludos circenses in honorem Neptuni.

117 Ceres sedens, tenensque papaver, altera manu instrumentum ad agriculturam, cum spica ad latus.

118 Gem-

- 118 Gemma, ut videtur, Christiani, exprimens arcam Noachi & columbam emissam cum iride, quam tetigit Laur. Pignorius in prima Symbolicarum epistolarum.
- 119 Caput muliebre ignotum.
- 120 Canis venatica leporem prendens.
- 121 Salus Dea ante aram suam posita.
- 122 Caput Sarapidis cum aquila fulmen portante inter duo signa Romana; quod annotavit Chifletius in Abraxicis num. 106.
- 123 Quadriga agitante Cupidine & sertum porrigente, tanquam & huic ludos circenses actos indigeret; si modo recte excepta est sculptura, & non Victoria ipsa æque alata agita-verit, ut sæpe in nummis præsertim familiarum Romanarum.
- 124 Fere ut num. 107; sed vir ex genis apparet, ut sit Mars tropeifer aut victor: forsan prave, quum Mars Victor in nummo Domitiani currens incedat, & stet num. 8.
- 125 Palladis caput, in cujus galea videtur expressus Socrates.
- 126 Imperator sacrificans ob victorias reportatas duas, quarum Symbola ex signis ad latera, forsan ex meridie & alteram ex septentrione, an ubique victor, ut in nummo Constantini ad utrumque latus adsidentes captivi idem significant, ut docet inscriptio, apud Tristandum tom. III pag. 536? etsi vestis non videatur accurate excepta.

- 127 Gryphus corvum adflctum lanians, ut in Dur-  
mia familia leo.
- 128 Statio temporis, ut opinor, hiemis.
- 129 Aquila victoriæ index per sertum in rostro.
- 130 Victoria coronam laurumque deportans cum  
abundantia rerum, ut num. 171.
- 131 Fæmina nuda sacrificat ad ardentem & tripodi  
superpositam cortinam, cujus medio igne ap-  
paret ramus lauri, ut appareat fieri Apollini,  
quando etiam inter solennia fuerit, quod de  
Palilibus notat Ovidius iv Fast. 742. *Et cre-  
pet in mediis laurus adusta focis. An vero ipsa  
Medea est, quæ  
Arenti ramo jam pridem mitis olivæ  
Omnia confudit, summisque immiscuit ima.  
Ecce vetus calido versatus stipes aeno  
Fit viridis primo: nec longo tempore frondem  
Induit; & subito gravidis oneratur olivis.*
- 132 Cupidinum duorum lusus, vel Erotis & Ante-  
rotis, ut quidem censet Laur. Pignorius Sym-  
bolic. epist. 5. Quod si licet deserere, & paulo  
accuratius inspicere; oportet attendere in edi-  
tione Gorlæi perverse lineas illas rectas in ma-  
jore scalpura ductas esse, quum in minore,  
ubi ex vero exhibetur ipsius annuli ac gemmæ  
conspæctus, illæ non sint, & rotundus ille or-  
bis adfigatur circulo illi oblongo; id quod in  
majore observari sancte debuerat. Quo animad-  
verso, manifestius ipse aspicerem typum con-  
cordis pacis, quæ ligata sunt elementa, quo-  
rum oceanus in ipsa annuli pala aperte expres-  
sus

sus circumfluit omnia; terra se librans pondere suo ei innatat; supra aer ac superior æther volantium specie ita exhibetur, ut manibus brachiisque innexis se mutue retineant.

- 133 Mars, vel miles, hastatus & pugionem in vagina tenens cum clypeo ante pedes.
- 134 Corvus cum lauro, cui superne est stella, quem & ipsum ad Basilidiana retulit Chifletius in Abraxicis tab. v.
- 135 Aquila columnæ insistens inter duas stellas, cum literis JULIUS CESAR.
- 136 Minerva victrix, ut gemm. 15.
- 137 Mars deposita lorica & clypeo tropeifer, quum in nummo Domitiani portet victoriolam.
- 138 Pastor in cilicio vel pelle (ut num. 166, & passim) sub arbore caprimulgus. Apud Goltzium in nummo Megarensium non additur arbor. Sed rectius gemma nostra præbet hanc umbram, quia plerumque pastores eam quærunt, unde formulam precandi præscribit illis Ovidius 1 v. fast. 756. *Sive sacro pavi, sedive sub arbore sacra.*
- 139 Imperator, vel Mars Romanus, ab Victoria coronatus, fere uti Domitianus in nummo apud Ant. Augustinum, vel Marcus Antoninus in Croyanis tab. 47 n. 2.
- 140 Conjugii typus, qualis in Plautillæ nummo ut Propago imperii describitur; sed non utitur hic sponus veste Romana, nedum Imperatoria.
- 141 Mulieris in florida ætate caput inter duo cornua

\*\*\* 3.



- nua copiae appositâ stellâ, ad denotandam urbis alicujus felicitatem & splendorem.
- 142 Mater magna Cybele insidens fellæ suæ inter solitos duos leones adstante Fortuna, plane prout adstat illi ipsi etiam in nummo Pescennii Nigri apud Patinum pag. 274 ad beatitudinem Cæsareæ notandam, nec aliter eadem appositâ est Cereri sedenti in nummo Neronis ad annonæ Augusti ubertatem testandam. Sic illæ duæ sibi tunc occurrebant.
- 143 Lupa cum infante sub arbore, sive ille sit Miletus, de quo Goltzii tabula vi insularum Græciæ nummus *Κυδωνίων*, & Trifanustom. i pag. 96 ac novissime Patinus pag. 50: sive Aventinus. Hic certe extremam mammam appetit, ut Goltzianus, quum Trifanians & Patinianus primam.
- 144 Caput Neptuni innatans delphino, & appposito sceptro ad notandum maris dominium.
- 145 Fortuna cum temone, quem gubernat manu, sed cornu copiae, quod solet gerere, mutatum est in scyphum aut simile quid ei, quod gestat Cappadocia in nummo Hadriani, aut quale tenentem manum Triton elevat in nummo gentis Valeriæ. Sed non est accurate exceptum.
- 146 Biga Cupidinis, non in ludis, (tunc enim incitate currerent jumenta, ut num. 123) sed in pompa tardigrada.
- 147 Puella speculum consulens, capite bene compto & simul alato; postica mutata in senilem faciem tatis ridiculam: Famæ forsan ænigma vel calumniæ.
- 148 Puel-

- 23
- 148 Puella admirans abundantiam in cornu, quod portat.
- 149 Caput Augustæ.
- 150 Columnæ vel altari cui circumvolvitur serpens, ad crescentem ramo superpositus tripus cum ardente cortina; adsidet fœmina superiorem partem corporis nuda, serpentem contrectans: non aliter ac si ipsum Salutis augurium hîc perageretur; ad quod tamen adhibebantur augures.
- 151 Salus Dea, fere ut num. 39.
- 152 Sacrificium Salutis.
- 153 Caput Dianæ cum pharetra & arcu.
- 154 Sus, utrum ut num. 67, an Cromyania ab Theseo occisa.
- 155 Satyrustibias utraque ori admovens.
- 156 Equus dentes inficiens cortici arboris, an pedes scabens.
- 157 Aquila fulmen gestans, cum stella & literis JULIUS.
- 158 Jupiter chlamydatus & hastatus cum fulmine, sub quo ad pedes aquila: qui est ipse nummus Commodi sub appellatione Jovis Conservatoris in Croyanis tab. LI num. 19, quem dein sequutus est Tetricus & alii.
- 159 Hercules nudus, cum pelle leonina & clava, & in altera manu ramus densioribus foliis, cui picturæ vocem præbet nummus Probi, ubi prorsus eodem occurrit habitu, cum literis HERCULI PACIF. hoc est, pacifero. Idem omnino jam ante exhibebatur in nummo L. Veri,

- Veri, ubi tituli Cæsarei occupaverunt locum  
appellationis divinæ, atque adeo sit ramus oleæ.
- 160 Mars inter arma, sed contemplans galeam,  
fere ut num. 68.
- 161 Aquila fulmen pedibus, rostro fertum gerens  
inter duo Romana signa, ut sæpe.
- 162 Quadriga Victoriæ, tanquam ei ludos editos  
indicaret.
- 163 Roma insidens loricæ victrix, ut num. 107.
- 164 Hercules innitens clavæ, ut Herculi Augusto  
in isto habitu colonia Patrensis sub Nerone  
nummum publicavit apud Cl. Vaillantium in  
coloniis.
- 165 Caput mitratum, adspiciens cornu copiæ quod  
tenet. Gemmam istam & mitræ formam osten-  
dit se contemplatum fuisse Petrus Scriverius  
in notis ad Martialem pag. 48. In quo si con-  
jecturæ venia, dicas Midam juvenem esse,  
quem senem e nummo produxit Jac. Sponius  
in Miscellaneis pag. 130. Sed & Deus Lunus  
sic ornatus apparet in nummis Trapezuntis.
- 166 Pastor in diphtera (ut num. 138) velut obser-  
vans (nec enim vel manu vel baculo minatur,  
ut versiculi notissimi de futura hostia huc ap-  
plicari nequeant) tantum, dico, observans  
caprū, qui arrodit oleam, ut manifeste ex-  
pressit Goriæus tam hîc, quam in gemma 53,  
quæ prorsus exprimitur quoque in altera gem-  
ma thesauri Palatini pag. 95, unde mira illic  
sapientia educitur. Ego autem opinor id ipsum  
hîc exprimi, quod habet Higinus fab. 274.  
*Caper.*

- Capervitem quam præferat, plenius fructum protulit. Unde etiam putationem invenerunt.* Id sicut ab Higino de vite narratur, ita ab aliis de olea & narratum & creditum videtur, certe ab scalptore gemmæ nostræ & totaliarum.
- 167 Caput muliebre ignotum, nisi quod Dianæ caput sic interdum occurrat in tribus spiris.
- 868 Caput hilare ac nitens, etiam alatum ac petasatum Mercurii, ante quod caducei solita forma, nec manu retenti, nec ullo fundamento nixi, non secus ac *ἑρμῆς* jam *ἀίετα* significaretur, cujus meminit Dion Cassius pag. 805.
- 169 Mars armatus cum adverso leone, velut blandiente, ut is ipse etiam adsultat Victoriæ tropeum ferenti in nummo Caracallæ apud Trifanum.
- 170 Imperator, ut videtur, Marcus Antoninus (barbam enim obscure satis nunc expressam video quam produxit Gorkæus) sedens sacrificat & ab Victoria coronatur.
- 171 Victoria cum appposito cornu copiæ, ut num. 130, quæ nulla causa est, cur fuerit geminata.
- 172 Spica inter duos gallinaceos, altero concutiente per rostri ictum, altero grana elapsa colligente.
- 173 Auriga (nisi mulier est) agitans currum birotam uno equo.
- 174 Aquilæ partem ferti sustinentes rostro, qualem sustinent duæ tædæ in monumento, quod editum inter cimelia Genesevæ pag. 34; Cupidines in sepulcro M. Antonii Antii Lupi; bubula capita in sepulcro Cæcilæ.
- 175 Gladiator rude donatus, arma velut ad sacrum postem
- \*\*\*\*

- postem aut columnam dedicans.
- 176 Ceres, ut videtur colligi ex spica, quæ ab poetica sedis procedit, contemplans caput inimici abscisum, vel magis larvam in ludis Cerealis usurpatam, siquidem recte spectavit Goriæus, & non idem sit, quod num. 117.
- 177 Apollo sustinens citharam.
- 178 Venus caducifera cum alite, ut videtur, corvo. Forſan Felicitas publica, vel Pax quæ prædicatur. Eo enim sensu caduceum in nummis sæpe gestant etiam fæminæ, ut in nummo Triumvirorum, Othonis, Vespasiani, Titi & Juliæ Mamææ.
- 179 Hadrianus, sed non satis scite factus.
- 180 Cupido vectus delphino, non secus ac flagello suo, hoc est, vi amoris delphino inspirata cogeret eum festinare ad satiandum amorem, ac plane celari Neptunum, quem *sensit delphina Melantho*, canente Ovidio lib. vi Metam. 120.
- 181 Delphinus anchoram circumplectens, qui frequens typus in Græcis ac Romanis nummis sive imperii maritimi seu quietis ejus index.
- 182 Scævola.
- 183 Abraxas ornithocephalus ac desinens in serpentes, quem retulit quoque Chiffletius fab. 2 num. 6 cum aliis fere similibus, quos habes in gemmis num. 331.
- 184 Nomen salutiferum ramis oleæ coronatum.
- 185 Mulier hastata adstans aræ humili, ad quam demittit altera manu duas spicas, procedente de sub pedibus gemino serpente, quorum unius ca-

caput porrigitur inter aram & spicas: ante faciem apponitur luna cum stella. Possset videri Tiresias jam mulier, ut reciperet virum, calcare serpentes, ex fabula nota apud Higinum num. 71 & alios. Sed potius videbitur Cereris sacrum nocturnum. Constat quidem lunam cum tali stella fuisse quarundam urbium proprias notas, (etiam nummo gentis Calpurniæ adjiciuntur in Abr. Gorlæi supplemento) frequenter tamen indicium noctis habent ut opinor & hoc loco.

- 186 Fascinum ex senili & equino capite, caudaque & pedibus gallinacei, cui simile habet Chiffletius in Socrate. Quod si placet altiora sapere, adeas licet Fortun. Liceti gemmas annulares pag. 94.
- 187 Lætitia æstatis & autumnii per juvenem nudum spicas duas & racemum uvarum manibus gerentem.
- 188 Cultus virilis barbatus ac muliebris uno collo junctus ut alibi passim: ac si Justinii interpretationem de bifronte Cecrope approbassent, quod marem fæminæ matrimonio junxit. Est & in nummo gentis Ogulniæ.
- 189 Jupiter puer in capra Amalthæa, velut factum exemplar ex nummo Salonini, Gallieni filii: etsi possset esse etiam Ægisthus ex Higinii fabula 88 & Æliani libro XII τοικιλ.
- 190 Primitiæ frugum & fructuum, ut adoleantur Diis, per virum nudum aræ adstantem significatæ.
- 191 Biga Victoriæ etiam in pompa, ut num. 146.

\*\*\*\* 2

192 Hexa-

- 192 Hexagonum serpenti inclusum, sine literis, quas intersparfas habet heliotropium in gemmis num. 459 excerptum ex Chiffetii Abraxiacis tab. xxv, & aliud in cimeliis Genevæ Parisinæ pag. 135.
- 193 Sarapis radiatus, quem excerptis quoque hinc Chiffetius in iisdem tab. xxvi num. 109.
- 194 Luna cum impendente majore stella, sex minoribus eam circumdantibus; quod & ipsum illuc refert Chiffetius tab. xx num. 80.
- 195 Idem qui num. 187.
- 196 Gladiator eodem habitu, quo apud Leonard. Augustinum num. 167 partis primæ, nisi quod illic absit adpositum humi scutum.
- 197 Regulus orientis inter similia cornu copiarum ornamenta, ut num. 145.
- 198 Alius cum literis externis.
- 199 Geta Cæsar.
- 200 Reginæ ignotæ vultus.
- 201 Neronis caput laureatum.
- 202 Jupiter, ut num. 158.
- 203 Fortuna cum solitis ornamentis cornu copiarum ac clavi.
- 204 Vulcanus in officina super incudem operans.
- 205, 206, 207, 208, 209 Annuli ferrei clavis accincti ad condendum pennis.
- 210 Annulus pro pala habens formam caligæ militaris, in qua literæ JUSTUS.
- 211 Annulus Christiani cum salutari nomine ex Roma subterranea.
- 212 Facies Lucillæ Augustæ.
- 213 Falx & culter.
- 214 Pallas.

FINIS.



TOM. I.

A







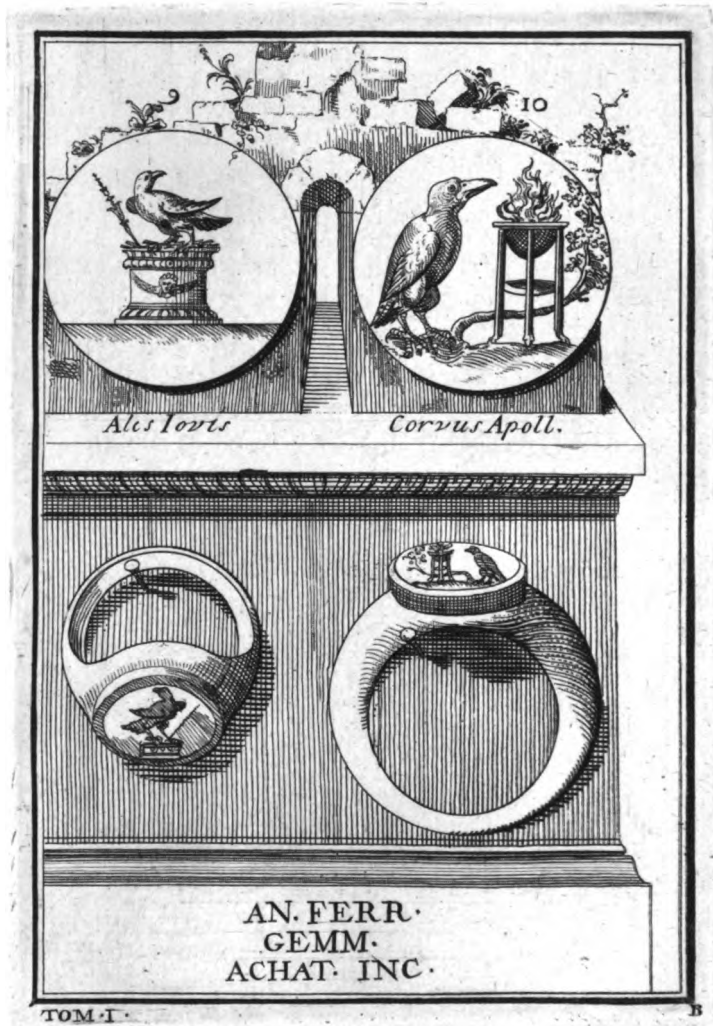






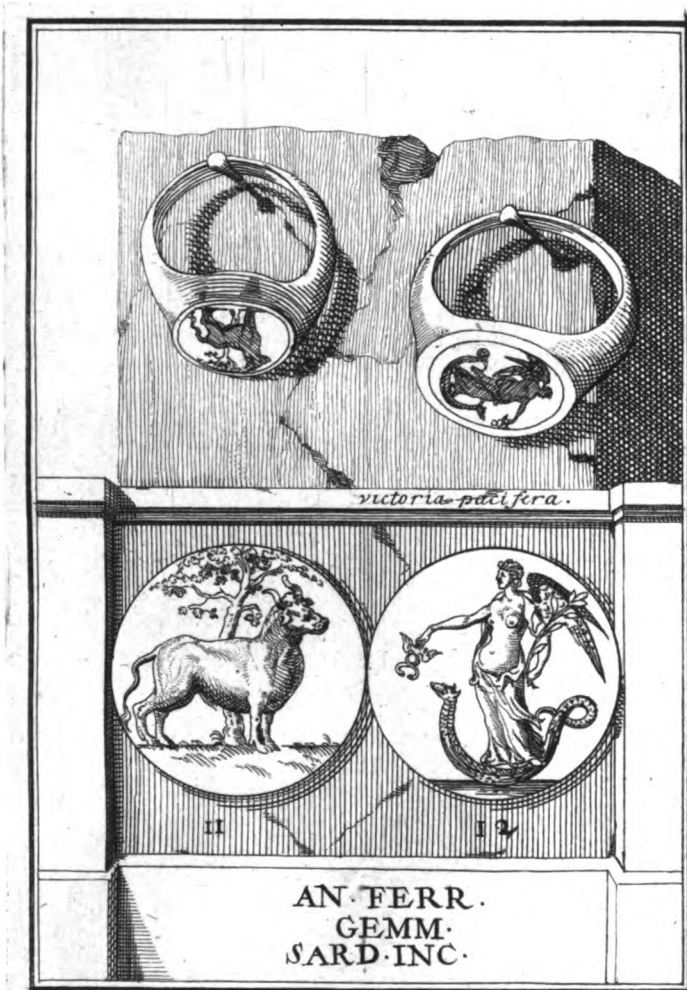








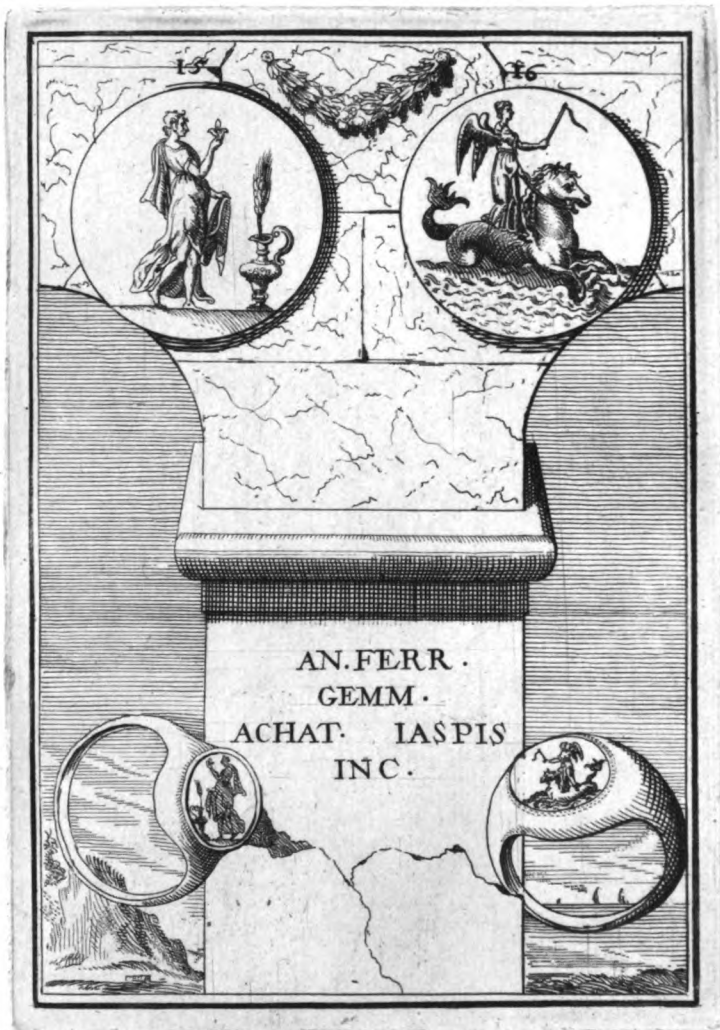




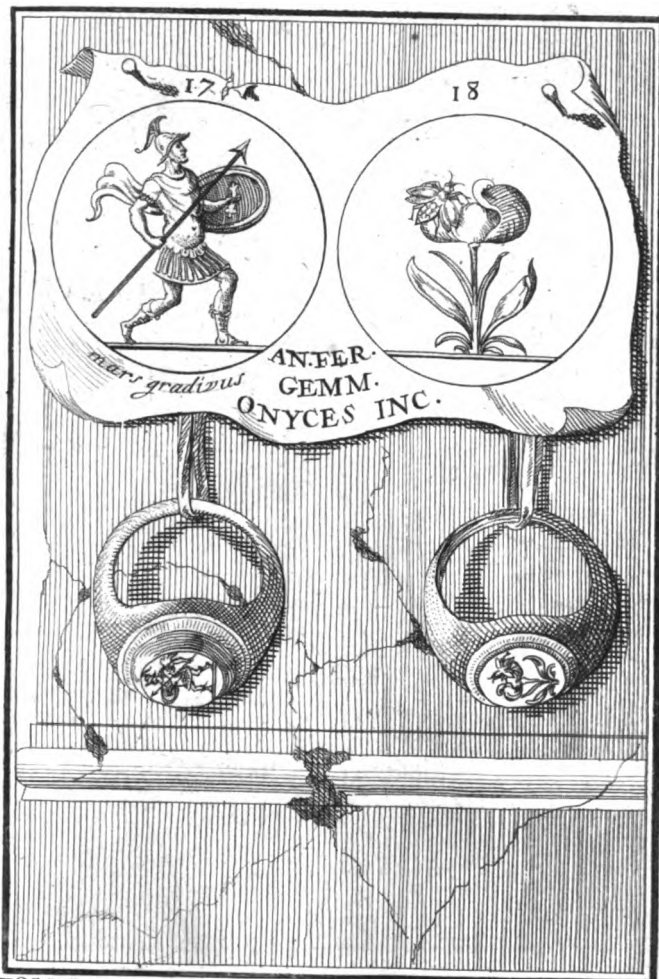










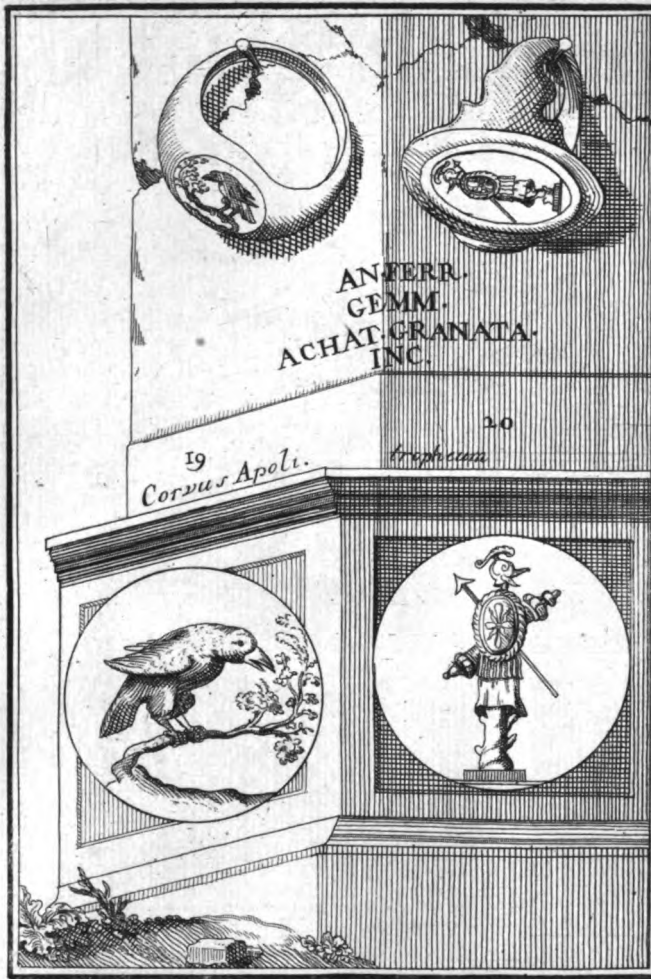


TOM. I.

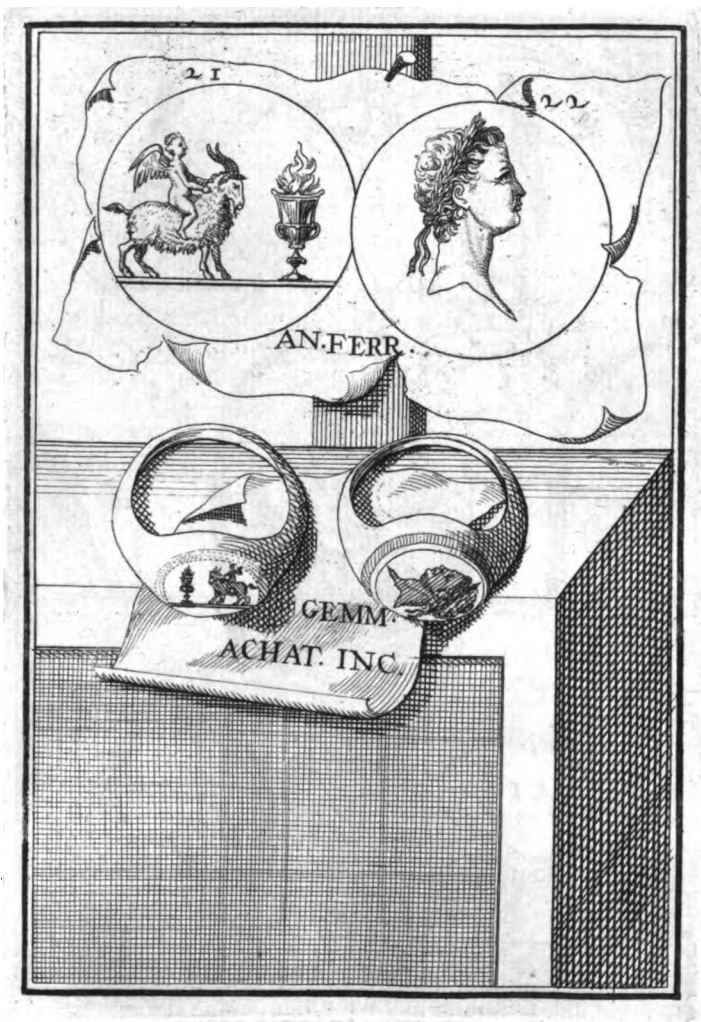
C



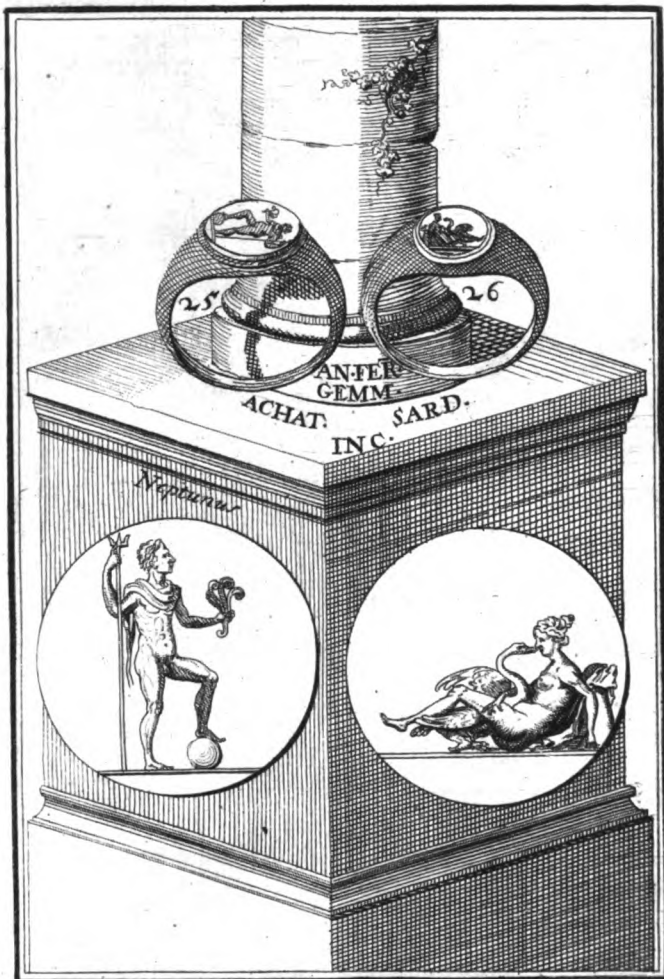












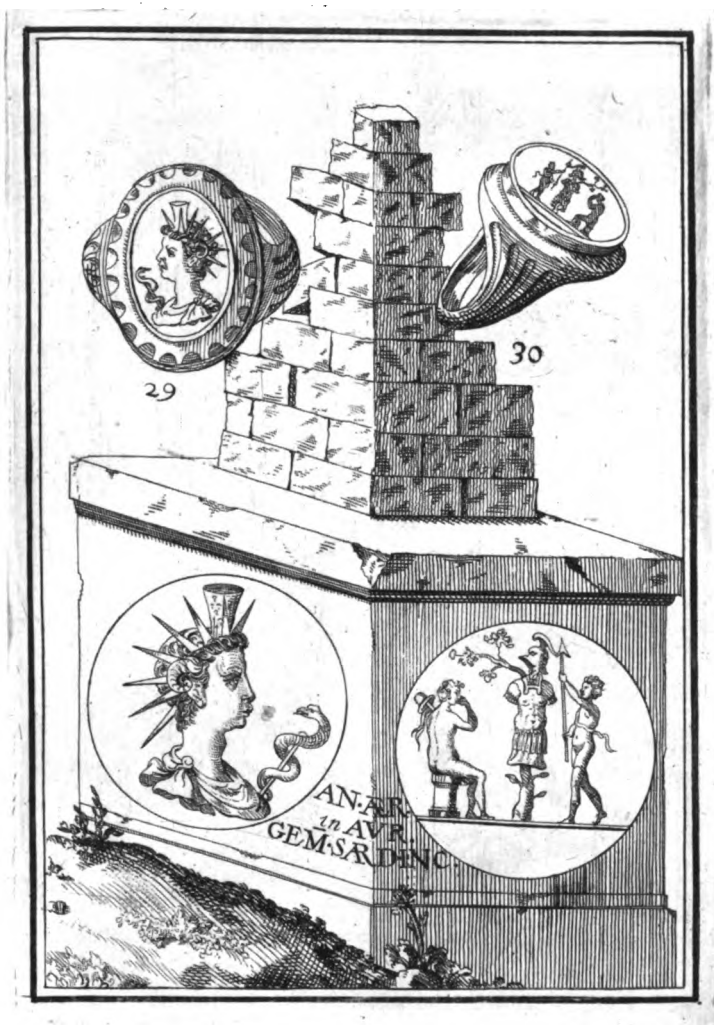
TOM. I.



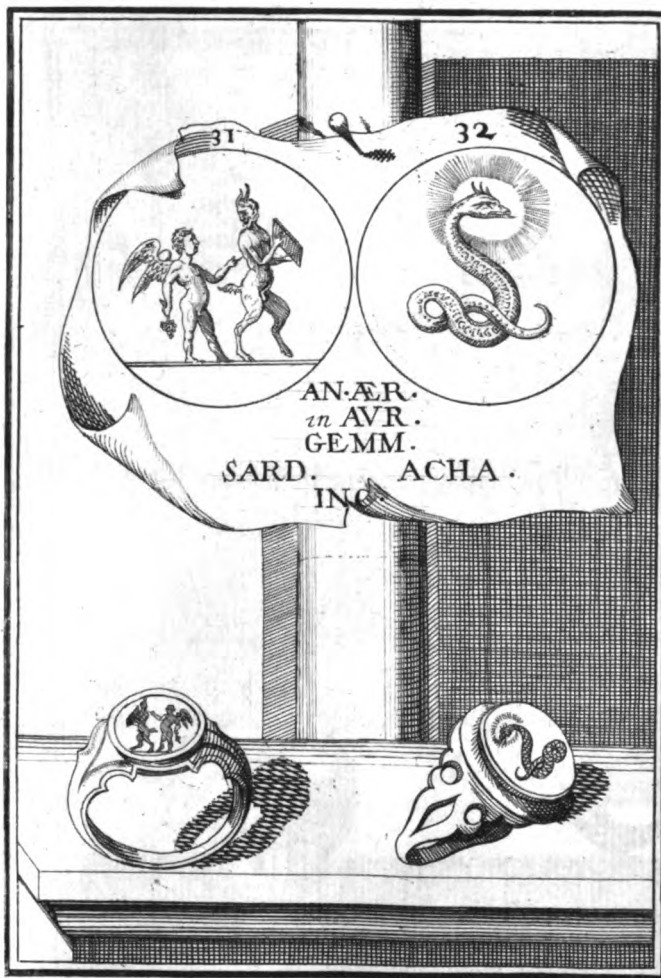




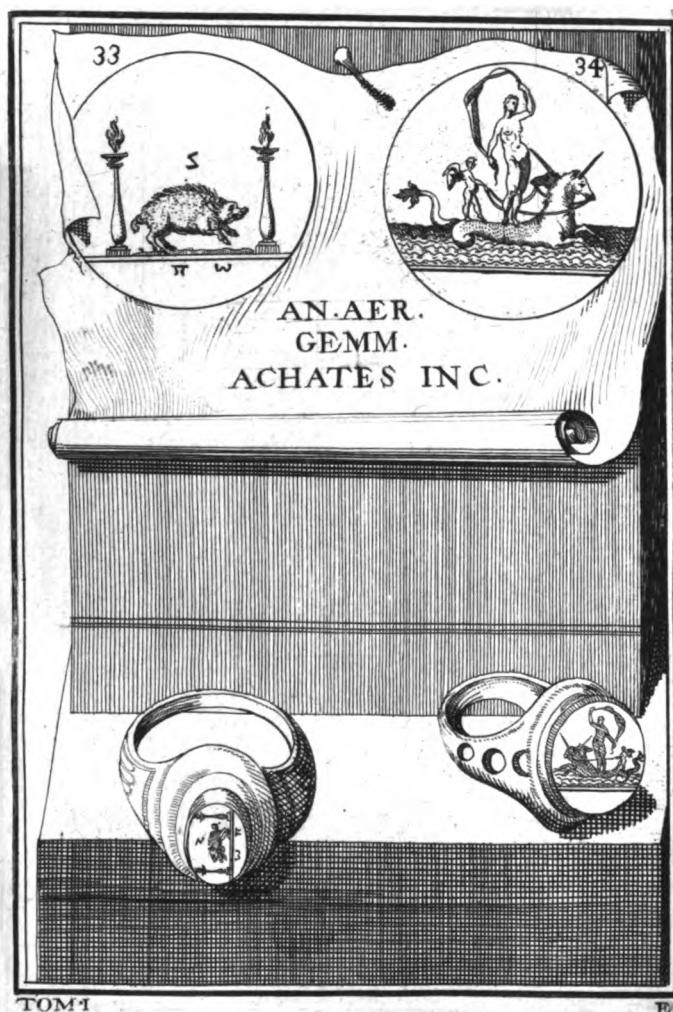
12







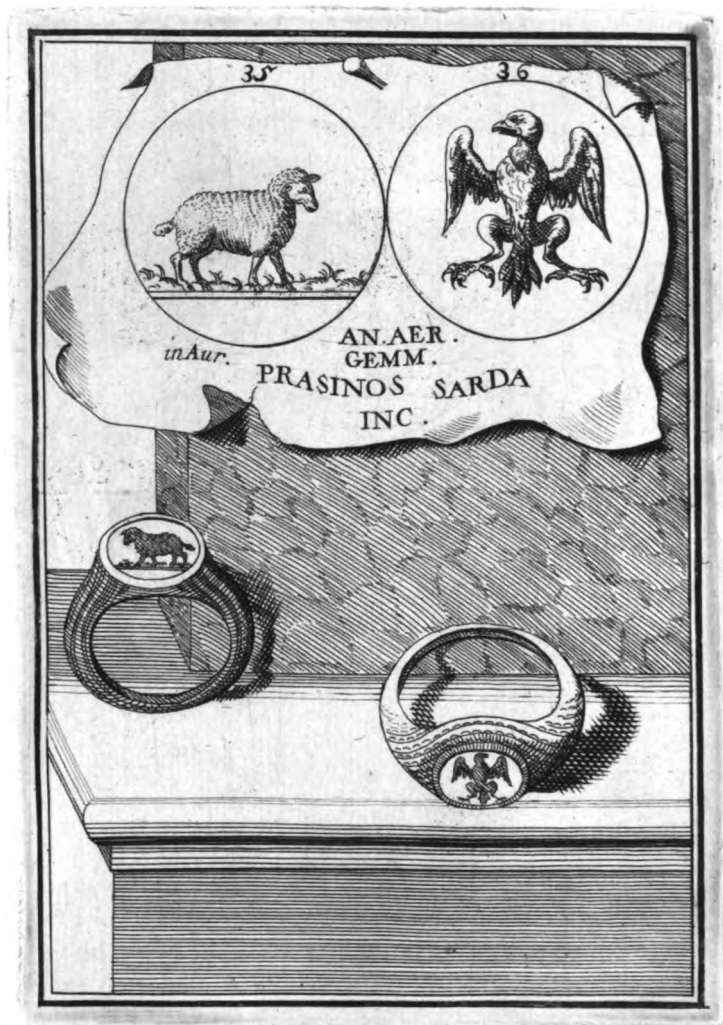




TOMI

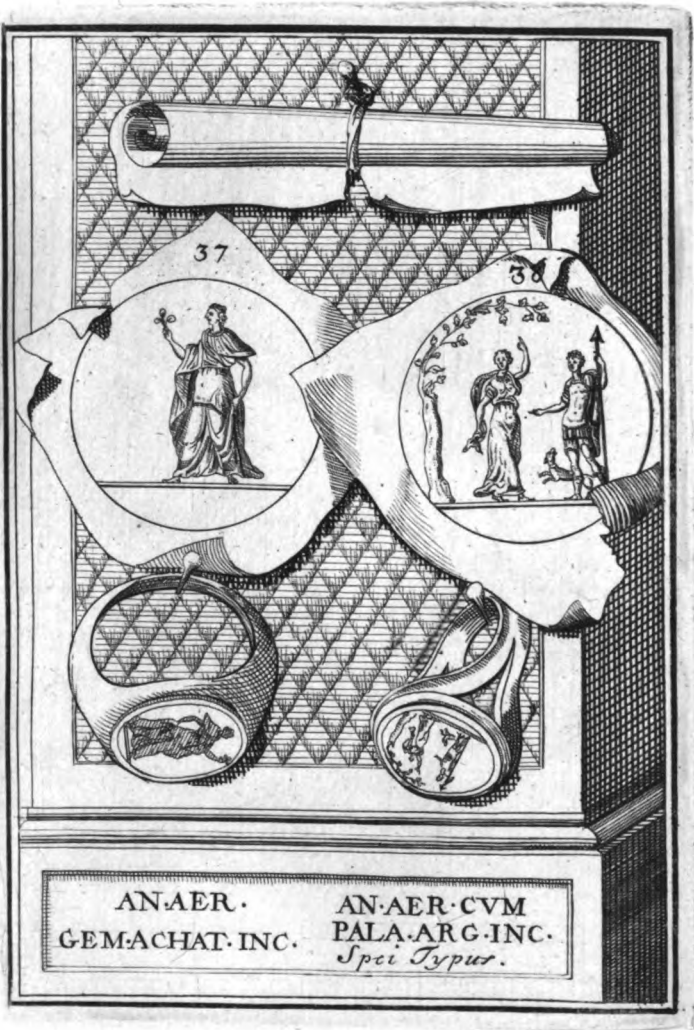
E



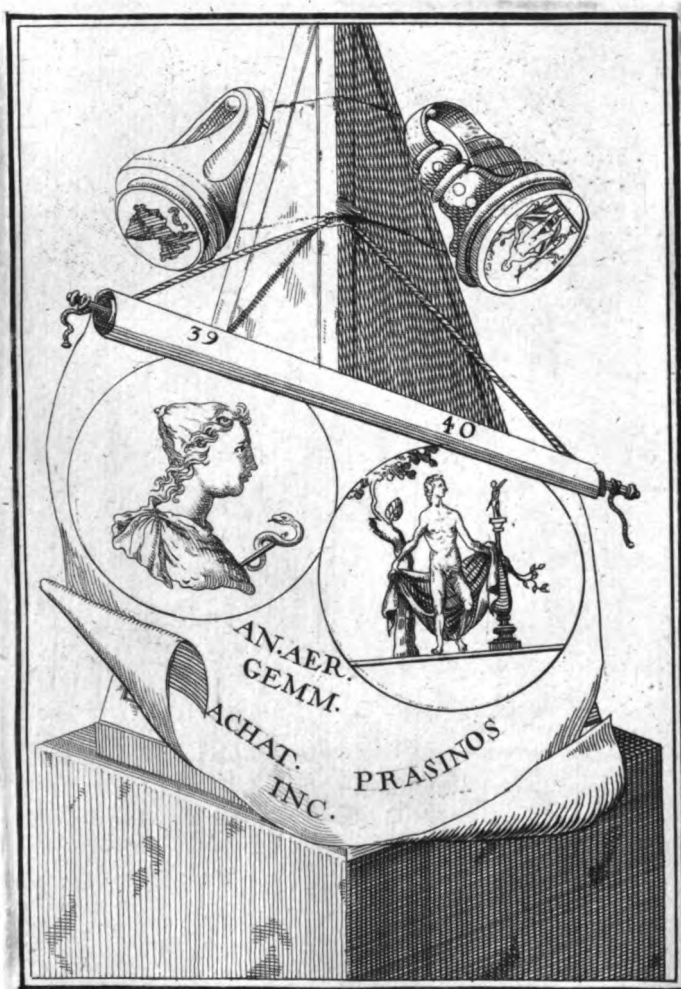




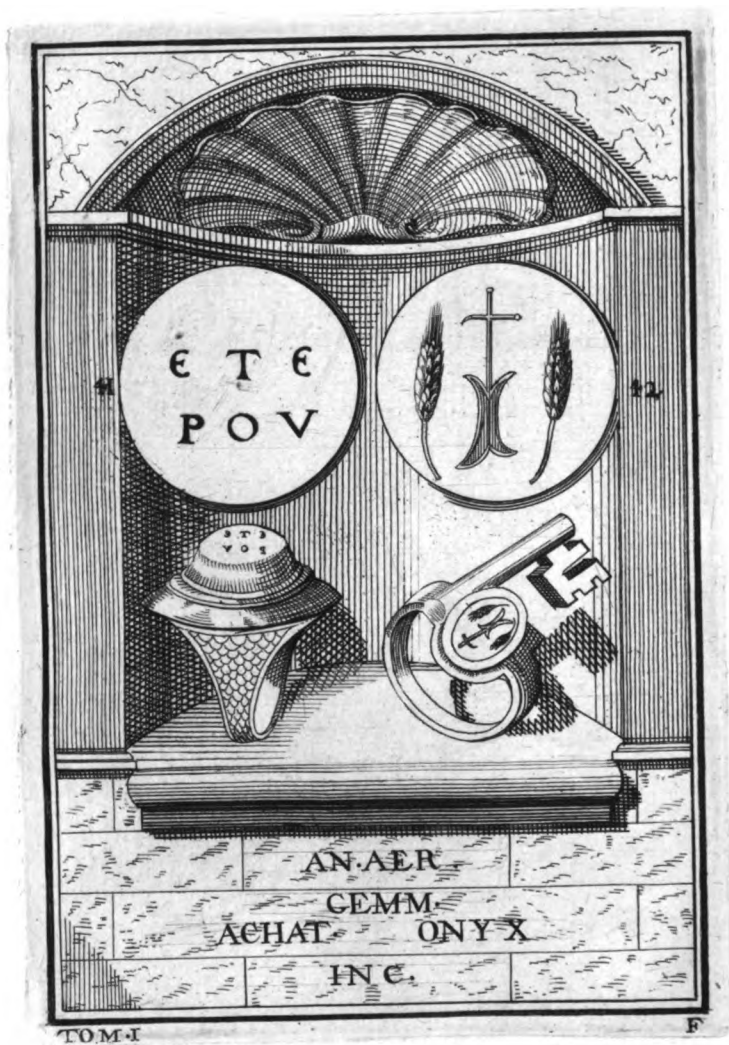










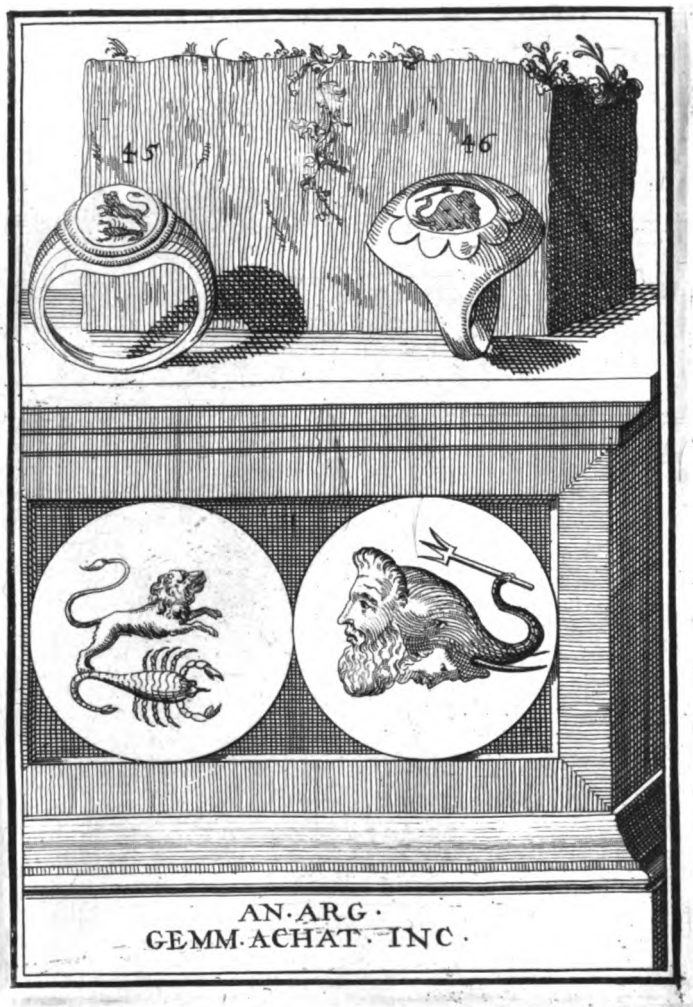




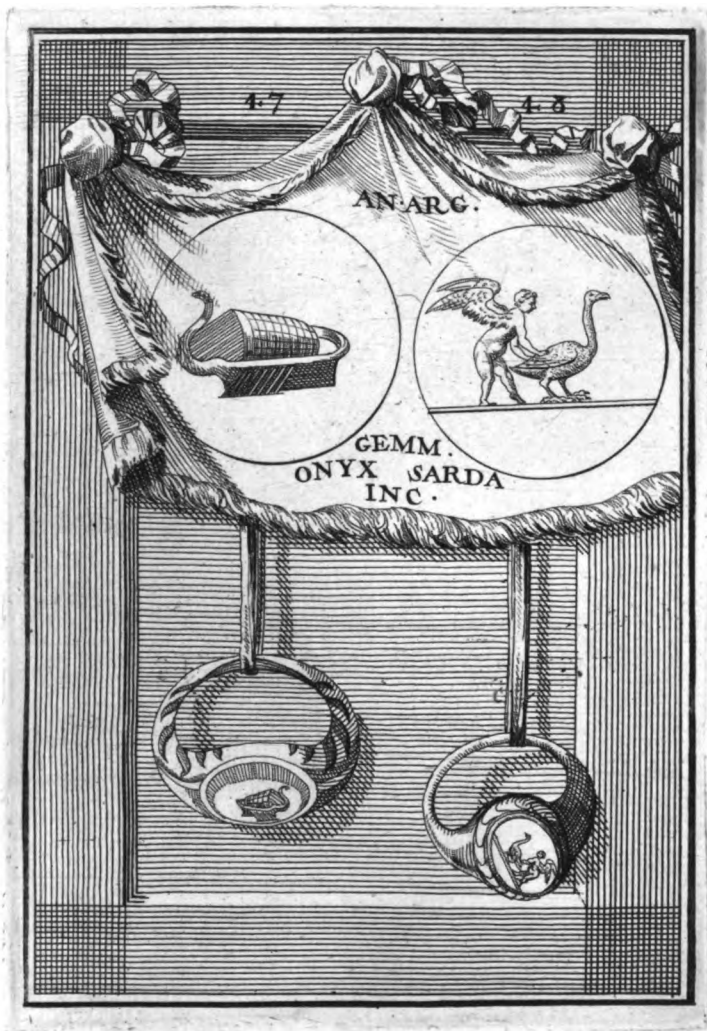




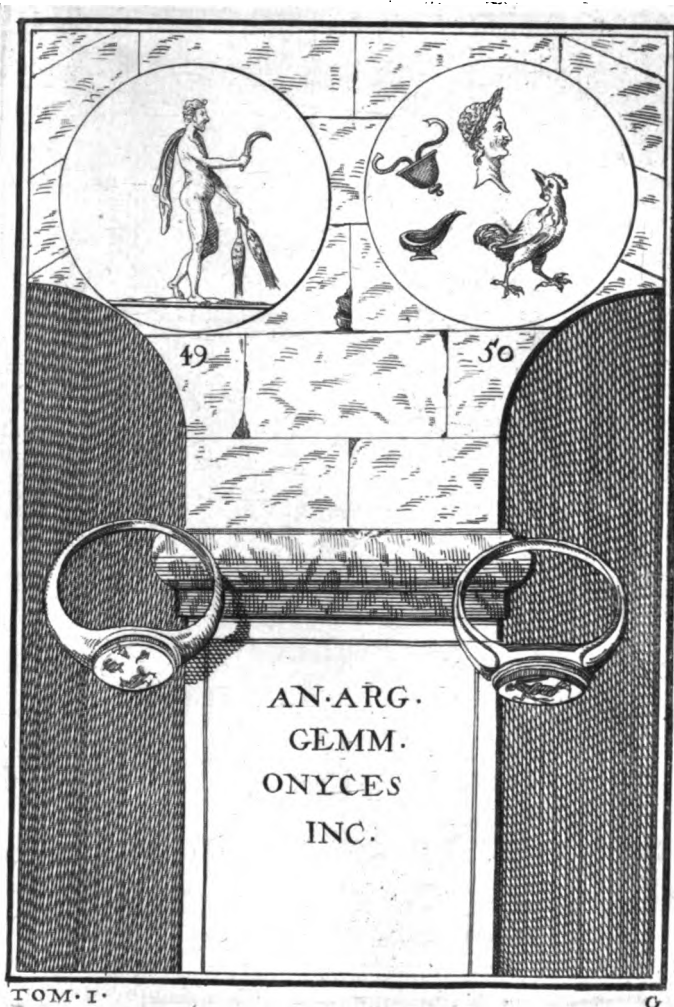




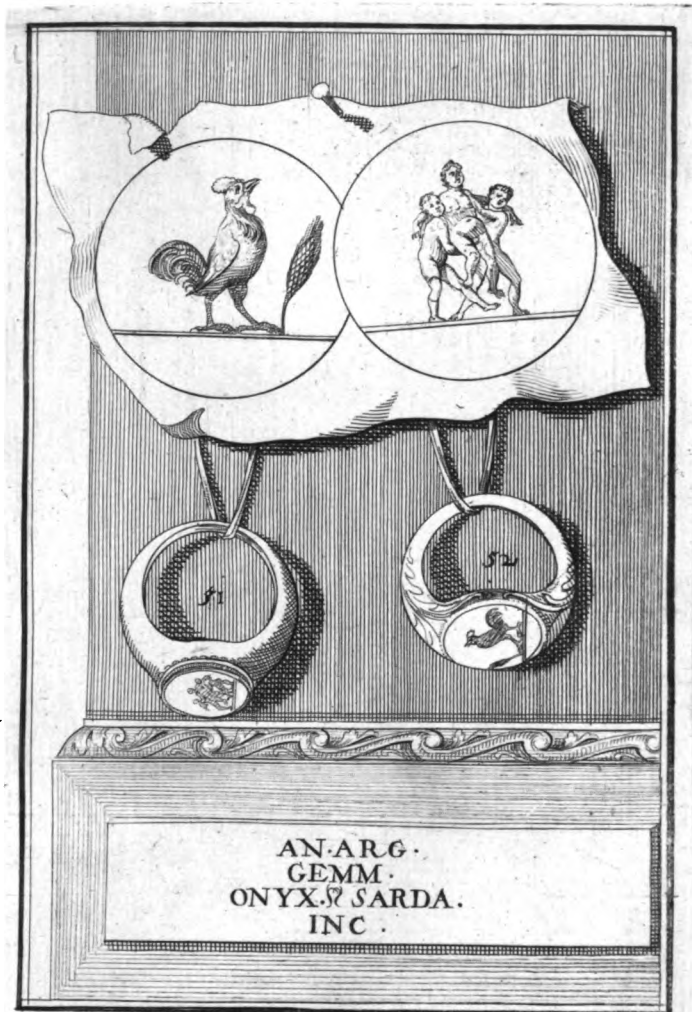






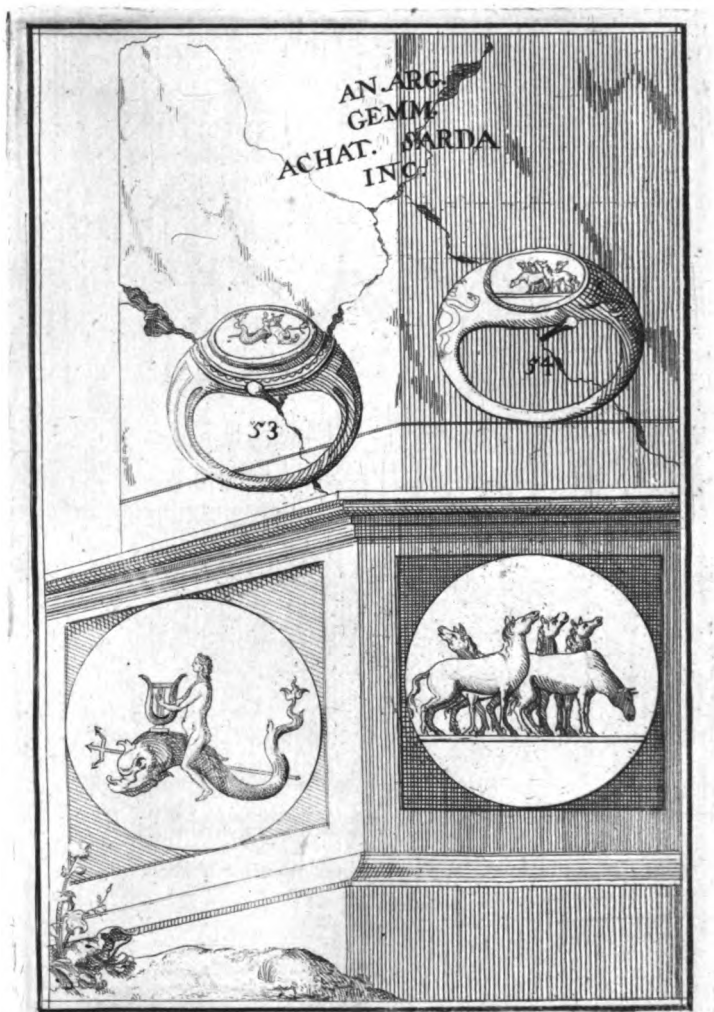




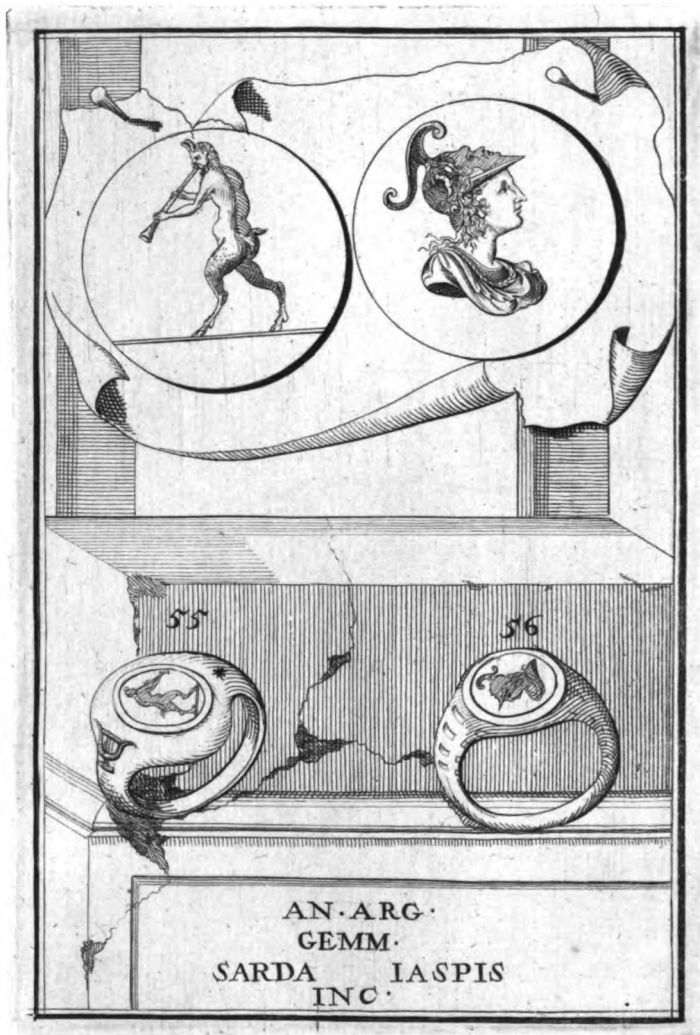








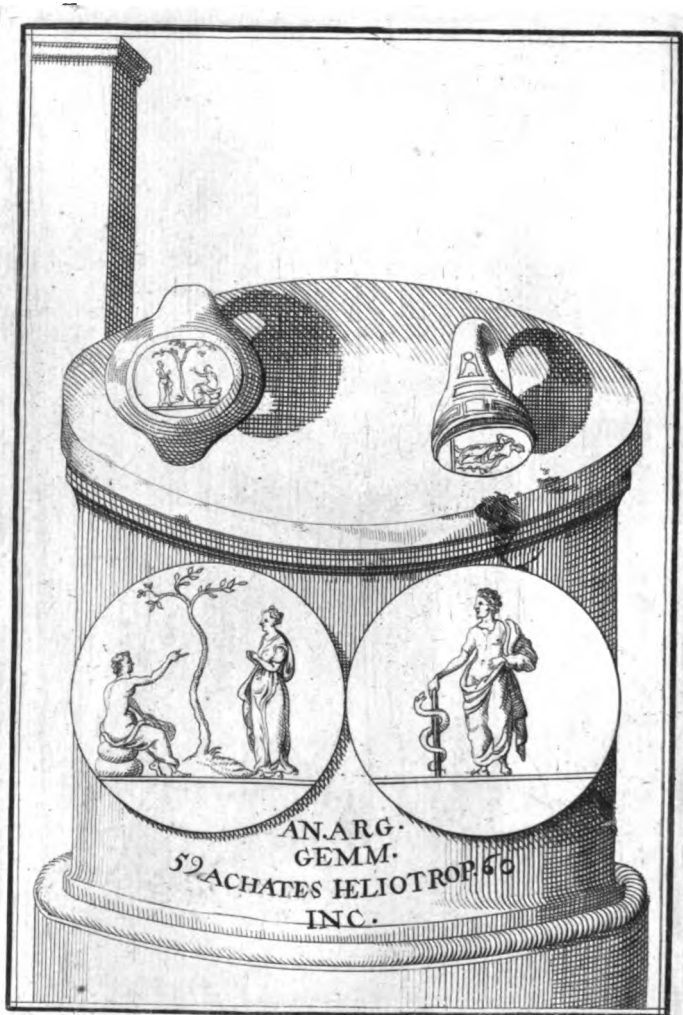






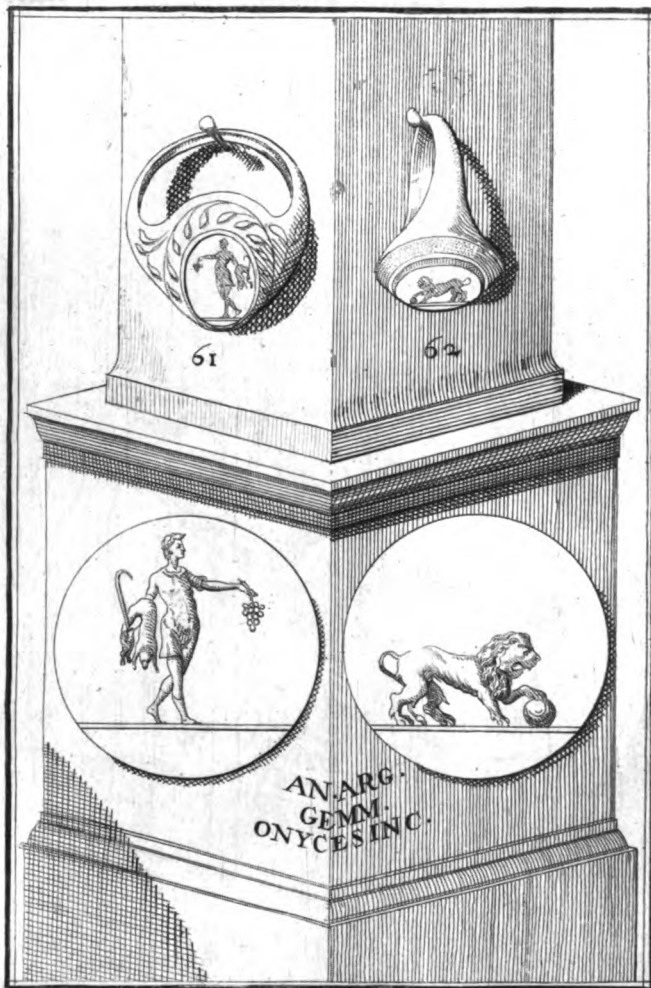




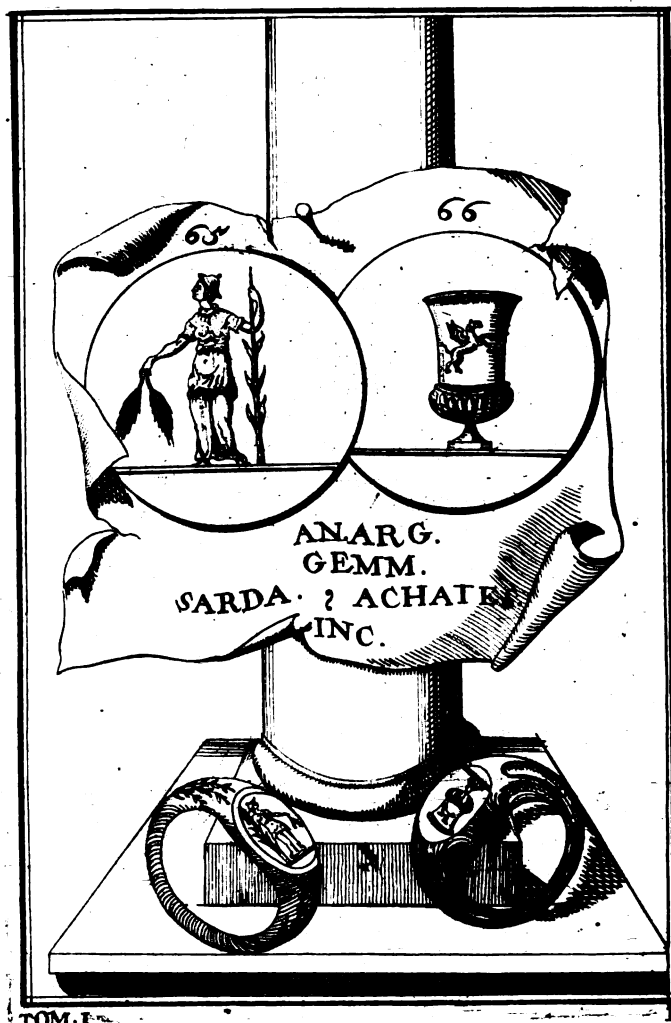






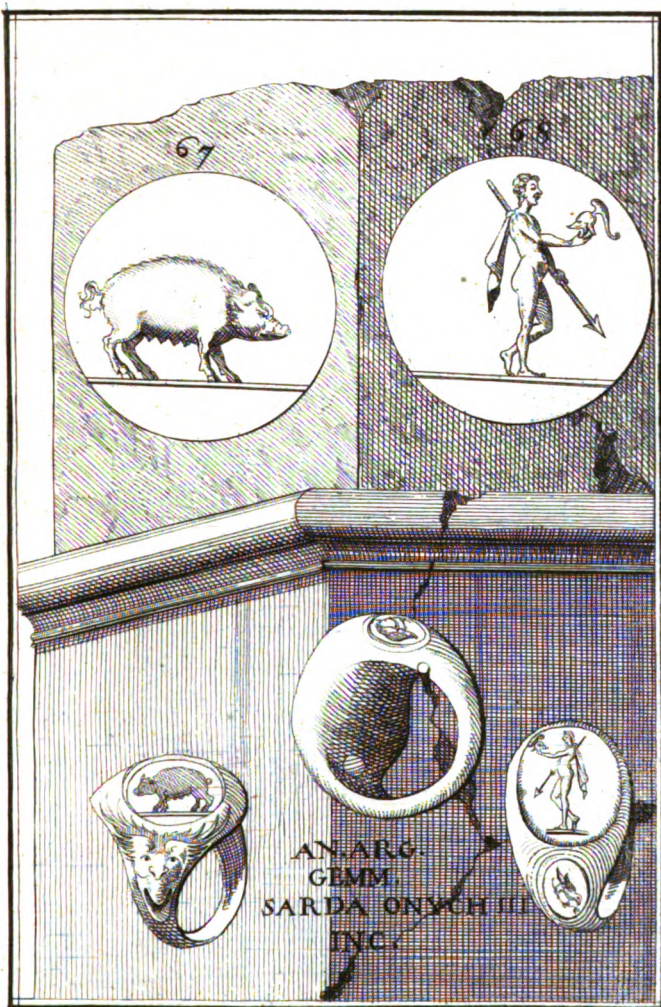






TOM. F.



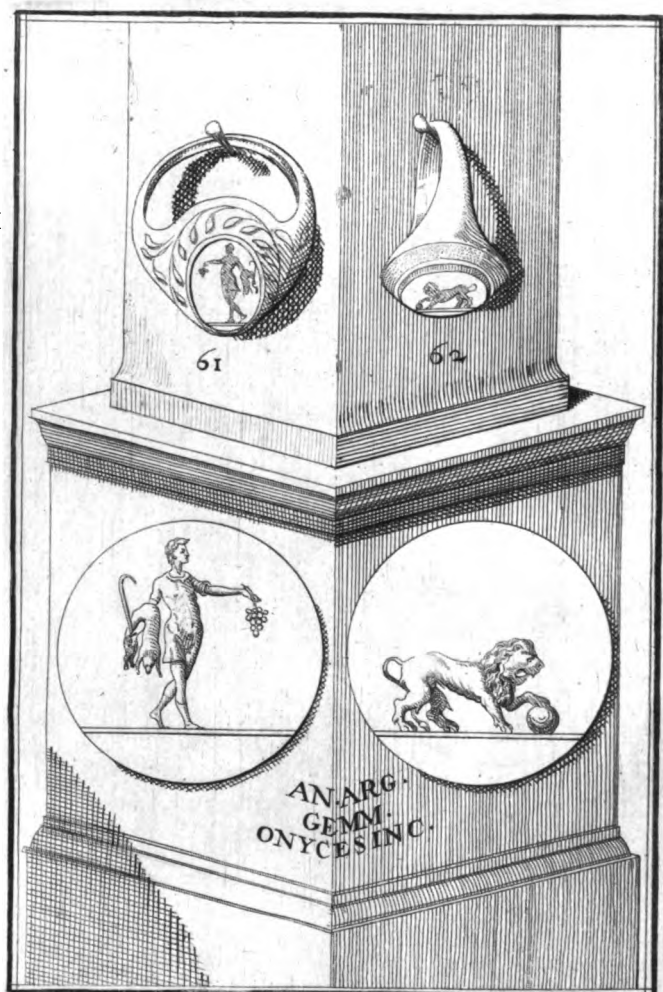




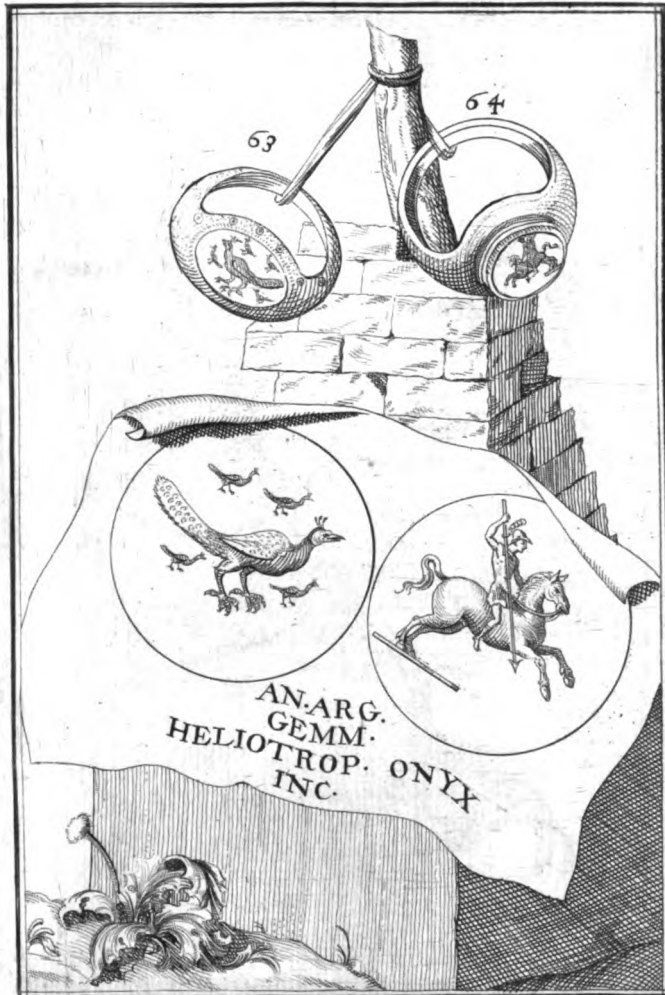




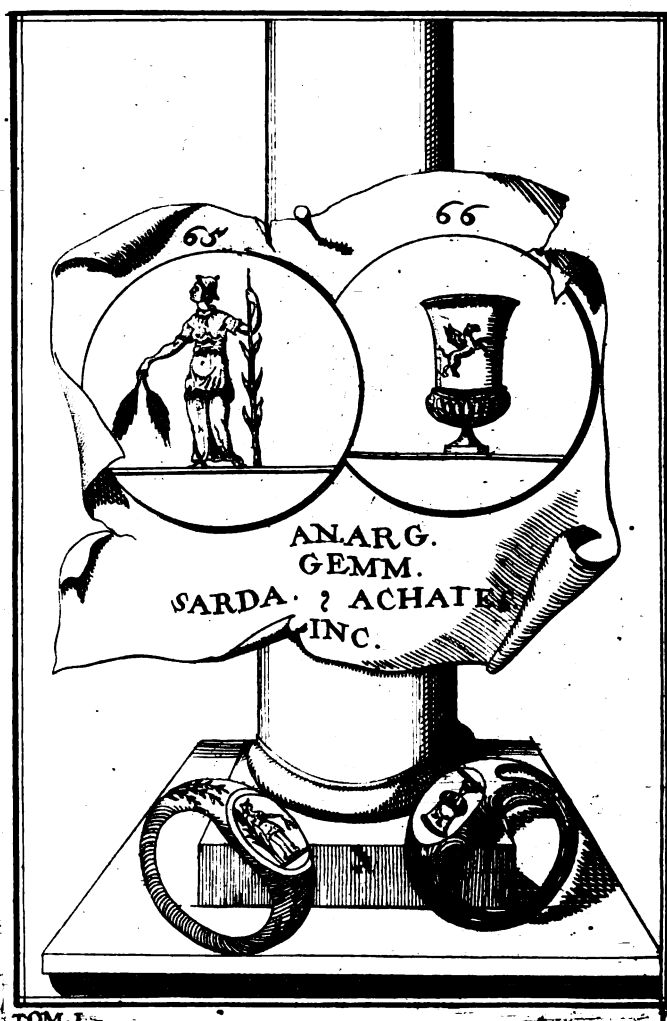






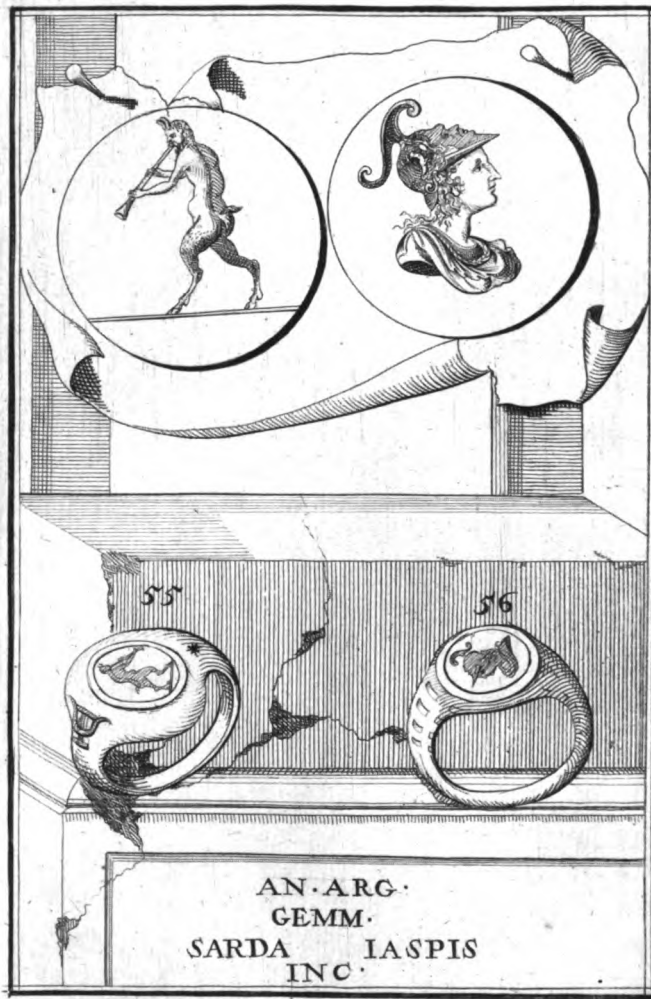






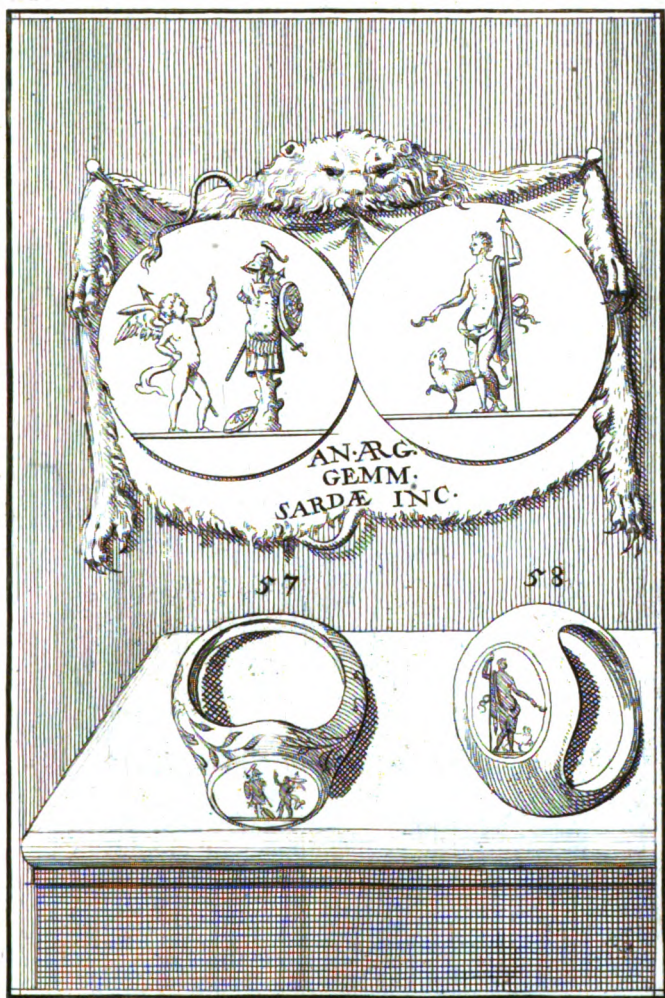
TOM. I.







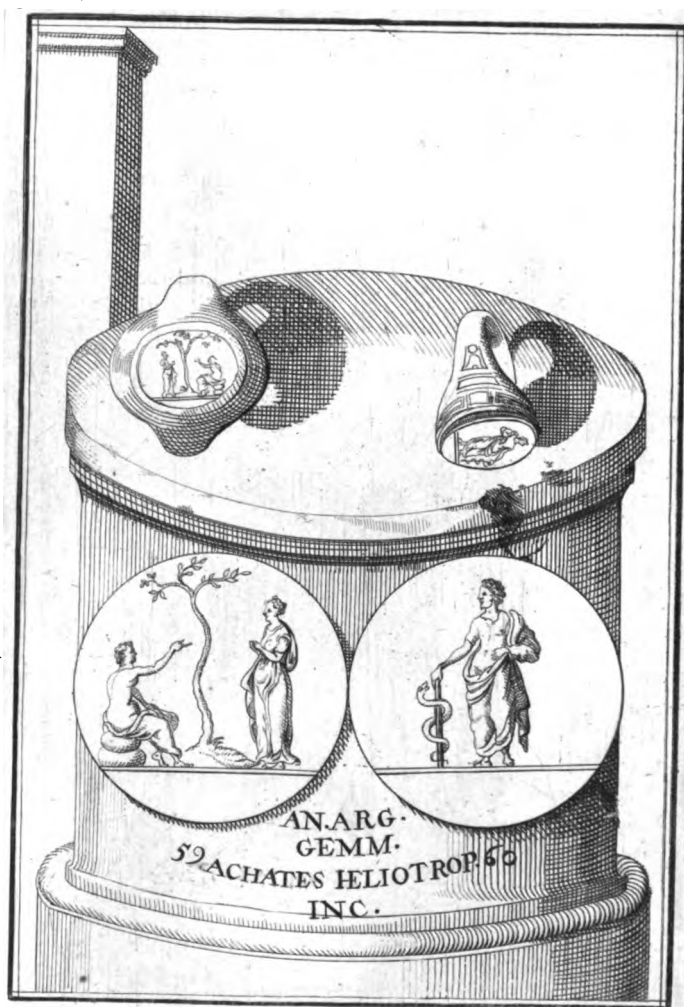




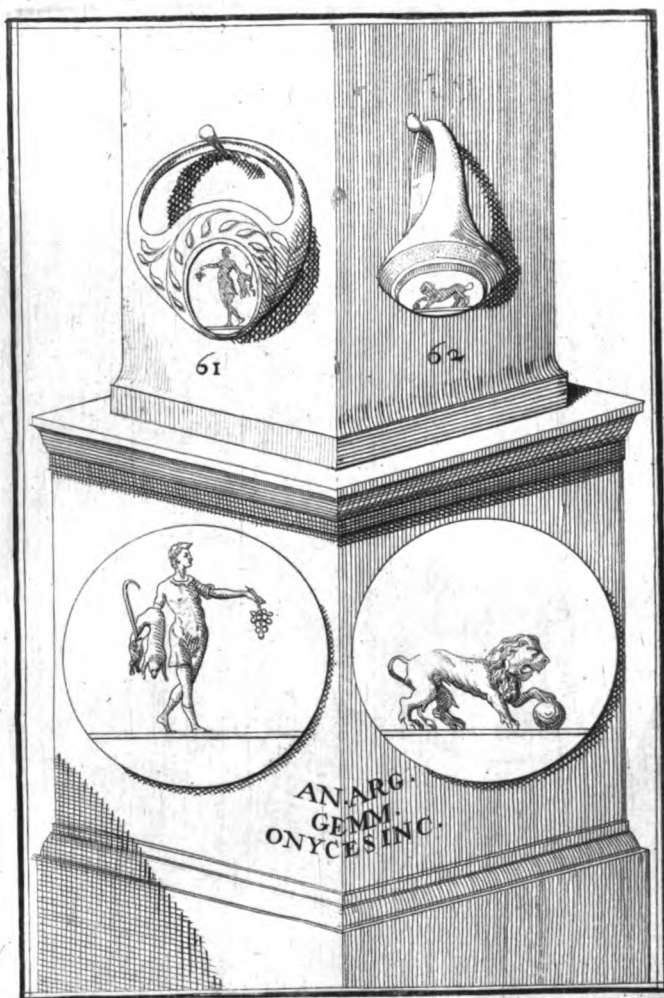
TOM-I.

H

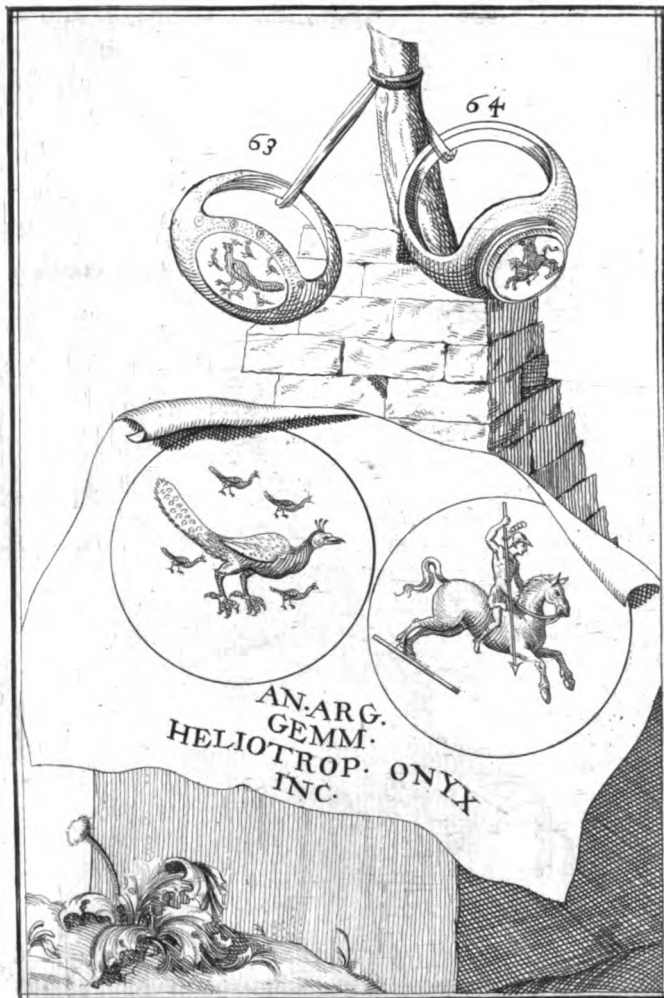






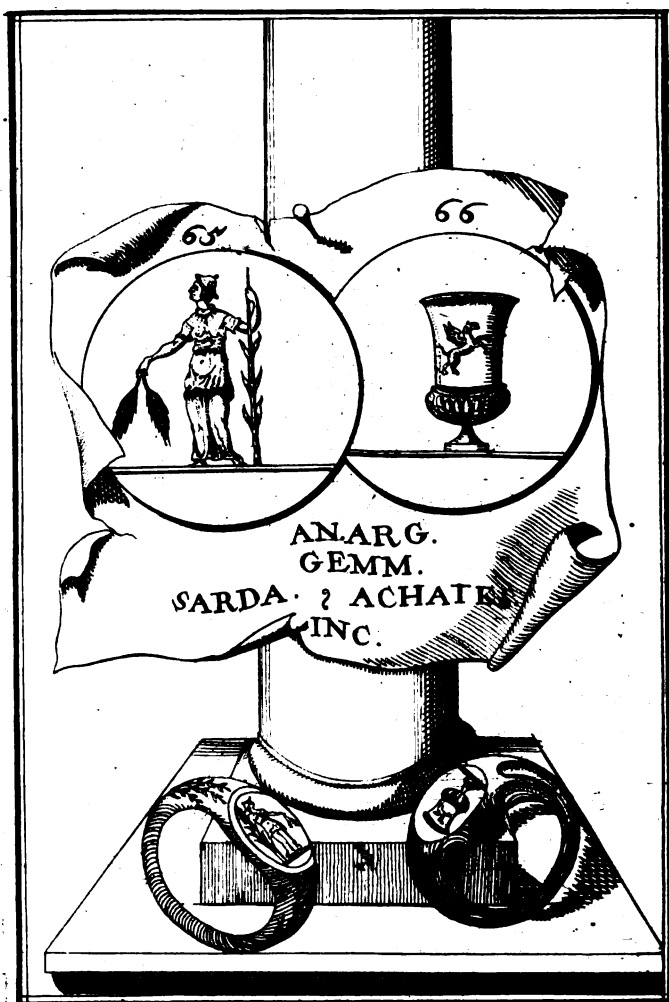






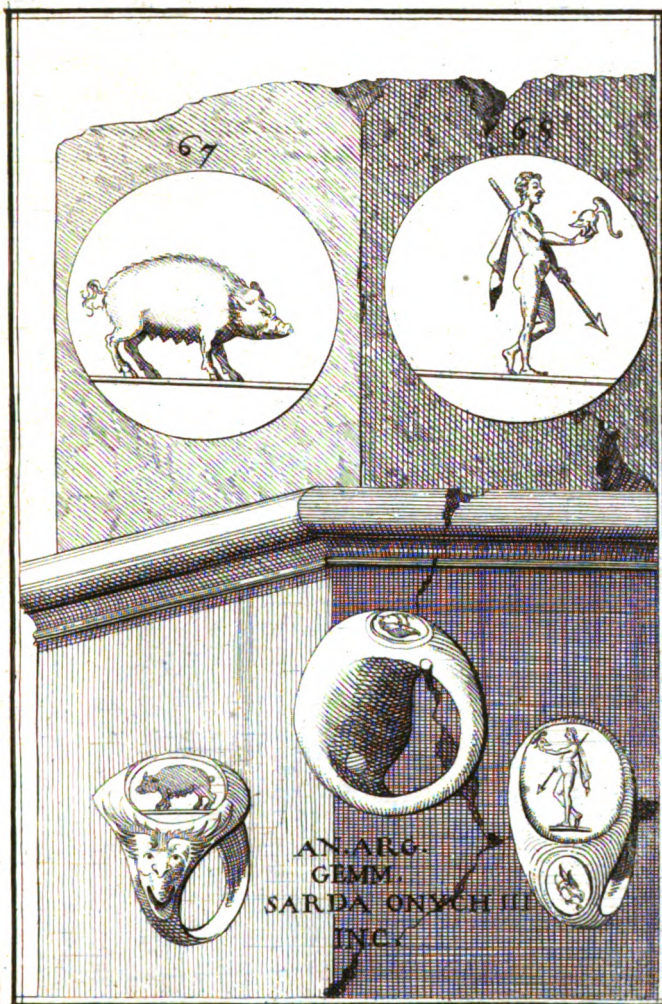




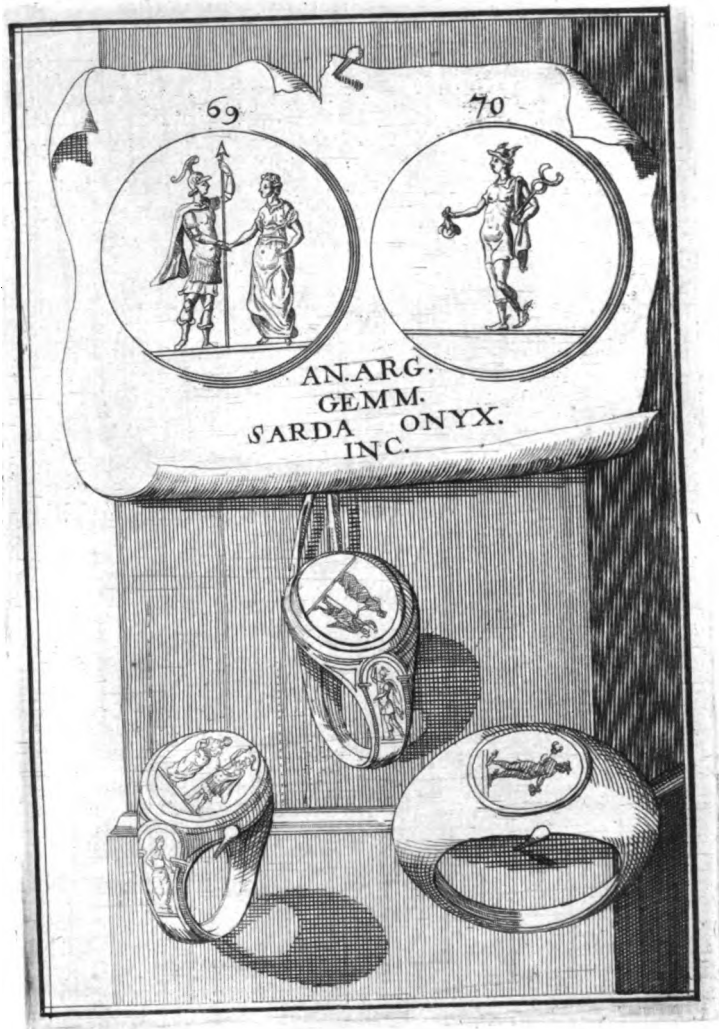


TOM. I.

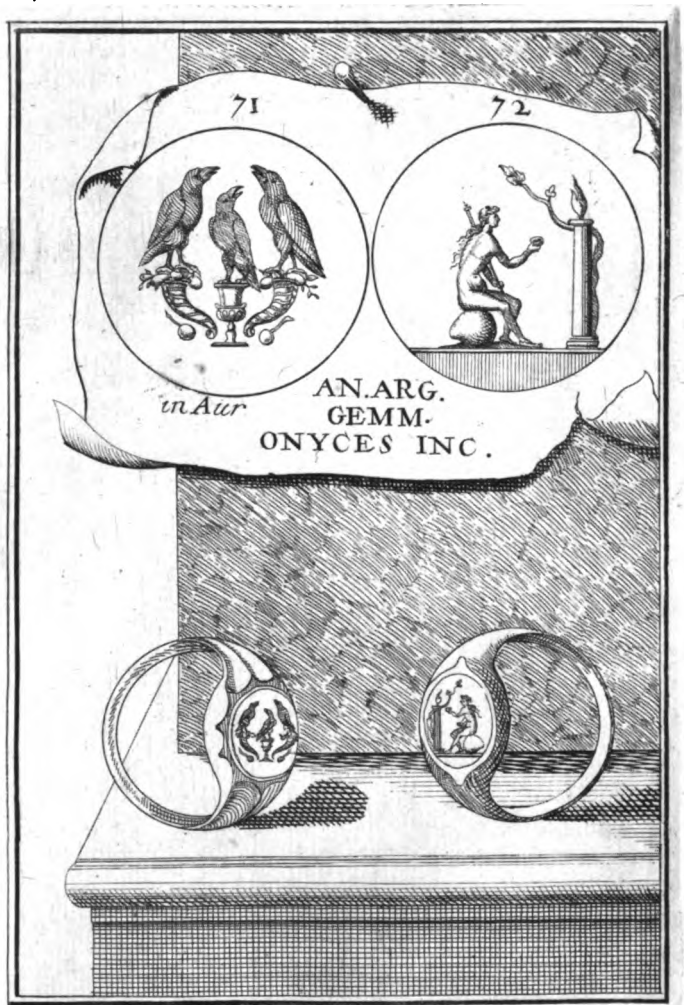






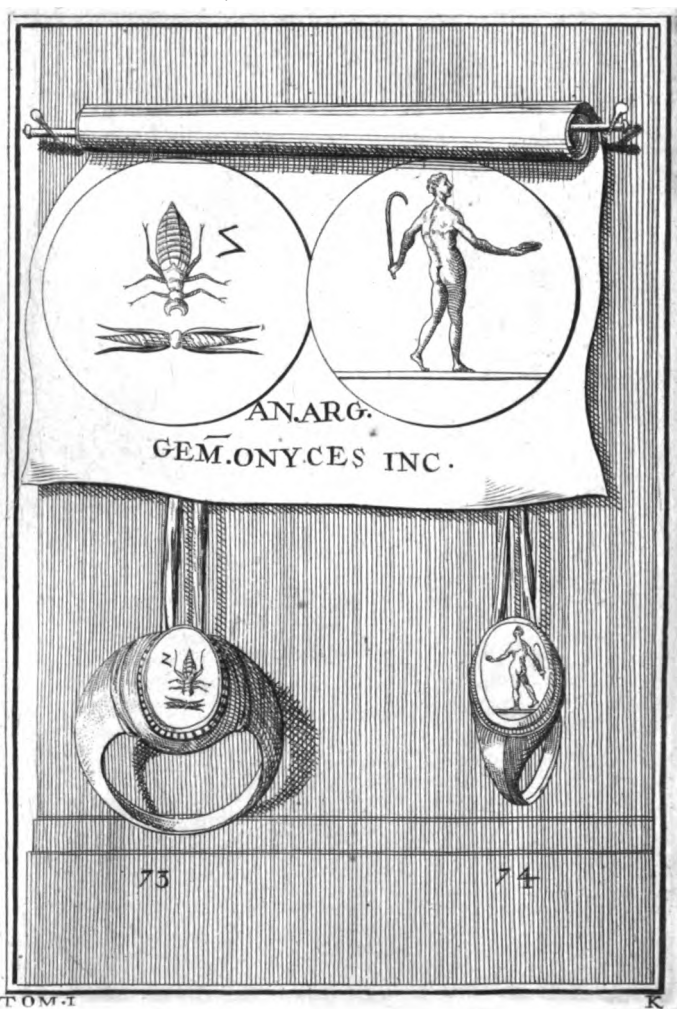




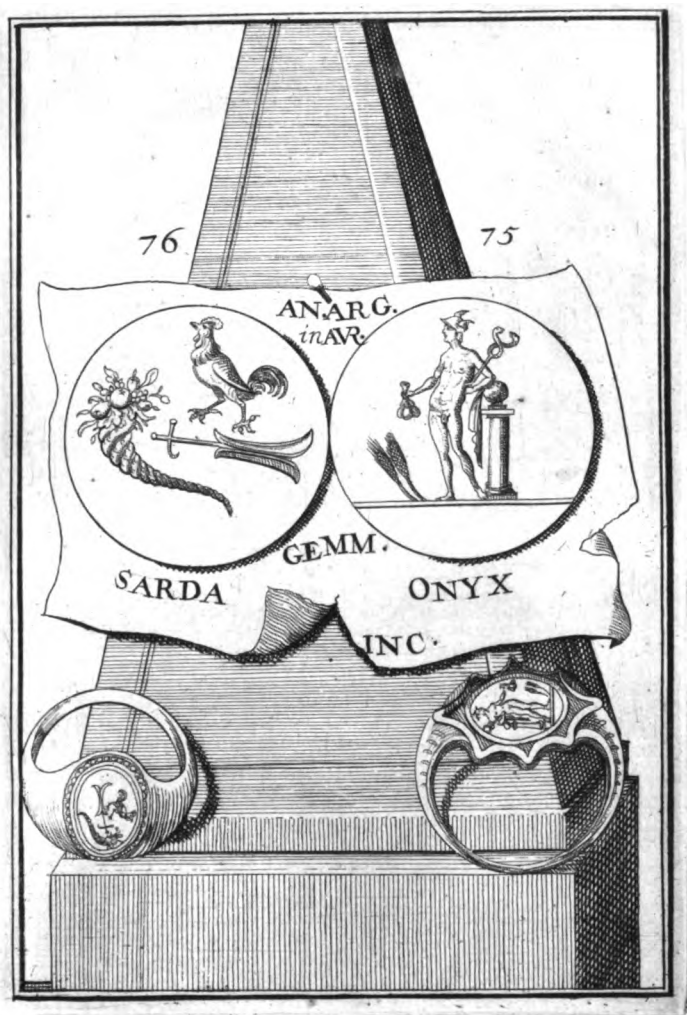




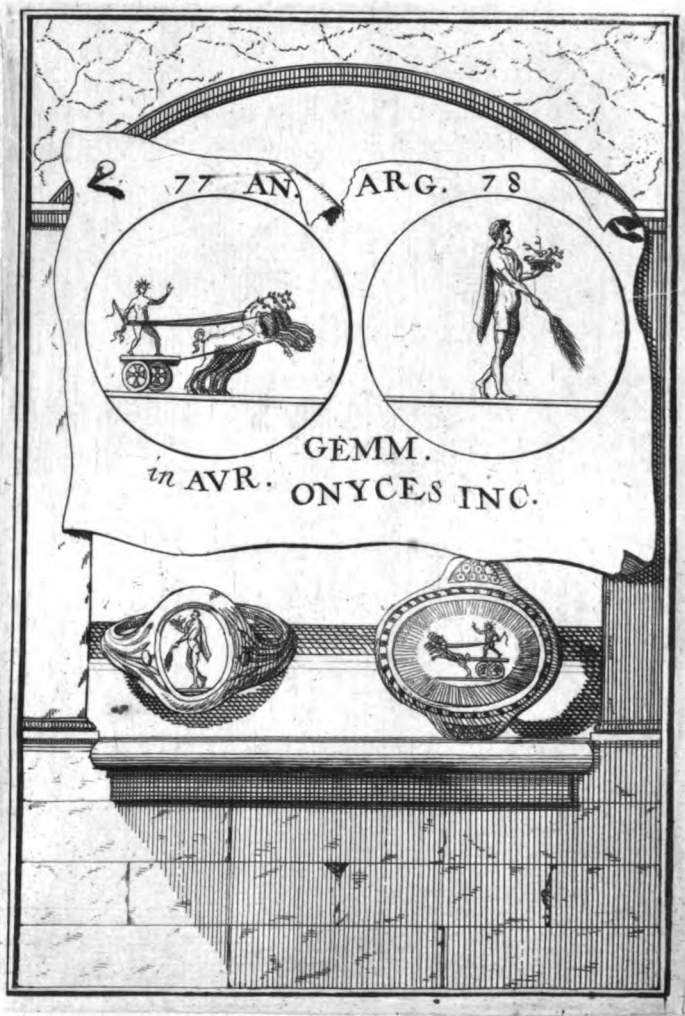




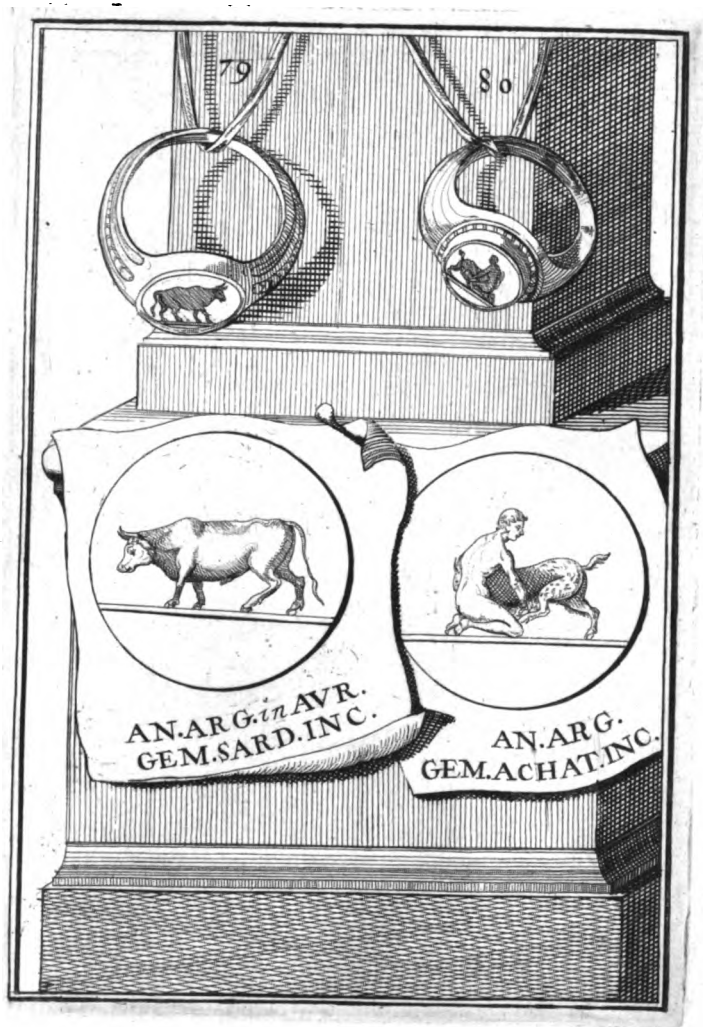










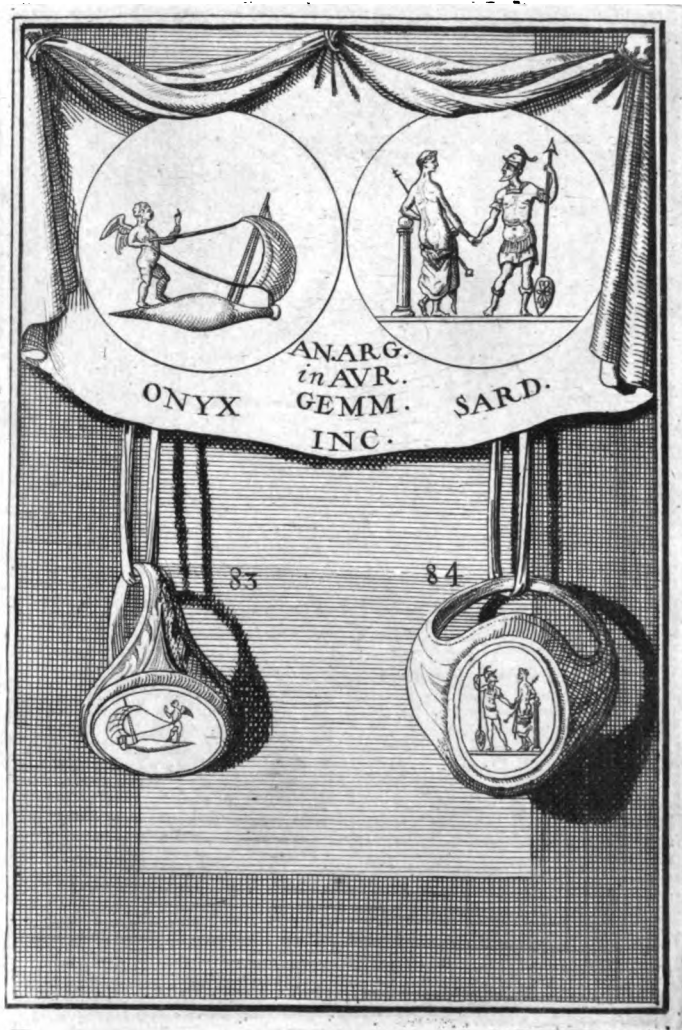




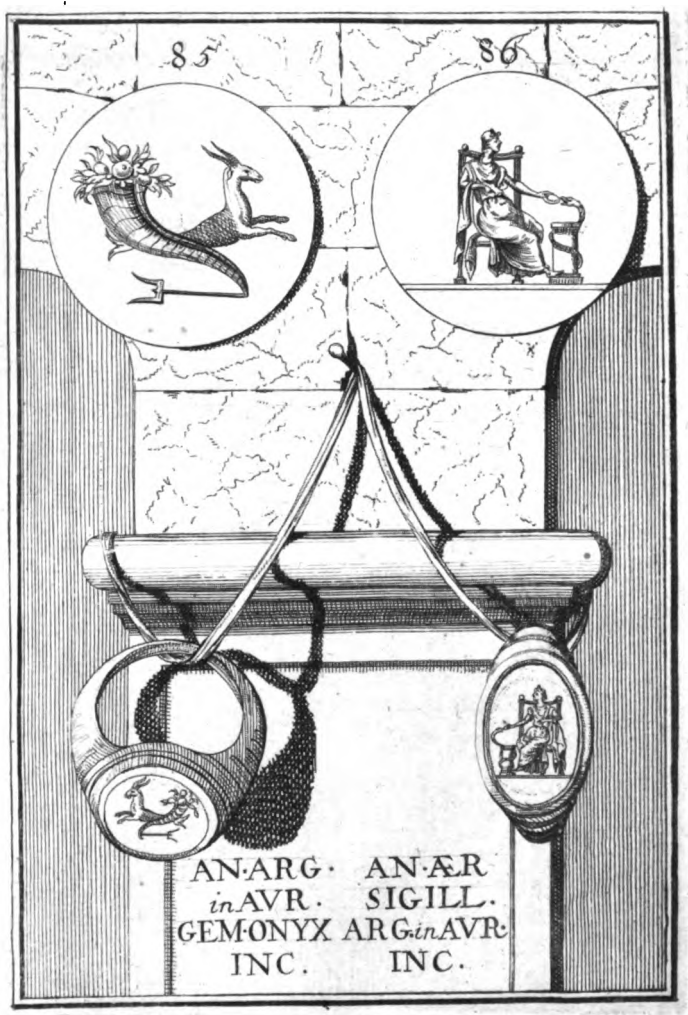




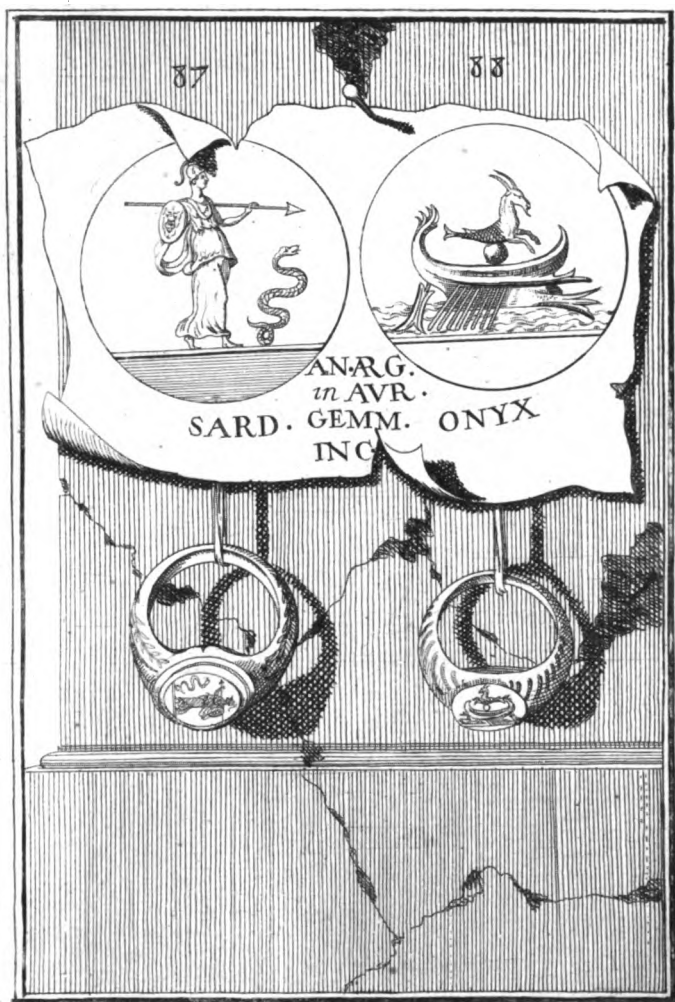






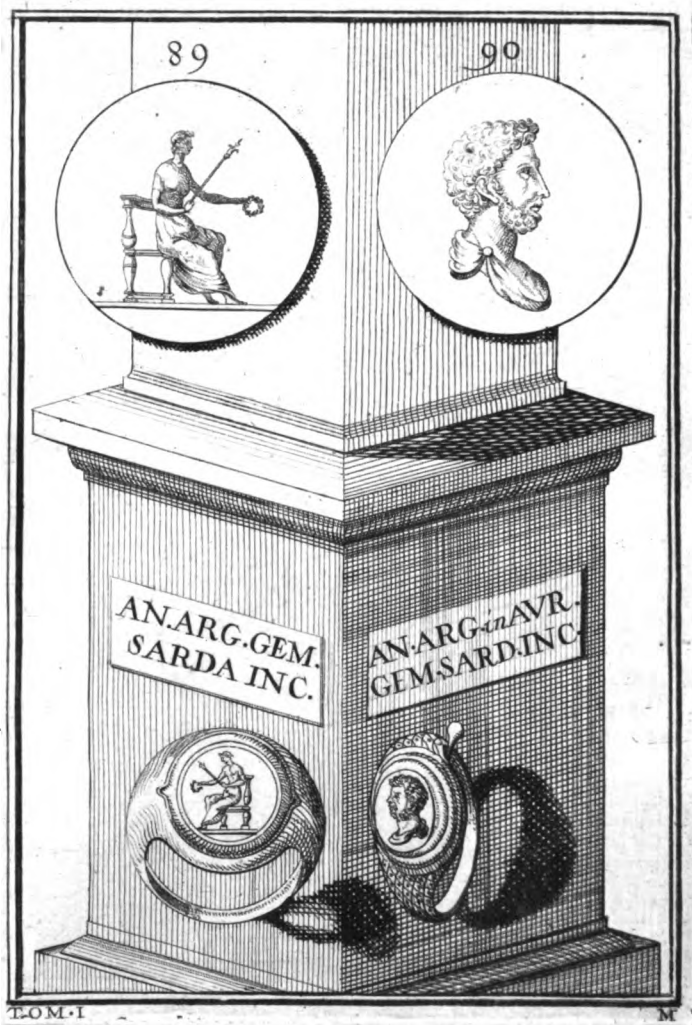




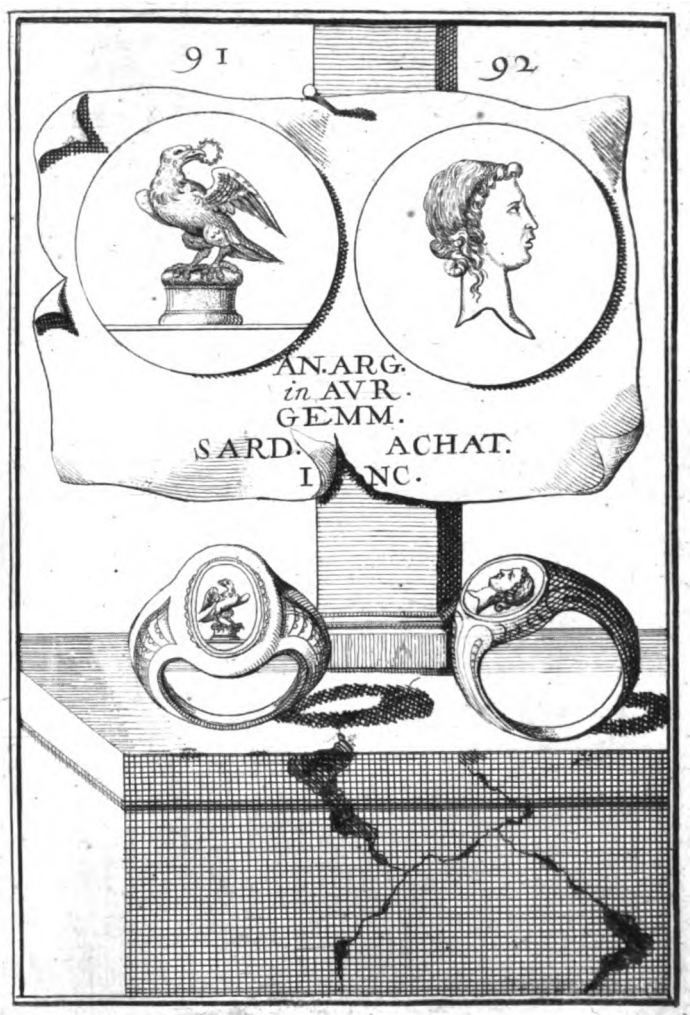




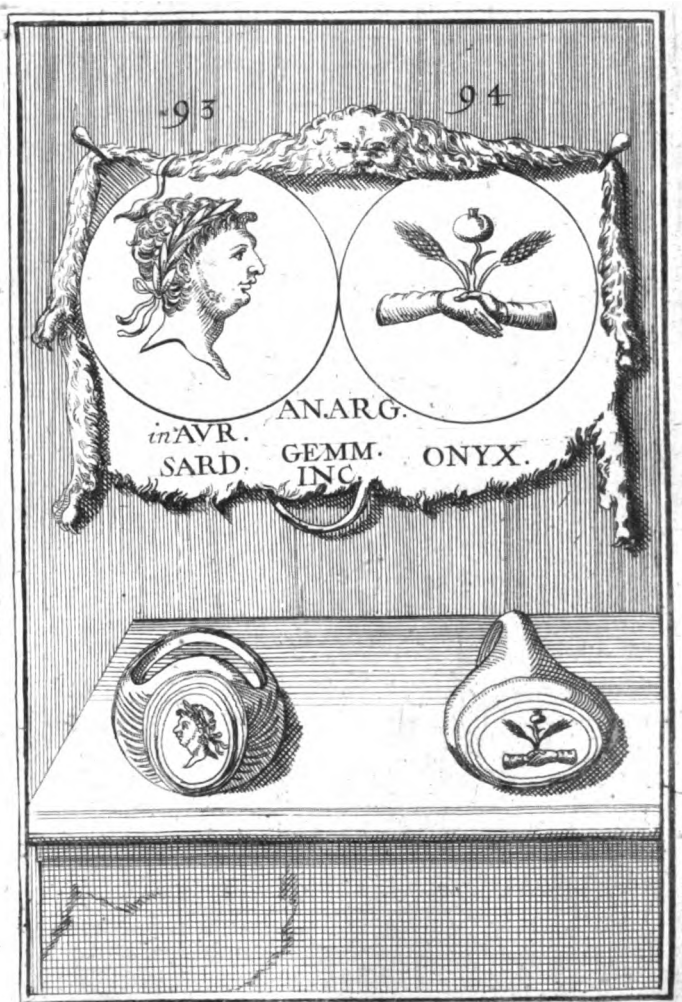










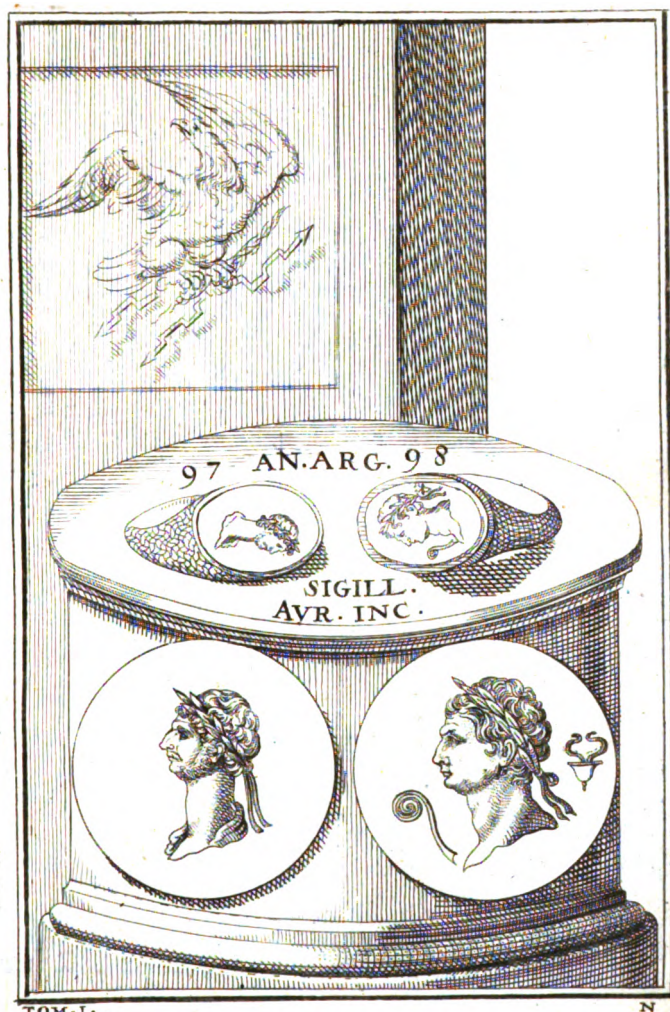




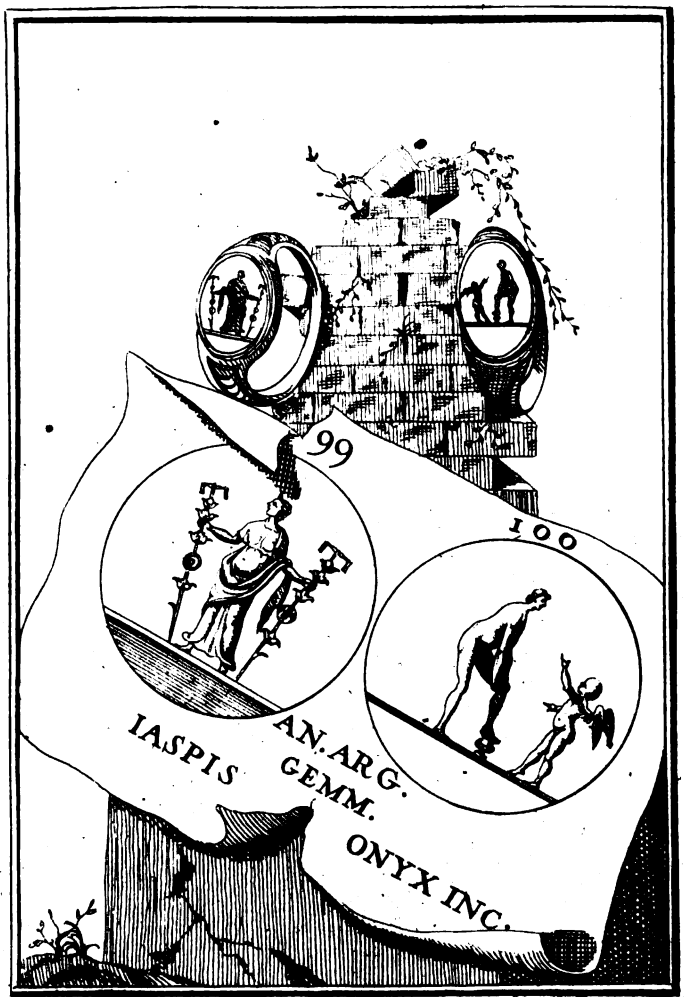




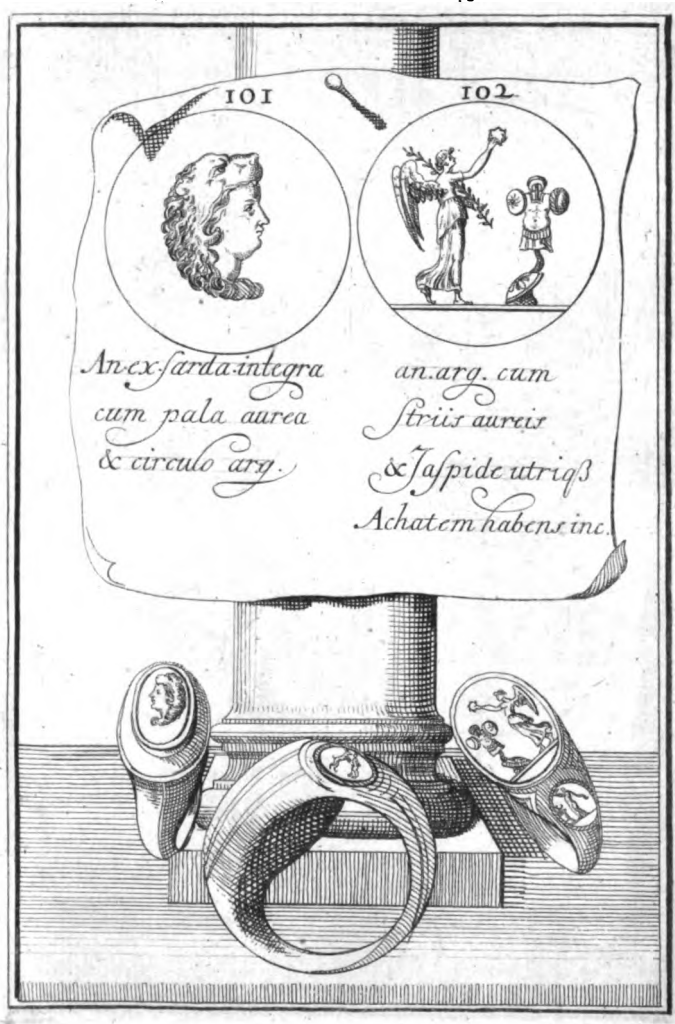
















AN Fer cum sigill. arg.  
versatili ab una parte excis  
ab altera inc.



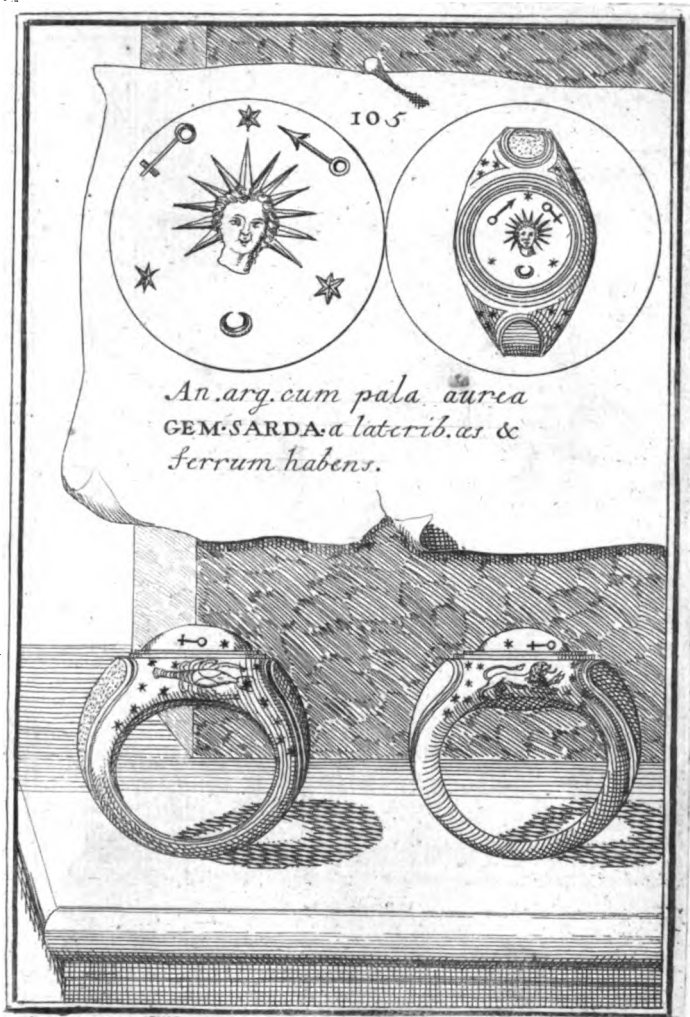




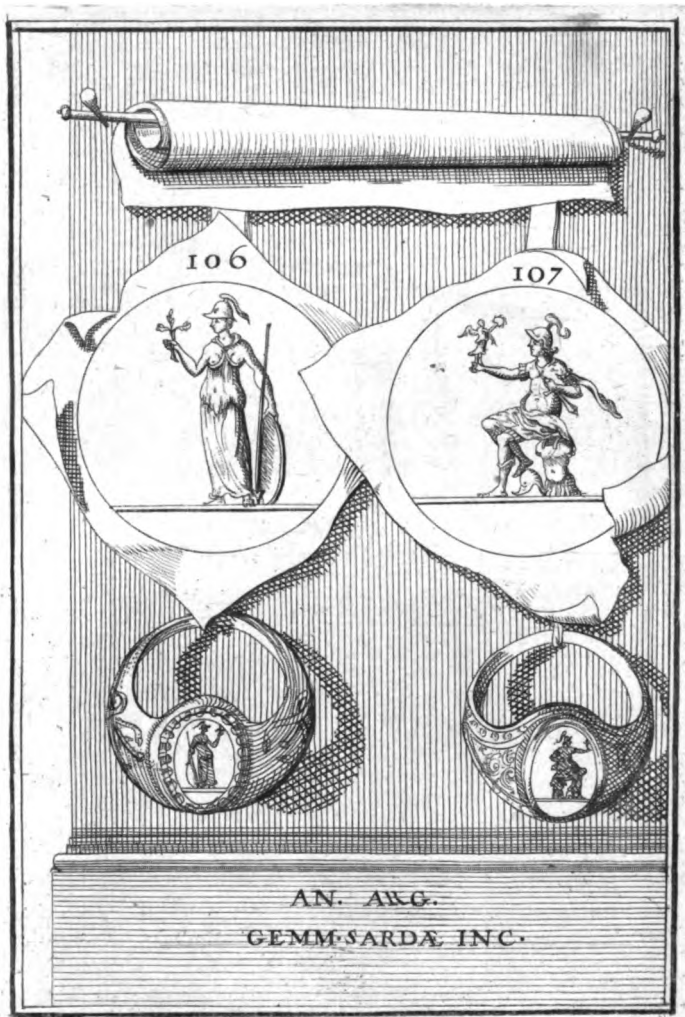
TOM. I.

6

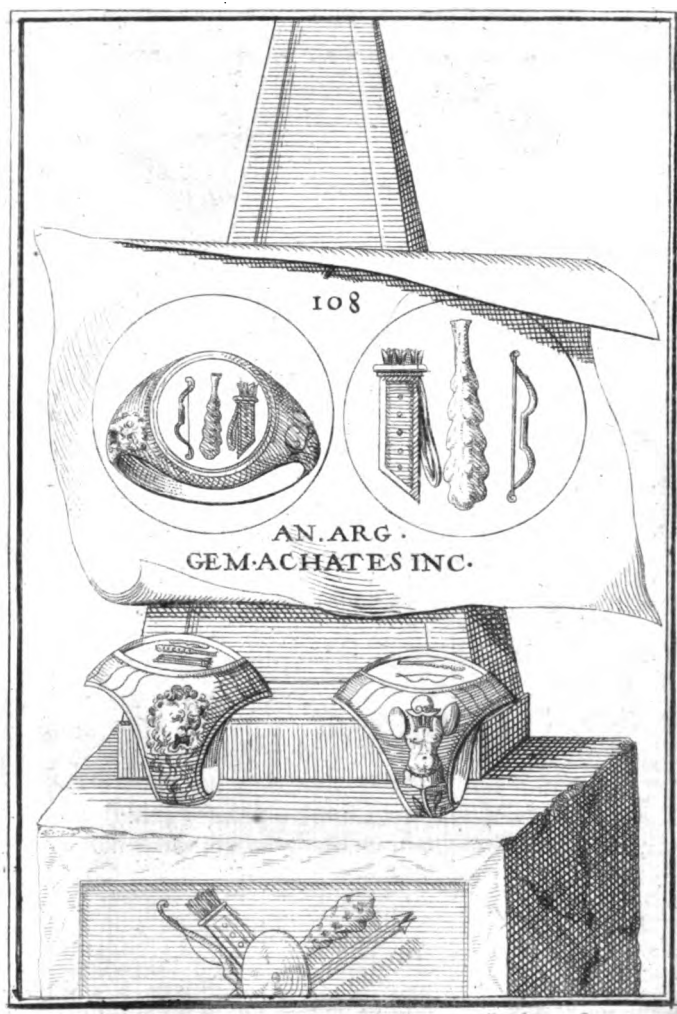






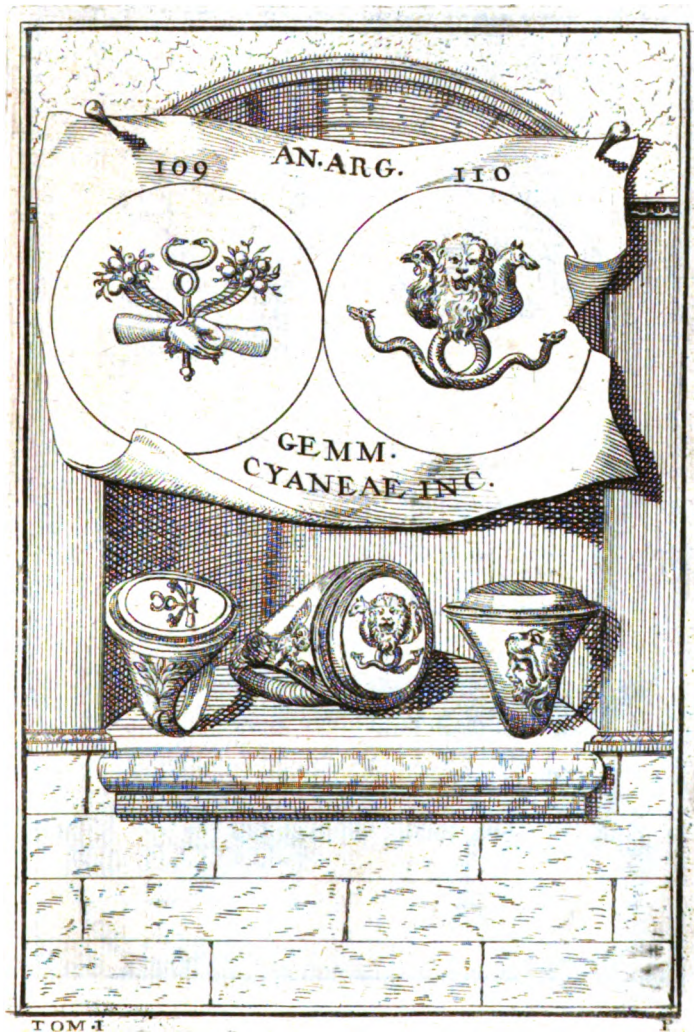












TOM I









AN·AVR·GEM·SARDA INC.

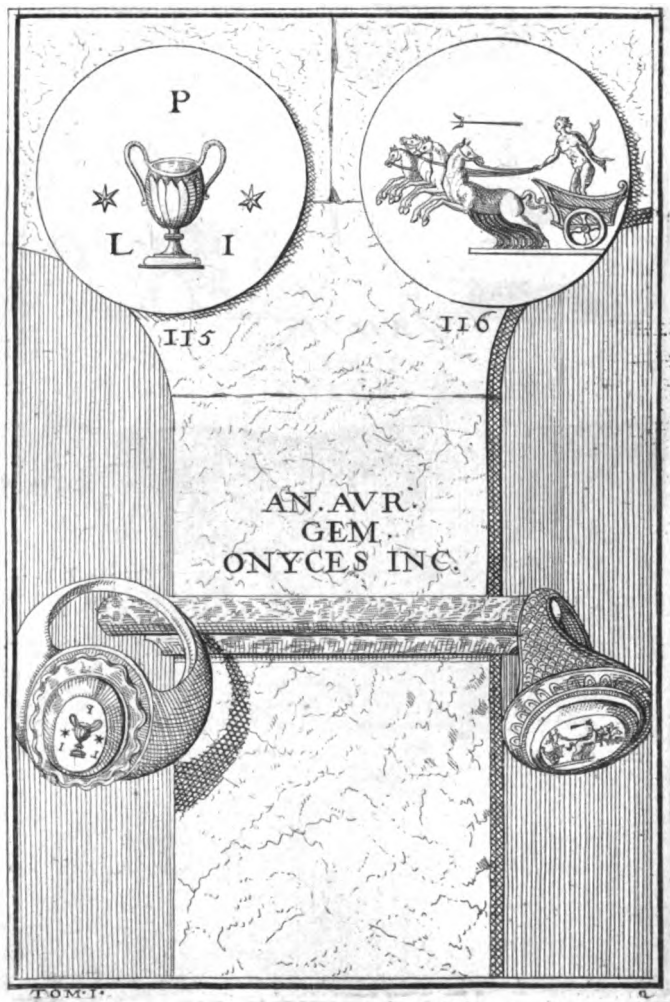
*ab utroque latere onych inc habens.*



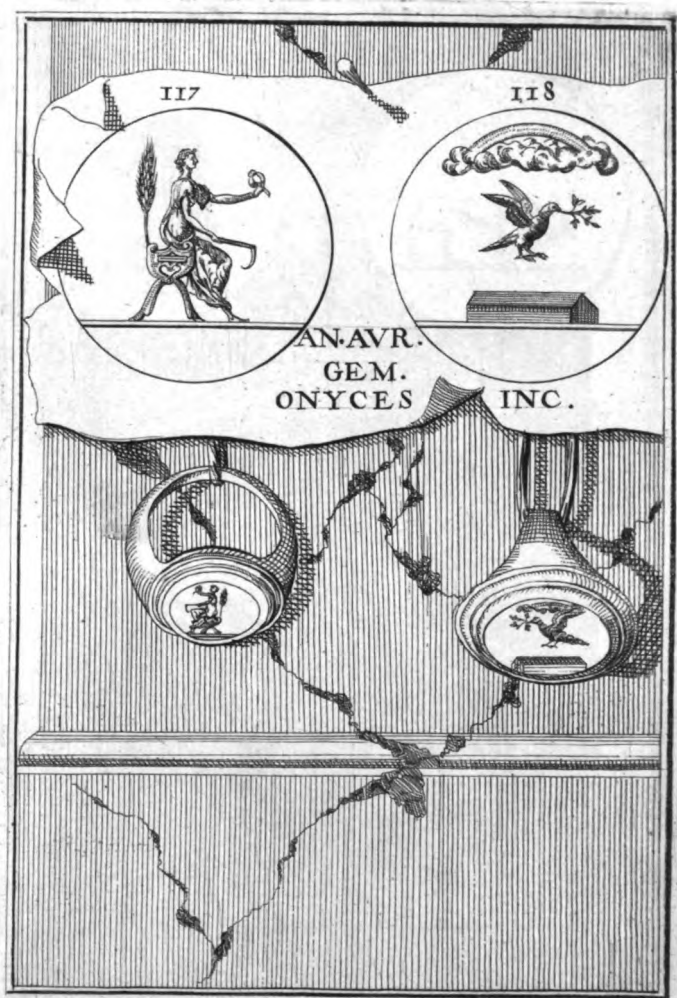




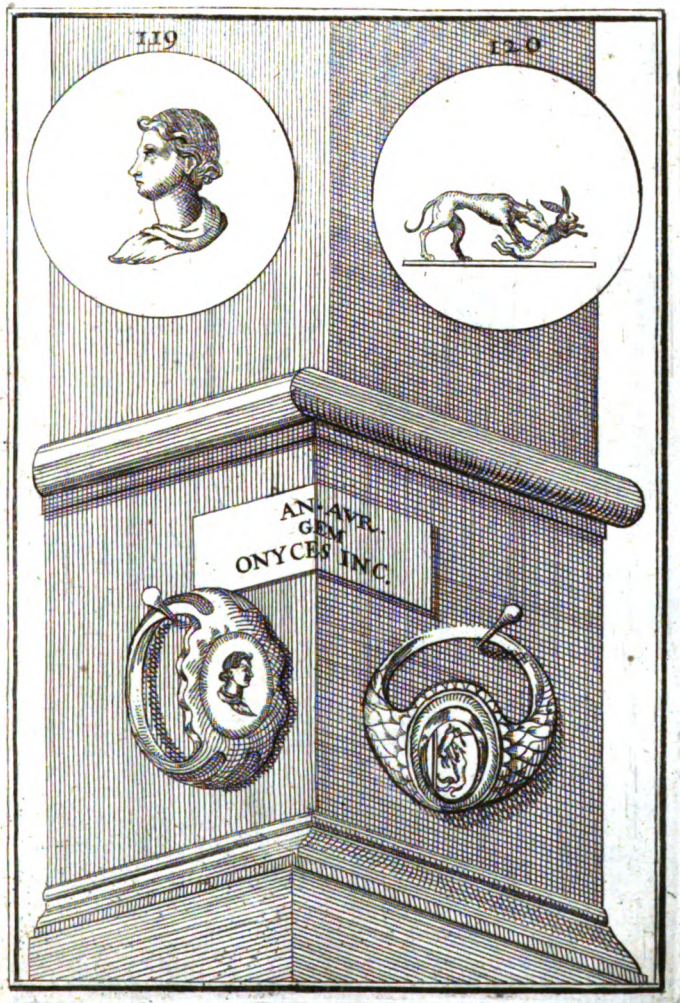




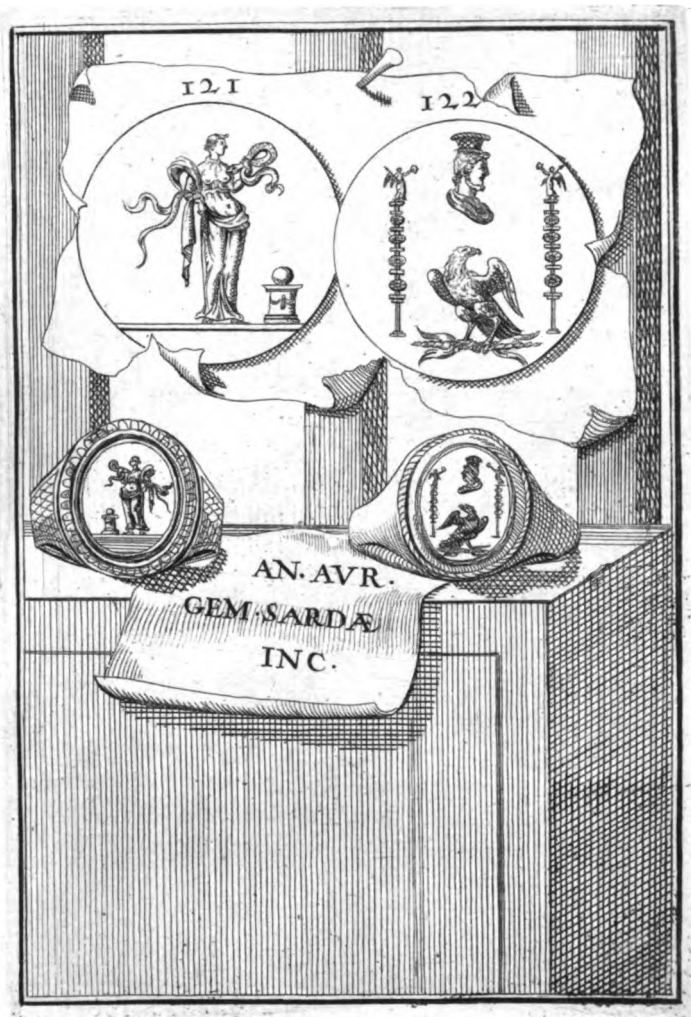










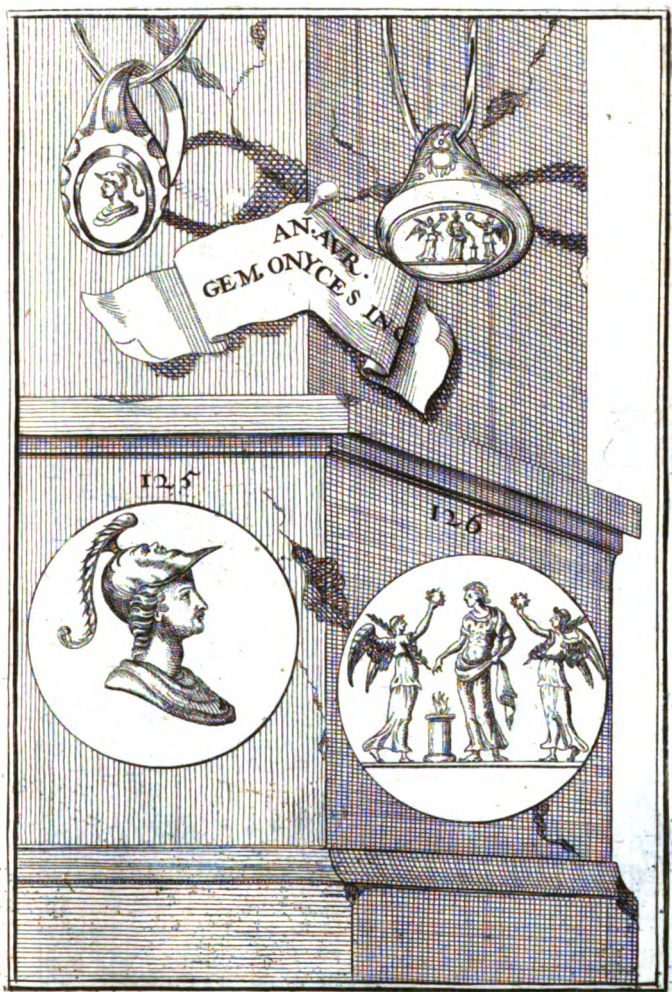




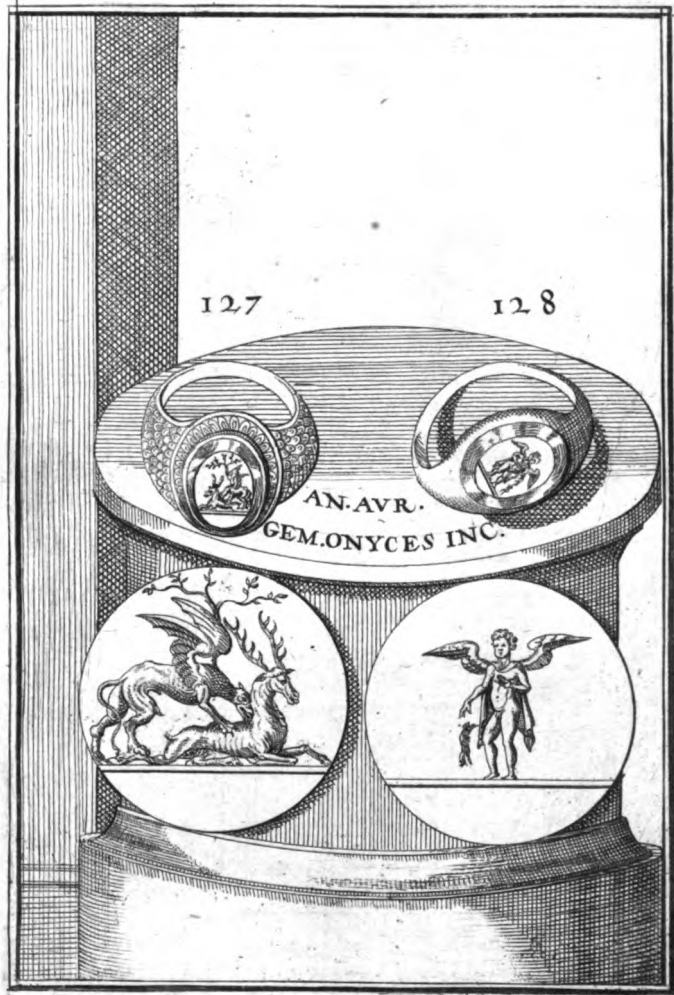




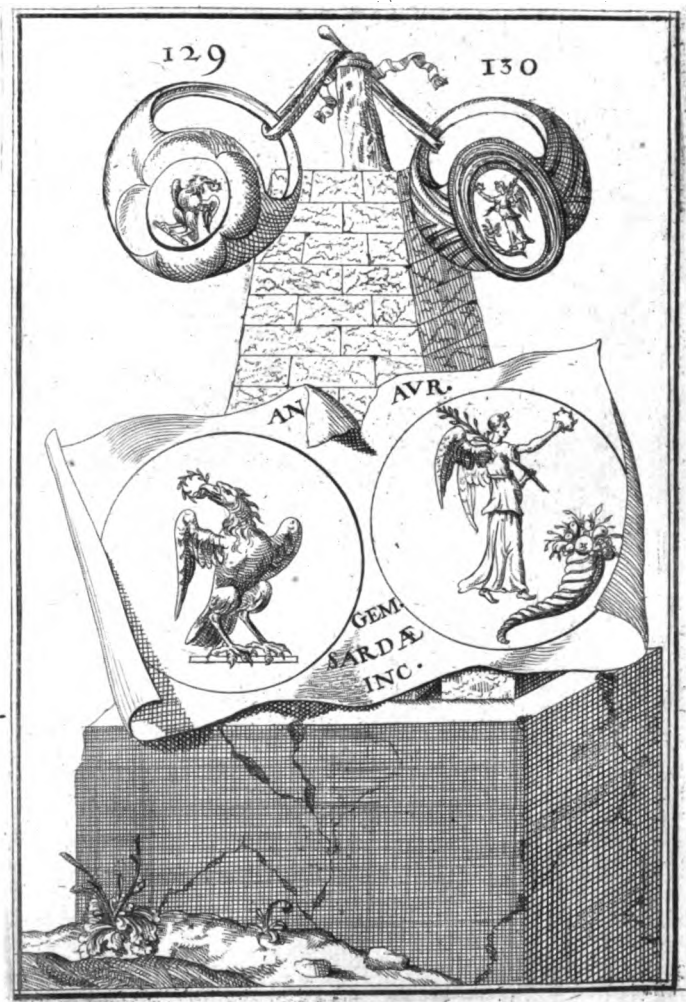






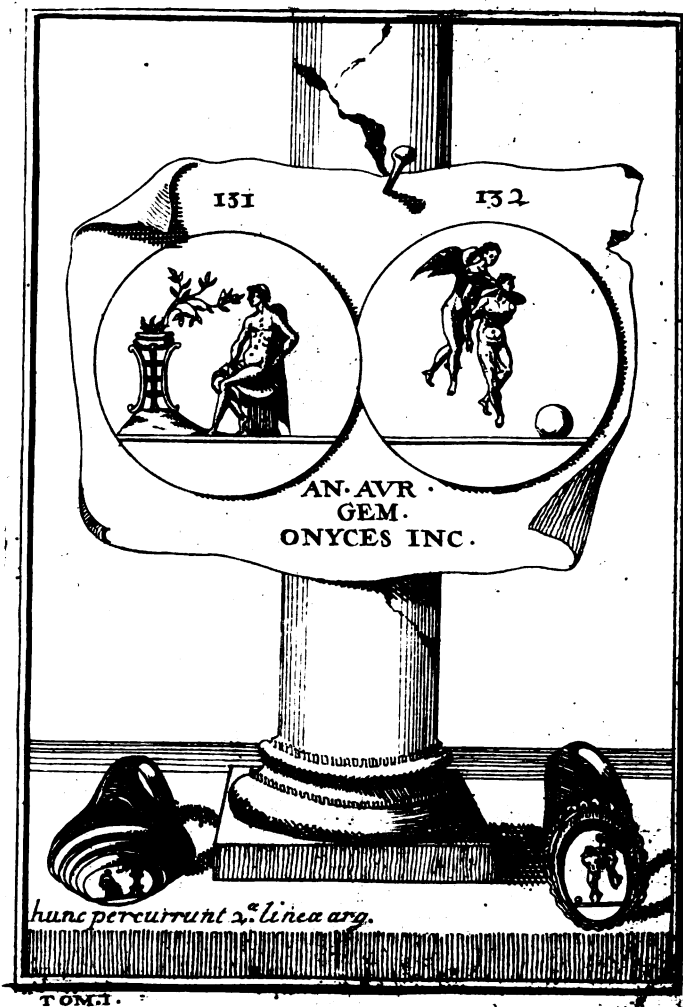




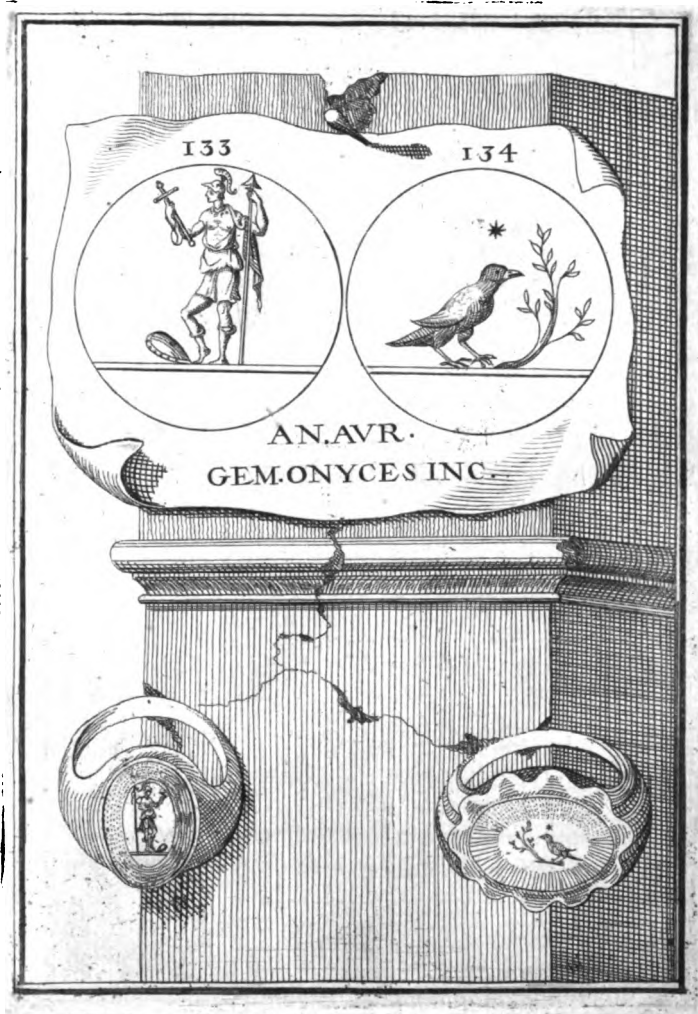




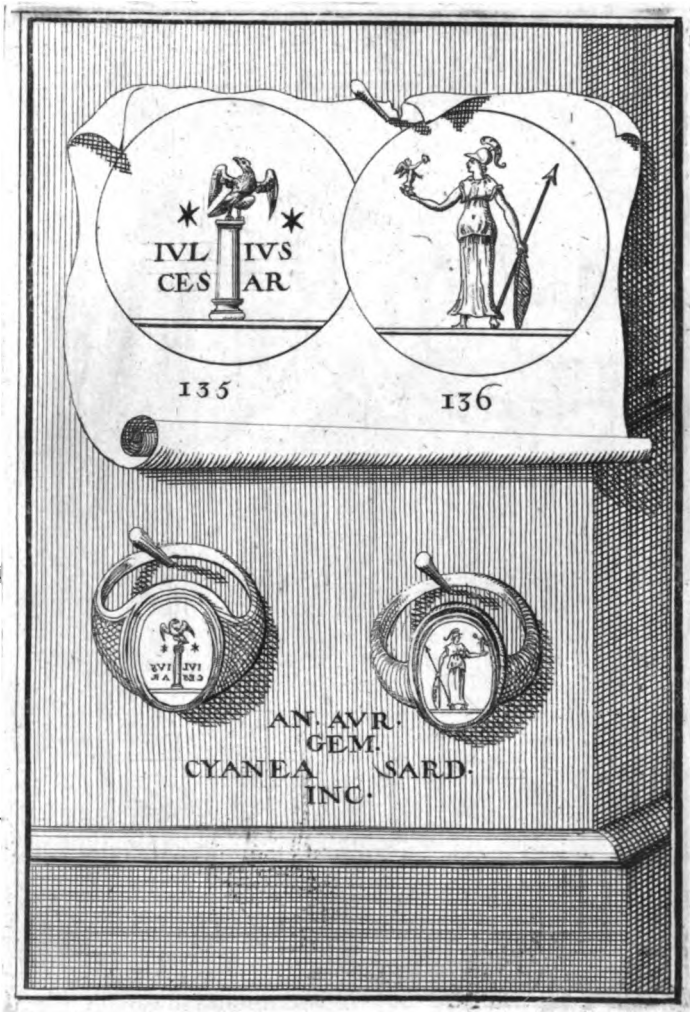










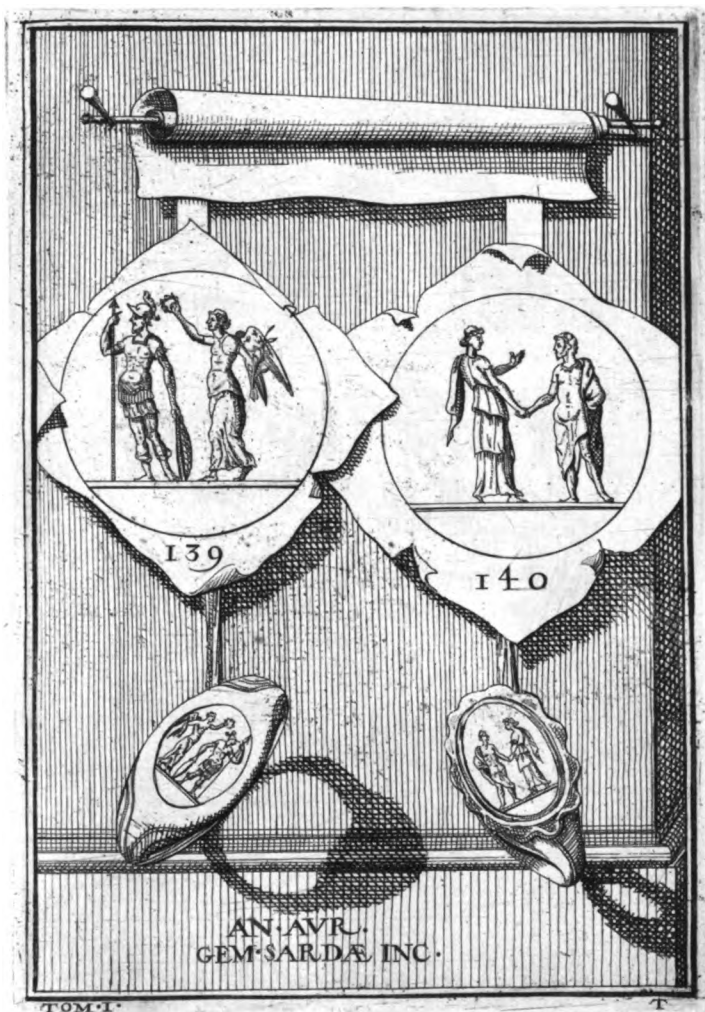




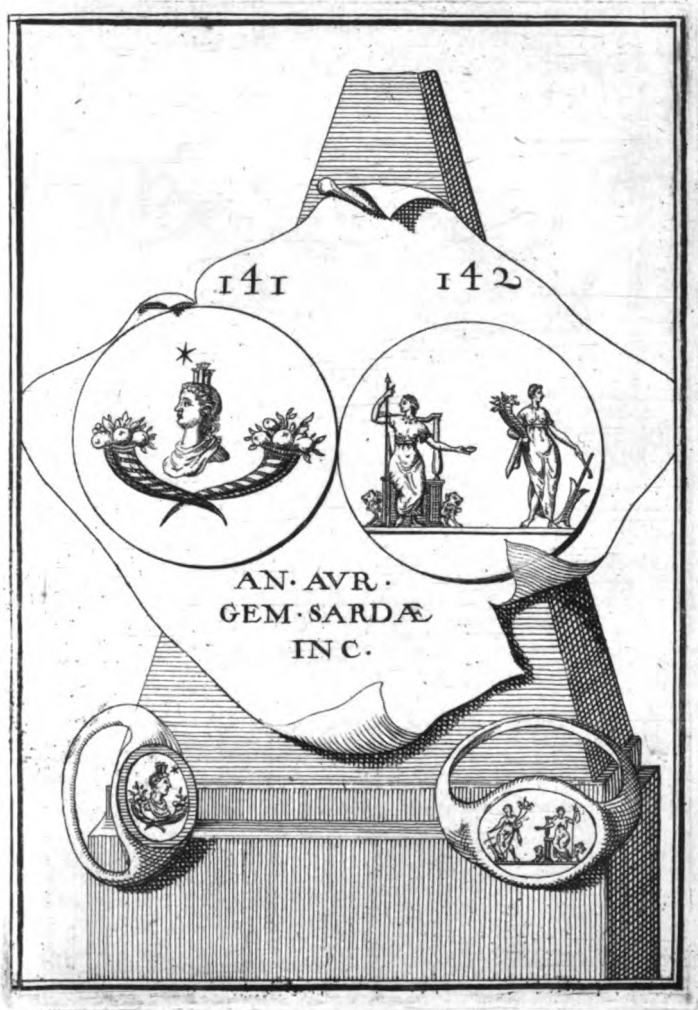












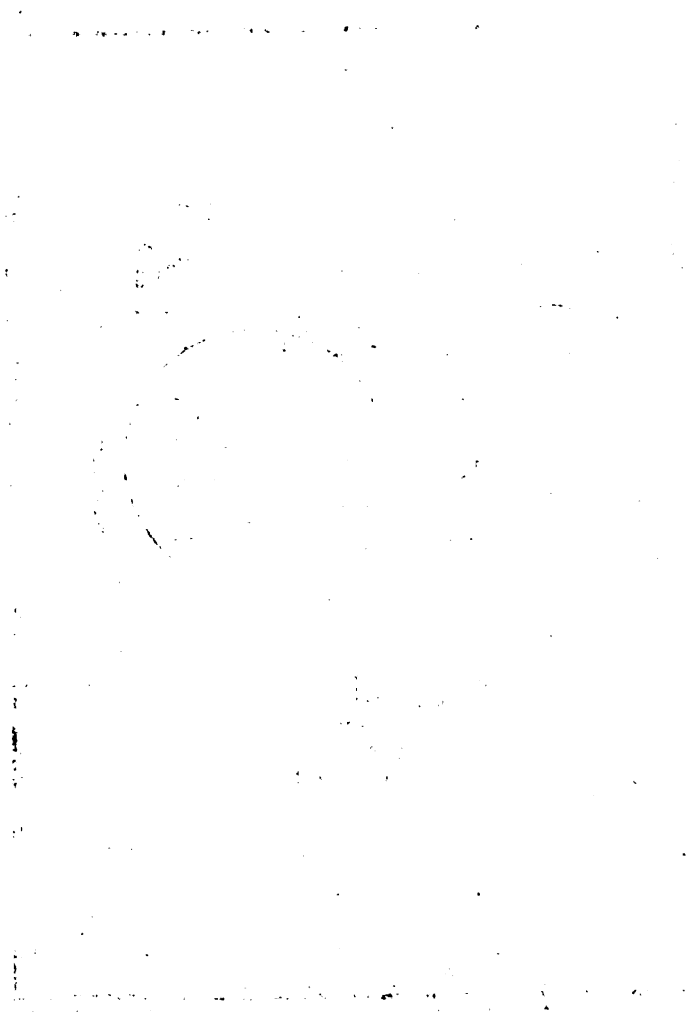






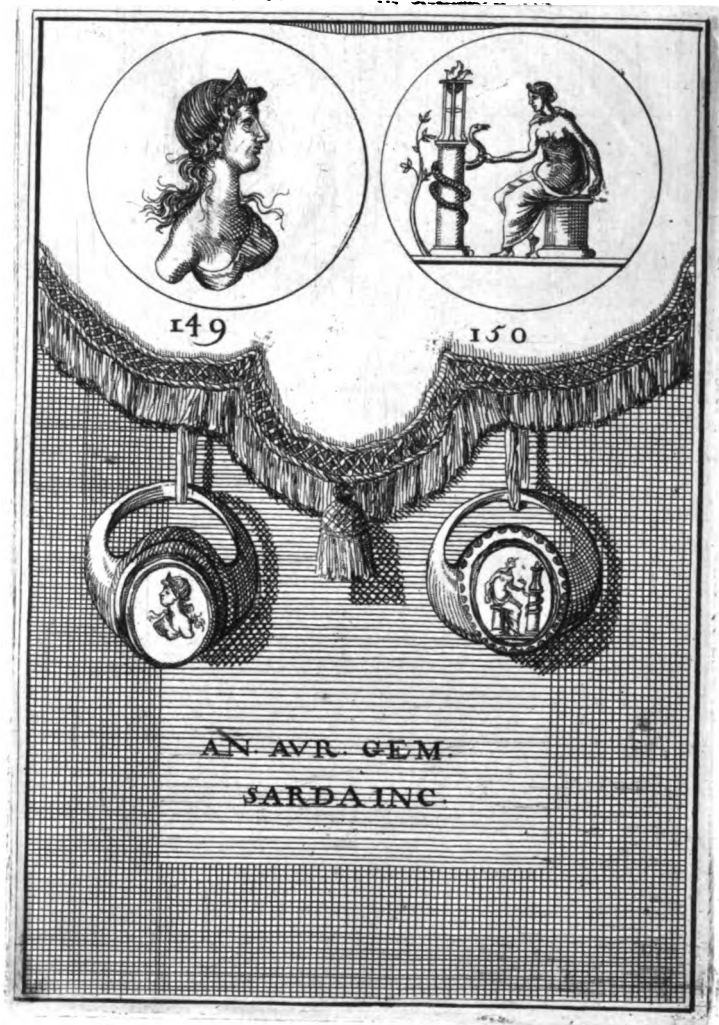




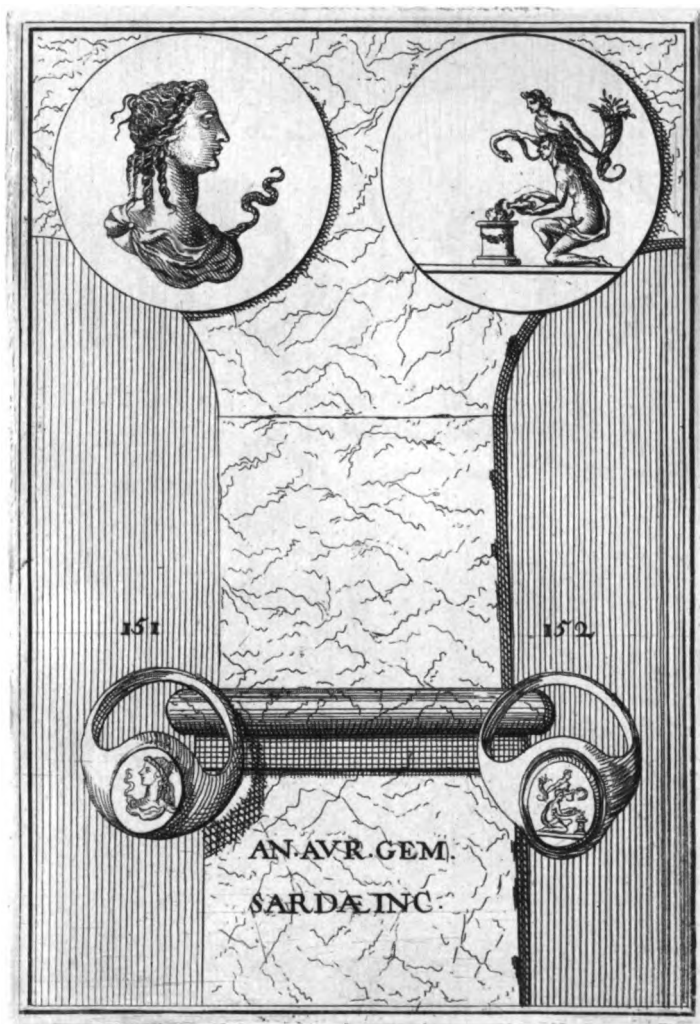










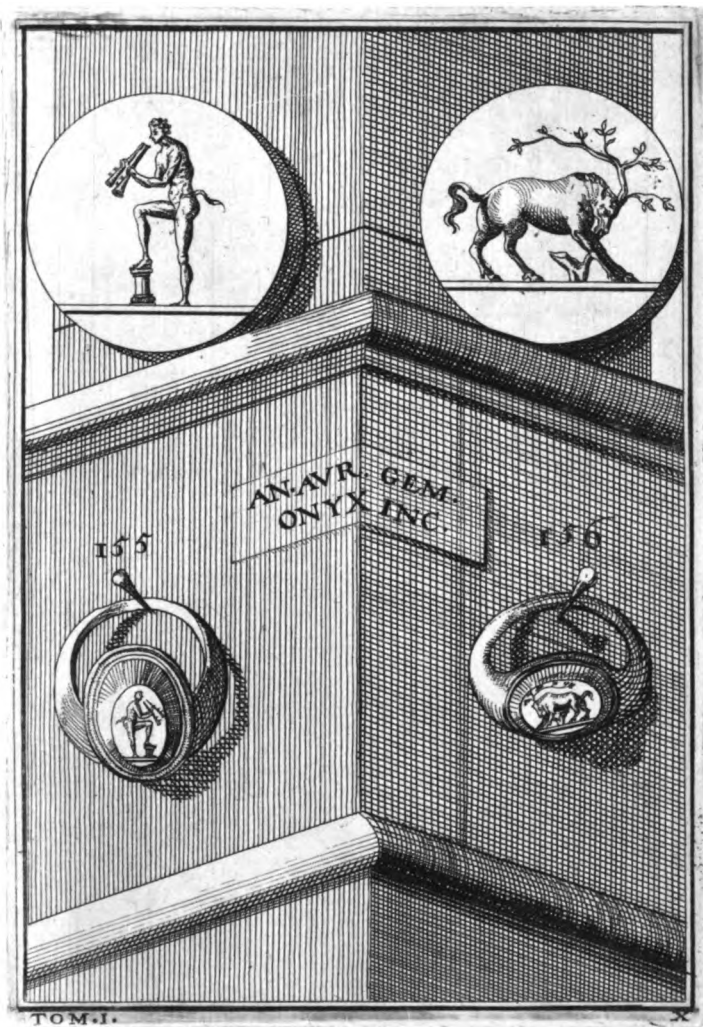




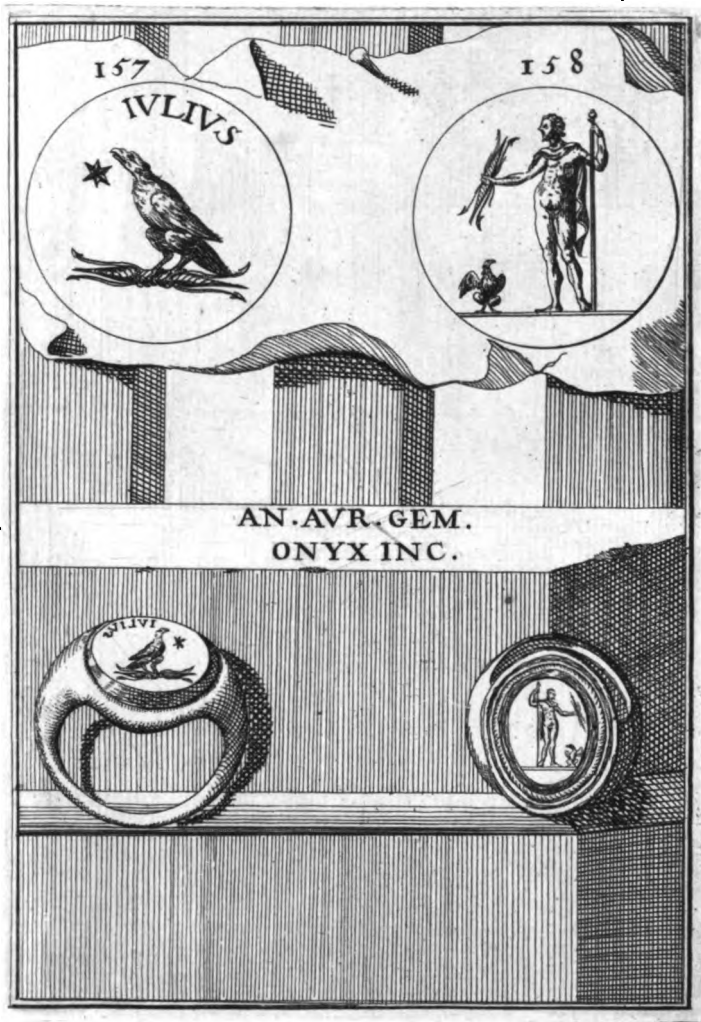




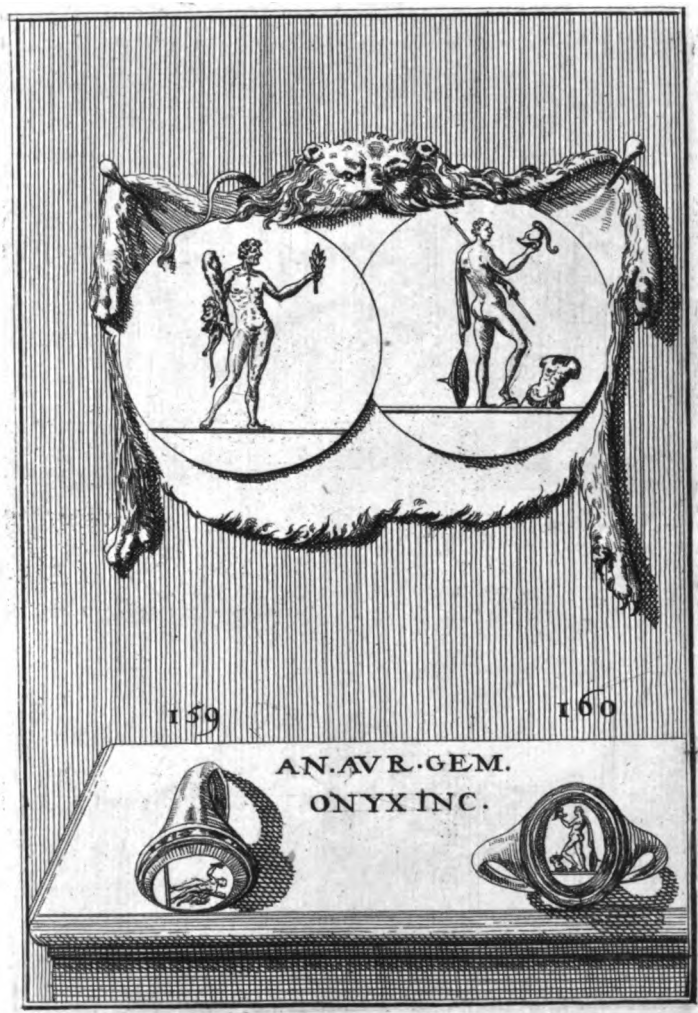






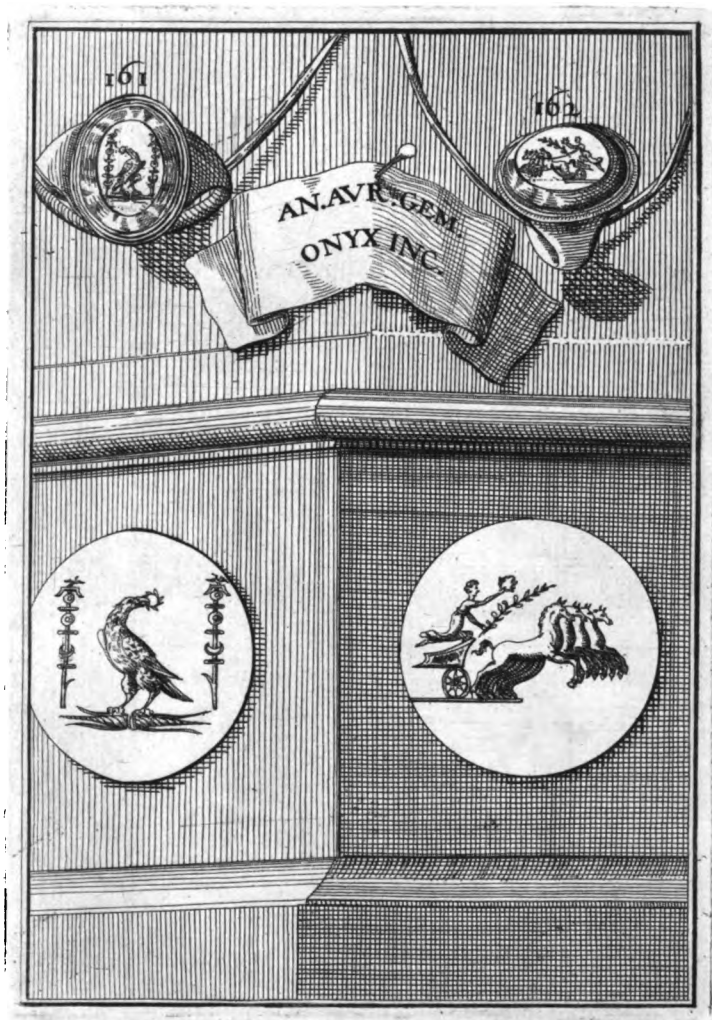






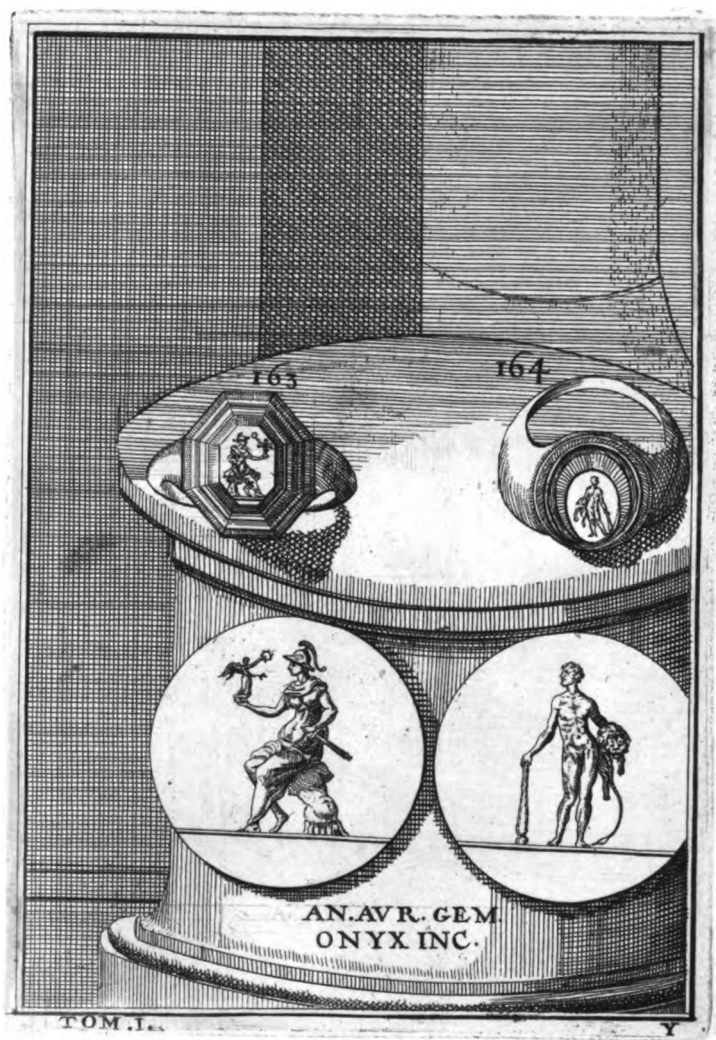


THE  
LIBRARY

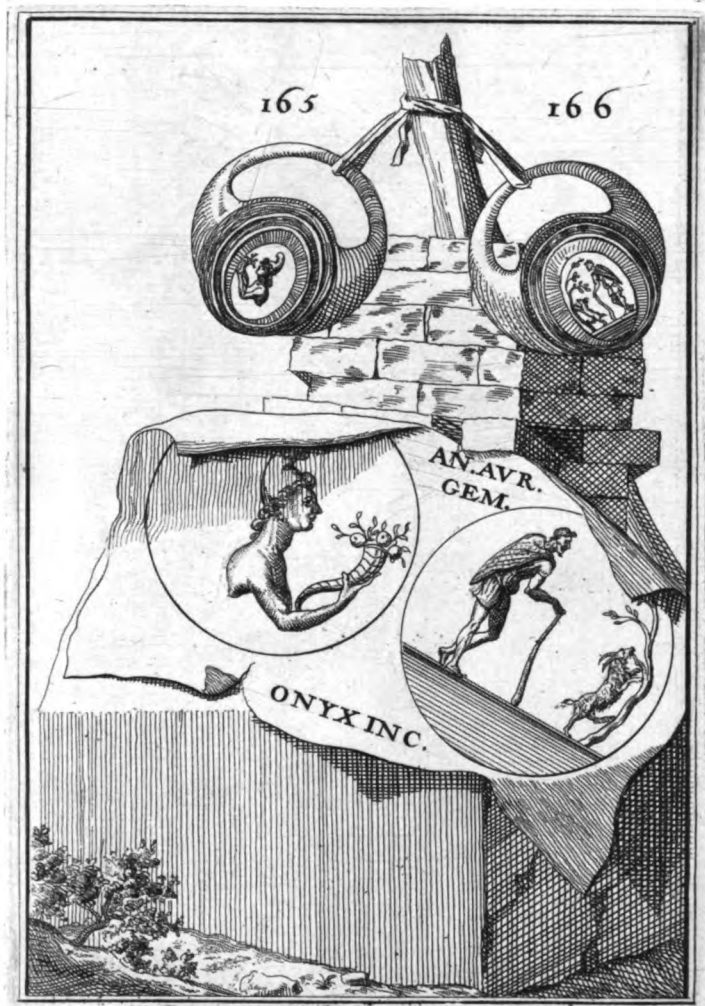












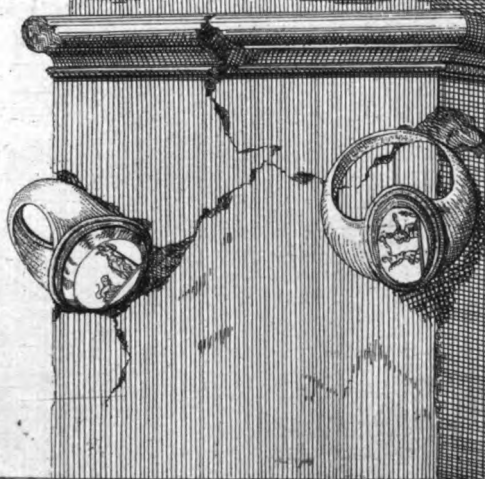






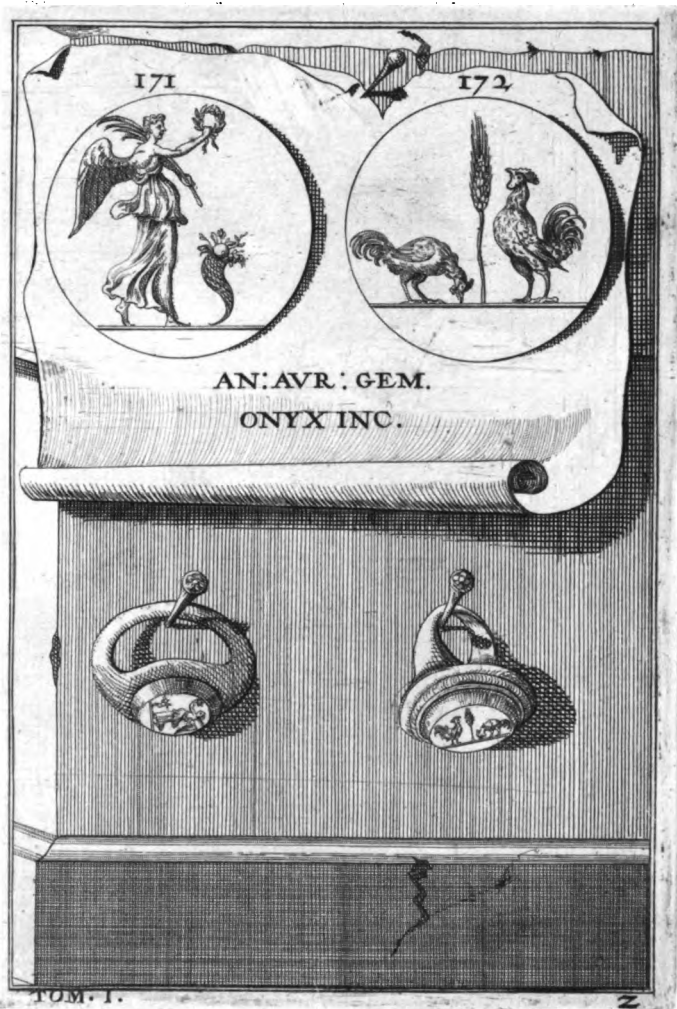
169

170







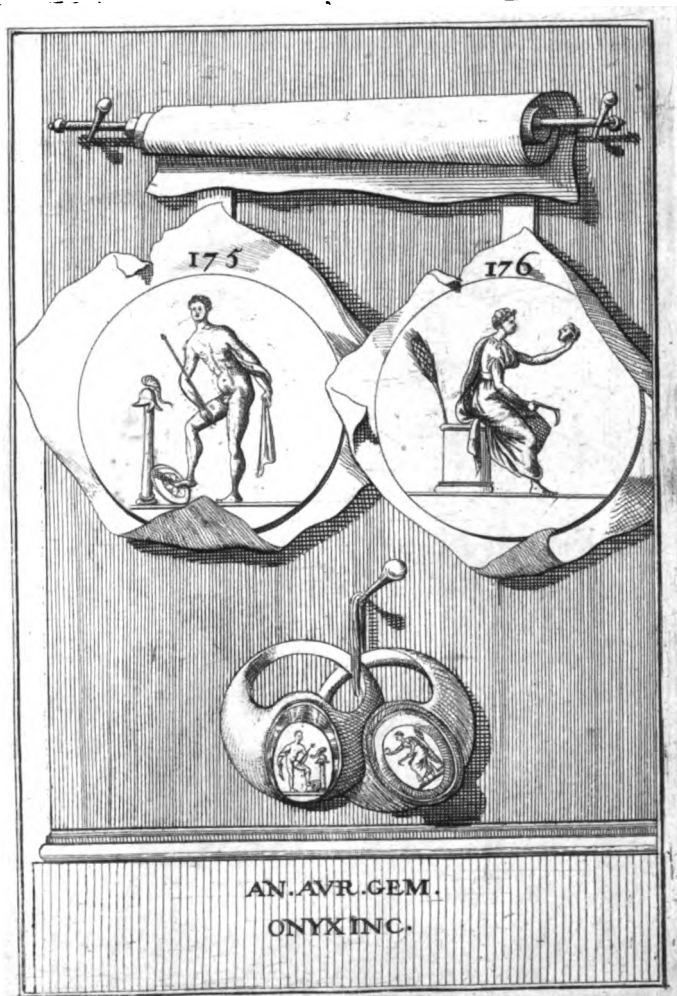


TOM. I.

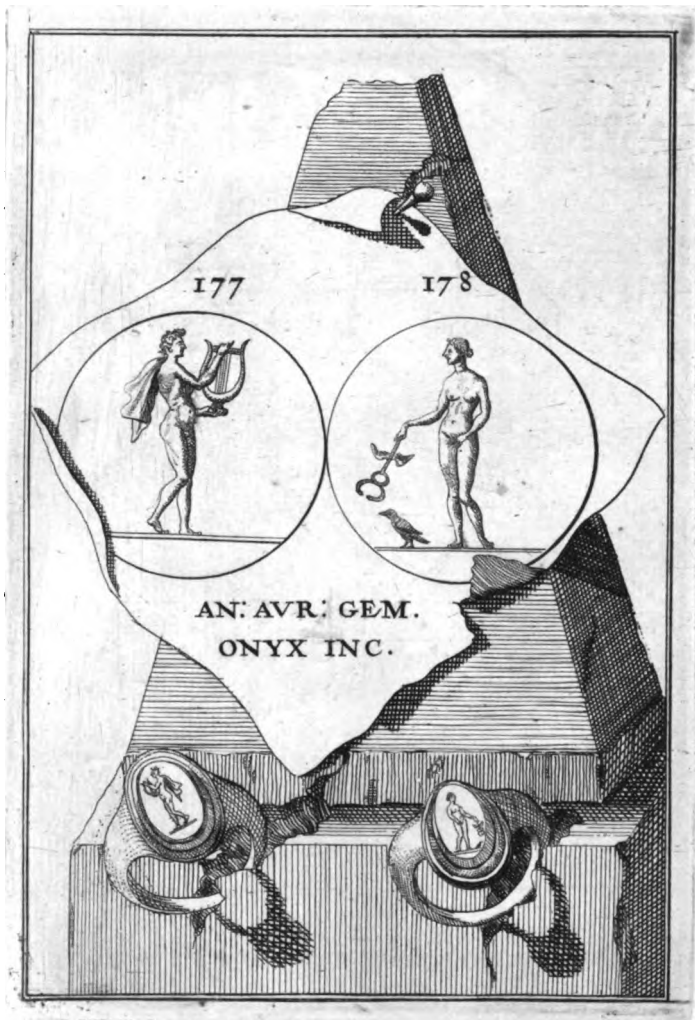










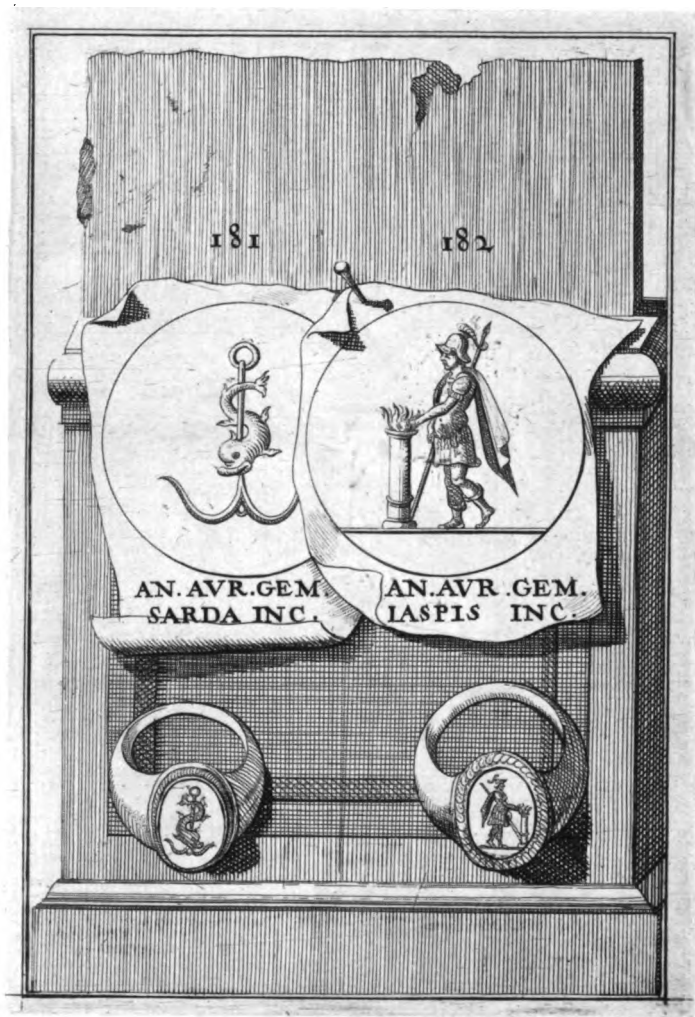




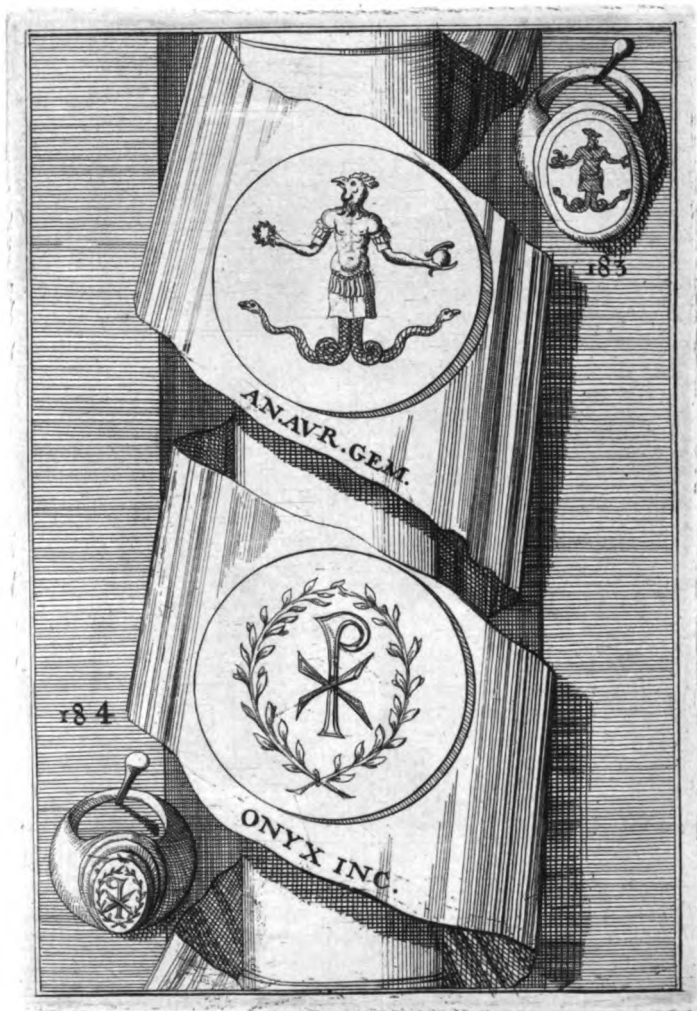




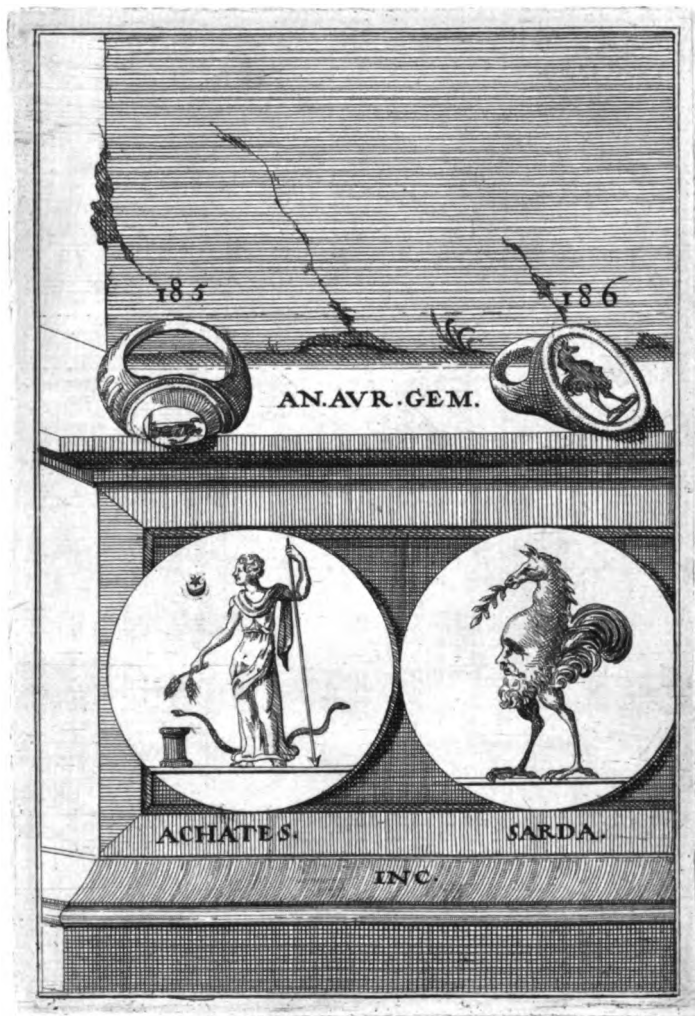






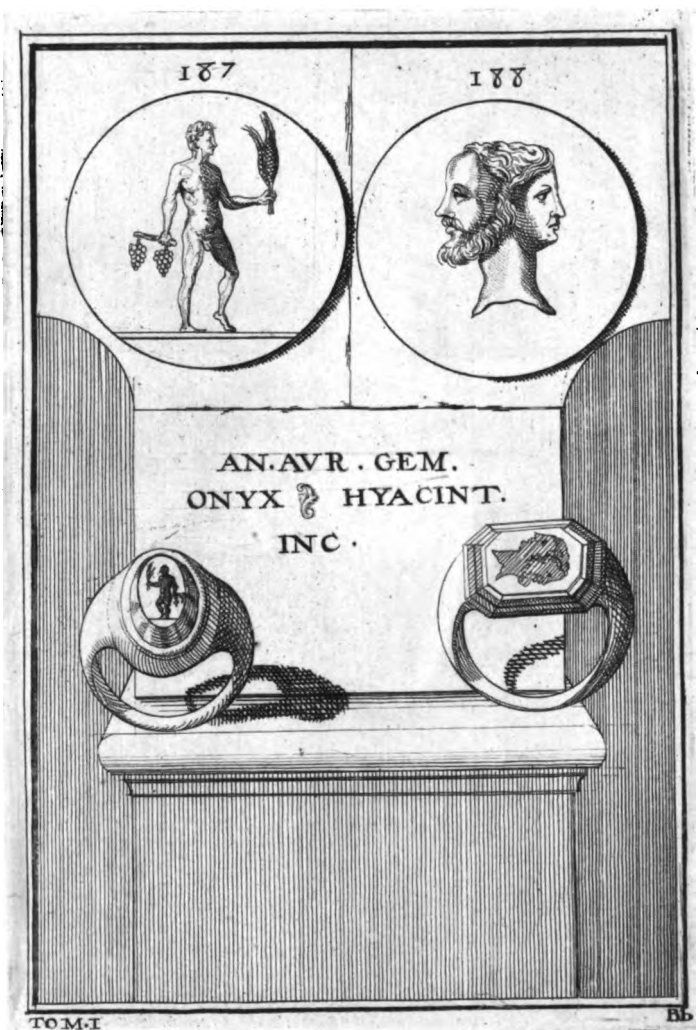




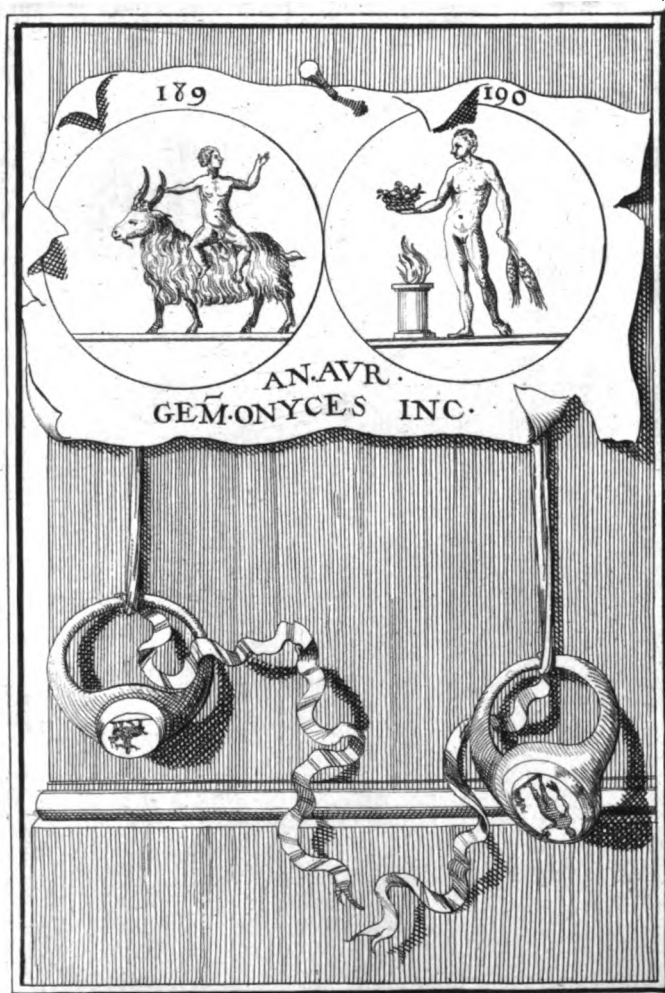




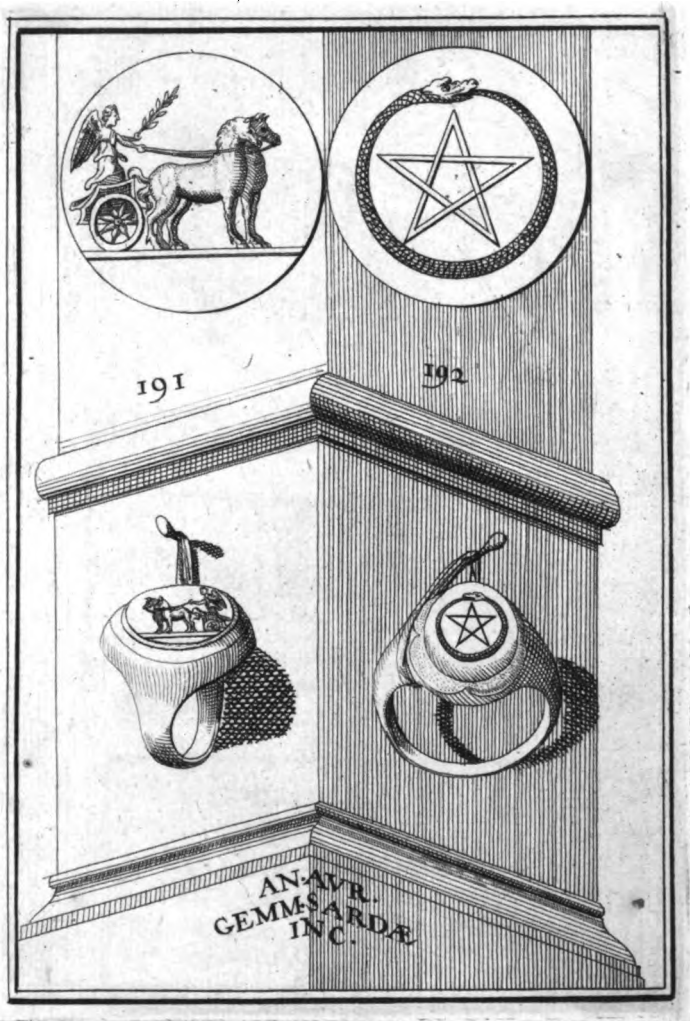




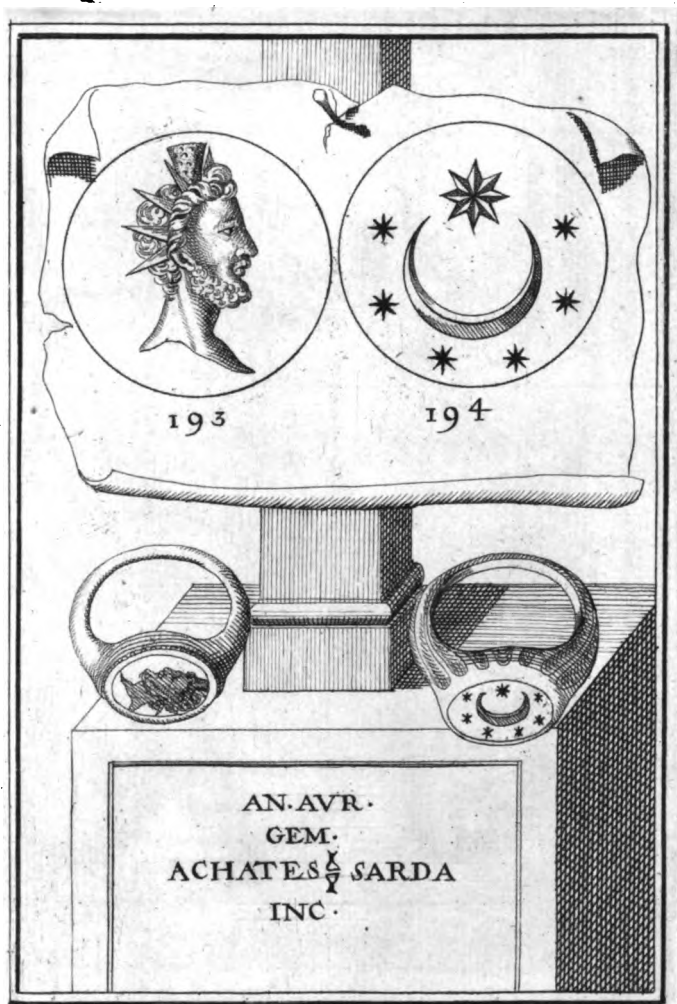






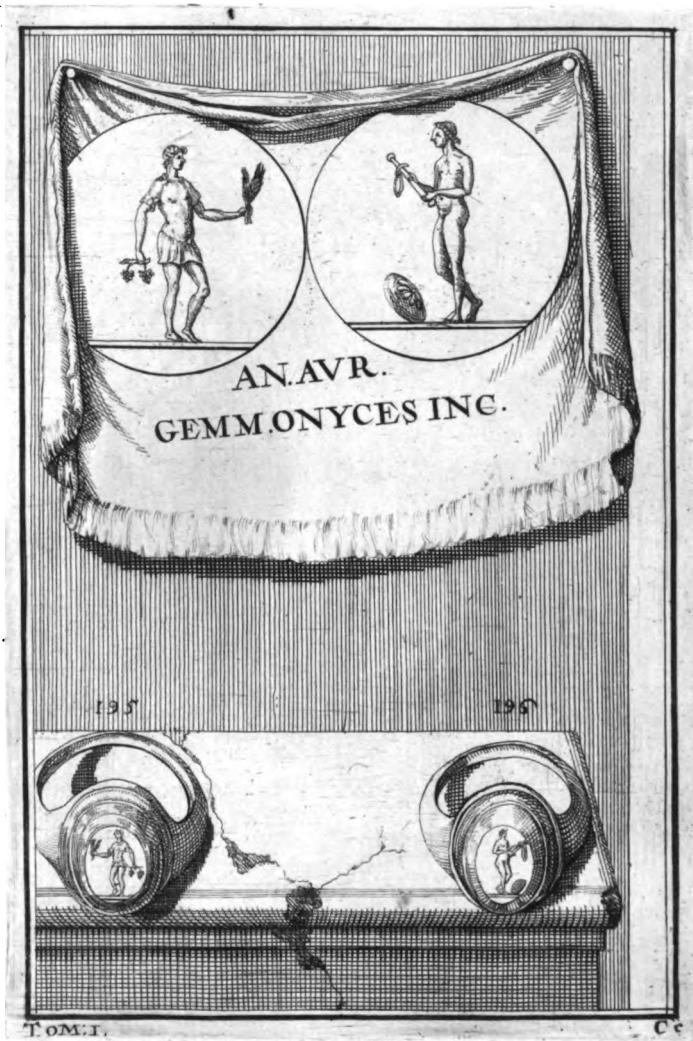




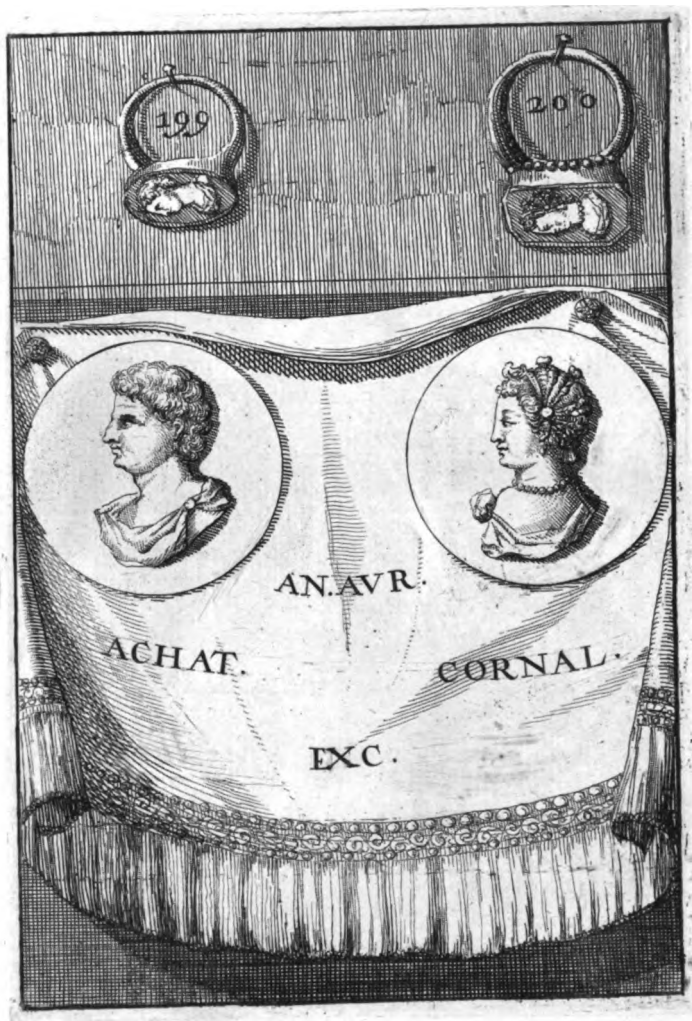




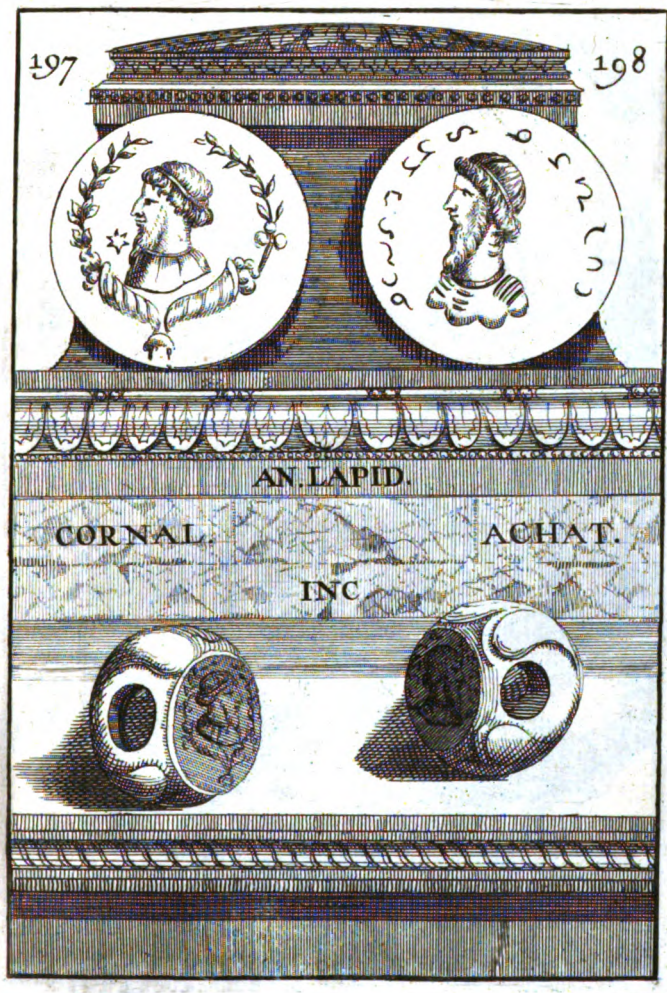




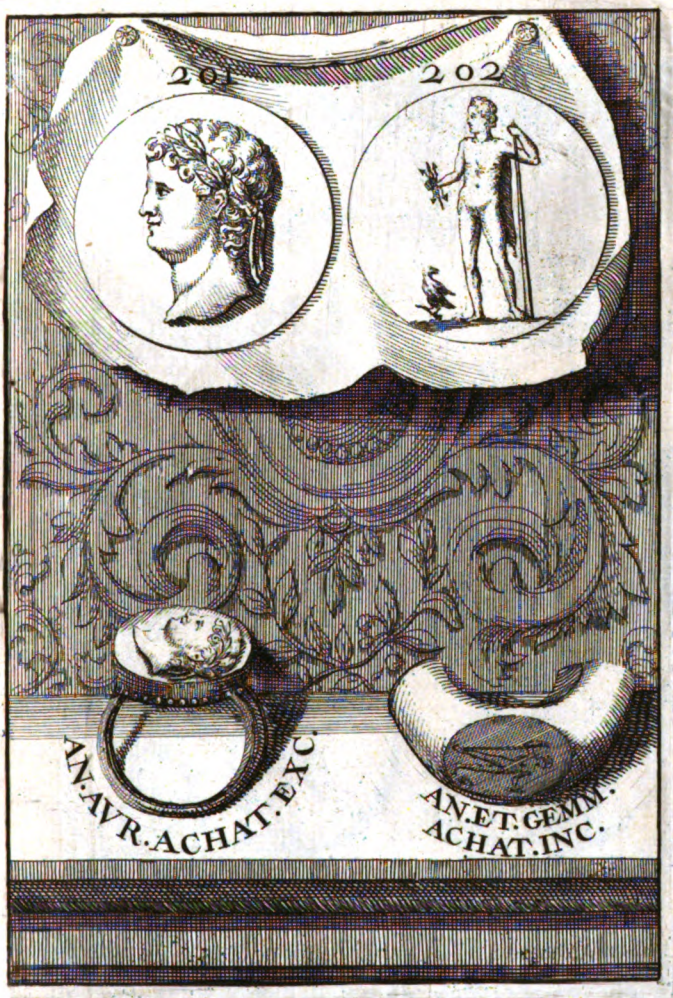






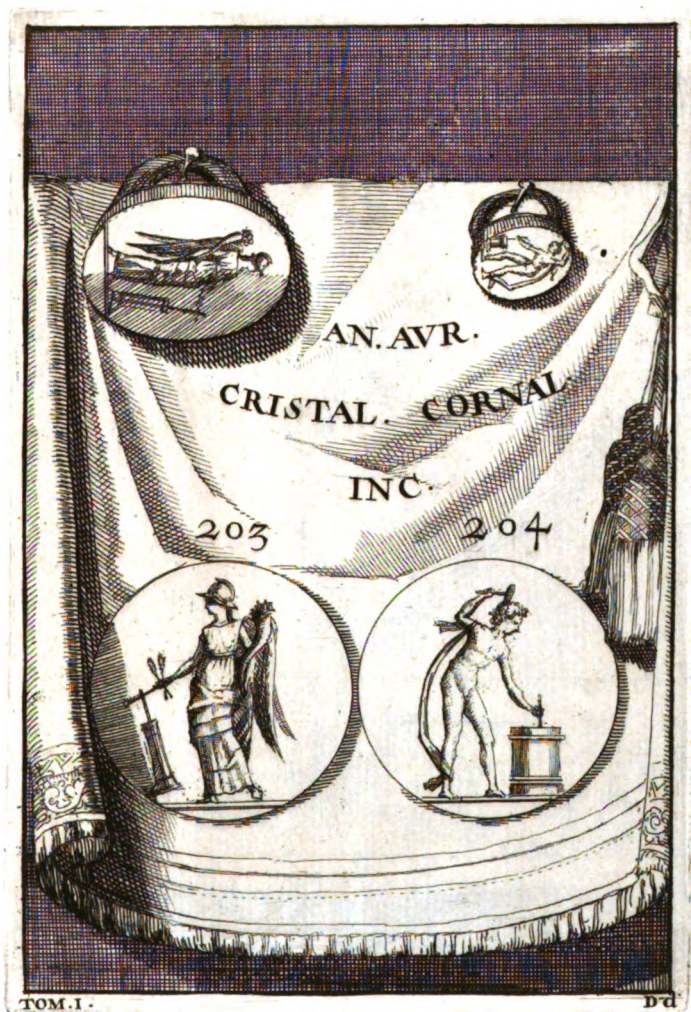




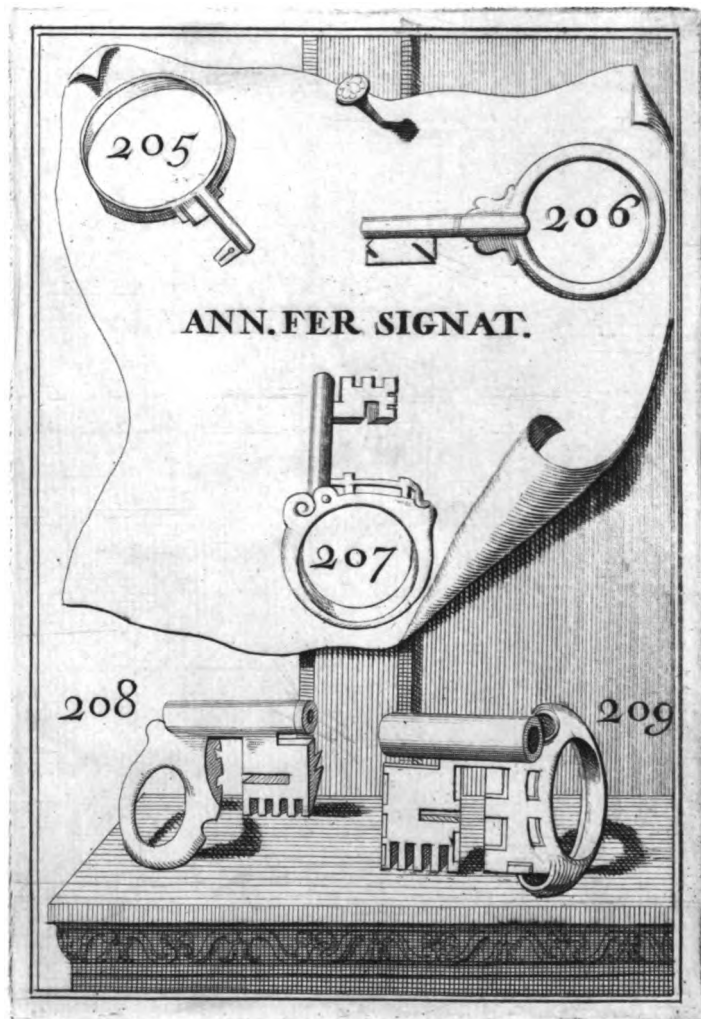




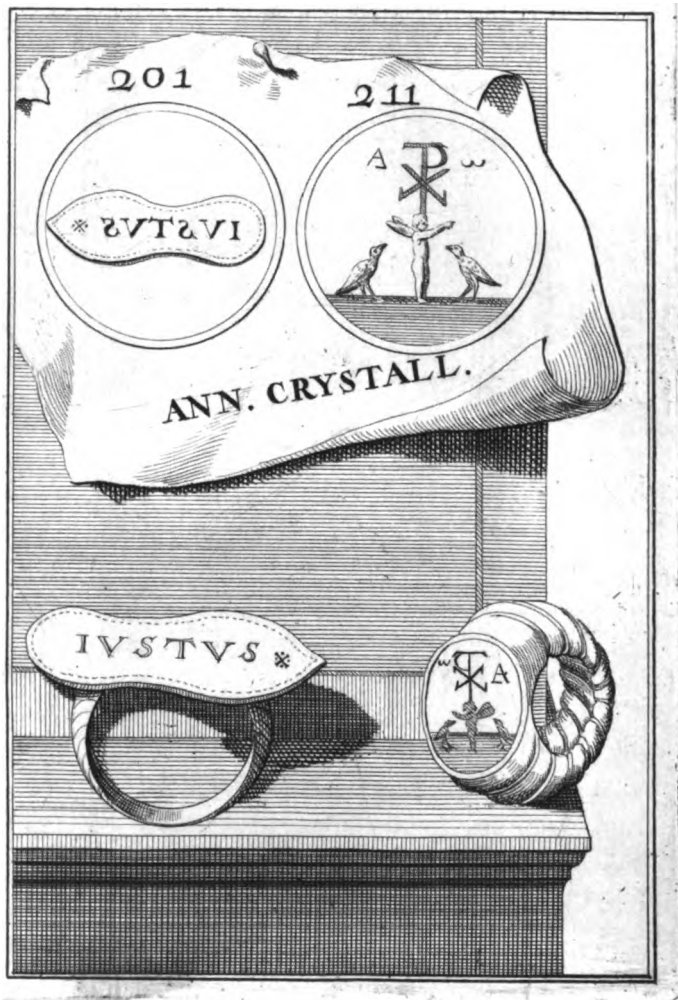






















TOM. I.

Le















